

1

בתי המשפט

	בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו
תפ"ח 1158/02	

בפני הרכב:

כב' השופטת שרה סירוטה, ס.נ. - אב"ד
כב' השופט אברהם טל
כב' השופט ד"ר עמירם בנימיני

המאשימה

מדינת ישראל

המחלקה לעניינים פליליים, בטחוניים
ועניינים מיוחדים בפרקליטות המדינה
ע"י ב"כ עוה"ד ד. חן, ר. חזן, א. בר-
נתן

- נ ג ד -

הנאשם

מרואן בן חטיב ברגותי

יליד 1959, ת.ז. 959251745
מרמאללה (במעצר מיום 15.4.02)
ע"י הסניגוריה הציבורית

הכרעת – דין

תוכן - עניינים

חלק ראשון: מבוא

עמ' 2

חלק שני: מסכת הראיות

עמ' 6

א. הפת"ח התנזים וגדודי חללי אלאקצא באירגוני טרור עמ' 6

ב. מעמדו של הנאשם ותפקידו באירגוני הטרור, ותמיכתו בפיגועים

כנגד ישראל עמ' 8

ג. עדויותיהם של פעילי הטרור מהפת"ח בדבר קשריהם עם הנאשם

מעורבותו בפיגועים שביצעו והתייחסות הנאשם בחקירתו לעדויות אלו עמ' 16

עמ' 16	(1) נאצר עויס.....
עמ' 20	(2) נאצר נאג'י אבו חמיד.....
עמ' 22	(3) אחמד ברגותי.....
עמ' 27	(4) מוחמד מצלח (אבו סטחה).....
עמ' 27	(5) גימאל אחול.....
עמ' 28	(6) נאצר א-שוויש.....
עמ' 30	(7) עלי עינאדיה.....
עמ' 30	(8) איסמעיל רדאידה, מוהנד אבו חלאות וכמאל אבו וער.....
עמ' 34	(9) נאסר (חלום) נאג'י אבו חמיד.....
עמ' 34	(10) זיאד חמודה.....
עמ' 35	(11) ריאד עמור.....
עמ' 35	(12) נאצר חאג'י.....
עמ' 36	(13) תחיר ברנותי.....
עמ' 37	(14) אחמד מוצפר.....
עמ' 37	(15) שריף נאג'י.....
עמ' 38	(16) אמיד אבו רדאחה.....
עמ' 39	(17) אשרף גיאבר.....

ד. דברי הנאשם בחקירתו וראיות נוספות בדבר תפקידו ומעורבותו בפיגועים

כנגד ישראל עמ' 40

עמ' 40	(1) אחריותו של הנאשם לפעילות חוליות הטרור ומידת שליטתו בהן.....
עמ' 44	(2) מעורבותו האישית של הנאשם בפיגועי הטרור שבצעו חוליות שתחת פיקודו.....
עמ' 47	(אא) הפיגוע בתחנת הדלק בגבעת זאב.....
עמ' 48	(בב) רצח הנזיר היווני במעלה אדומים.....
עמ' 48	(גג) הפיגוע במסעדת "סי פוד מרקטי" בתל-אביב.....
עמ' 49	(דד) ניסיון לפיגוע ליד קניון מלחה בירושלים.....
עמ' 49	(3) אספקת כספים ואמל"ח לשם ביצוע פיגועי טרור.....
עמ' 51	(4) סיוע למבוקשים ולמשפחות העצורים והחללים.....
עמ' 52	(5) גיוס פעילים לאירגוני הטרור והדרכתם.....
עמ' 53	(6) קריאותיו המומביות של הנאשם לבצע פיגועים כנגד ישראל.....

ה. הקשר של הנאשם למיניעים נשוא כתב האישום	עמ' 56
(1) רצח סליה ובנימין כהנא ז"ל ליד עפרה.....	עמ' 56
(2) רצח עקיבא פשקוס ז"ל באזור התעשייה בעטרות.....	עמ' 57
(3) רצח הנזיר היווני ציפוקטקיס גרמוס ז"ל במעלה אדומים.....	עמ' 59
(4) רצח יניב ושרון בן שלום ז"ל ודורון יוסף טורי ז"ל בכביש 443..	עמ' 59
(5) רצח מאיר וייזבויוז ז"ל בכביש מס' 9 בירושלים.....	עמ' 61
(6) רצח אליהו כהן ז"ל בפיגוע ירי בכביש 443 ליד גבעת זאב.....	עמ' 62
(7) רצח יואל חן ז"ל ליד תחנת דלק גבעונים בכביש 443.....	עמ' 63
(8) רצח 6 אנשים באולם השמחות "ארמון דוד" בחדרה.....	עמ' 64
(9) רצח שתי נשים בפיגוע ירי ברחוב יפו פינת לונץ בירושלים.....	עמ' 66
(10) פיגוע ירי בשכונת נוה-יעקב בירושלים בו נהרגה השוטרת גלית ארביב ז"ל.....	עמ' 66
(11) רצח גד רגזאן ז"ל במפעל בשקבץ בעטרות.....	עמ' 69
(12) הפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב.....	עמ' 70
(13) פיגוע ירי במלון "גירמי" בנתניה.....	עמ' 72
(14) רצח קונסטנטין דנילוב ז"ל בבאקה אלעריביה.....	עמ' 73
(15) פיגוע ירי בין עטרת לביר-זית.....	עמ' 74
(16) ניסיון פיגוע במאב "ביאנקוני" בירושלים.....	עמ' 75
(17) פיגוע ירי בכביש 9 ליד הגבעה הצרפתית בירושלים.....	עמ' 77
(18) ניסיון לפיגוע התאבדות בבית חנינא בירושלים.....	עמ' 78
(19) פיגוע ירי בכביש בית אל- פסגות.....	עמ' 78
(20) ניסיון פיגוע בקניון מלחה בירושלים.....	עמ' 79

חלק שלישי: הערכת הראיות ומשקלן עמ' 81

חלק רביעי: ניתוח משפטי ומסקנות עמ' 92

1. פעילות וחברות בארגון טרוריסטי	עמ' 92
2. אחריותם של מבצע בצוותא, משדל ומסייע והאבחנה ביניהם	עמ' 94
א. מבצע בצוותא לעומת מסייע.....	עמ' 96
ב. עבירת הסיוע.....	עמ' 104
ג. עבירת השידול והאבחנה בין מבצע בצוותא למשדל.....	עמ' 112
ד. אחריותו של מנהיג חבורה עבריינית כמבצע בצוותא או כמשדל...	עמ' 117
3. מסקנות בעניין אחריותו של הנאשם כמבצע בצוותא, משדל ומסייע	עמ' 123
א. פיגוע הרצח בתחנת הדלק בגבעת זאב.....	עמ' 135
ב. רצח הנזיר היווני ציפוקטקיס גרמוס ז"ל במעלה אדומים.....	עמ' 136
ג. פיגוע הרצח במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב.....	עמ' 138
ד. ניסיון פיגוע ליד קניון מלחה בירושלים.....	עמ' 139

חלק חמישי: סיכום עמ' 139

הכרעה – דין

חלק ראשון: מבוא

1. בתאריך 14.8.2002 הוגש נגד הנאשם כתב-אישום, המייחס לו מספר עבירות של רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"); סיוע לרצח לפי סעיף 300(א)(2) ביחד עם סעיף 31 לחוק העונשין; שידול לרצח לפי סעיף 300(א)(2) יחד עם סעיף 30 לחוק העונשין; ניסיון לרצח לפי סעיף 1305(1) לחוק העונשין; קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499 לחוק העונשין; פעילות וחברות באירגון טרור לפי סעיפים 2 ו-3 לפקודת מניעת טרור, התשי"ח-1948.

2. כתב-האישום מייחס לנאשם שותפות, אירגון וביצוע של פעולות-טרור כנגד מטרות ישראליות, אשר החלו בספטמבר 2000 במסגרת אירועים המכונים "אינתיפאדת אלאקצא" (להלן: "האינתיפאדה"). על-פי הנתען בכתב-האישום, עמד הנאשם בראש אירגוני-טרור באזור יהודה ושומרון (איו"ש); אירגון ה"פת"ח" (להלן: "הפת"ח"), אירגון ה"תנוים" השייך לפת"ח (להלן: "התנוים") ואירגון "גדודי חללי אלאקצא", הכולל התארגנויות של פעילי טרור של התנוים שביצעו פעולות טרור כנגד מטרות ישראליות (להלן: "גדודי חללי אלאקצא"). הנאשם היה זה שתואר וקושר בין גורמי השטח הבכירים בשלושת האירגונים הנ"ל (כולם יחד יכינו להלן: "אירגוני הטרור"), אשר היו אחראים לביצוען של פעולות-טרור נגד מטרות ישראליות.

כתב האישום מפרט את שמותיהם של שמונה פעילי טרור בכירים, שפעלו תחת הנהגתו של הנאשם בביצוע פעולות הטרור, והם נאסר עוים (להלן: "עוים"), אחמד ברגותי, נאצר אבו חמדי (להלן: "אבו חמדי"), ראאיד כרמי (להלן: "כרמי"), מהנד דיריה (אבו חלאווה) (להלן: "מתנדי"), מחמד מצלח (אבו סטחה) (להלן: "אבו סטחה"), מנצור שרים (להלן: "שרים") ומחמוד טיטי (להלן: "טיטי").

הנאשם ומפקדי השטח גייסו פעילים לאירגוני הטרור, הפעילו אותם ודאגו לספק להם אמצעי לחימה (אמל"ח) וכסף. הנאשם עסק גם בהכשרת פעילי הטרור למטרותם ובגיוס כספים לאירגוני הטרור. כמו כן שידל הנאשם ועודד את פעילי הטרור לבצע פיגועים כנגד מדינת ישראל באמצעי התקשורת, בכינוסים שונים ובאמצעות הפצת כרוזי הסתה.

כתב-האישום מייחס לנאשם בסעיפים 8-15 מעורבות ואחריות לבצוע 37 פיגועים ופעולות-טרור, אשר בוצעו ברובם בתחומי מדינת-ישראל על-ידי מפקדי השטח והפעילים בחודשים דצמבר 2000 ועד אפריל 2002, ושבהם קופחו חייהם של רבים מאזרחי מדינת-ישראל וחייליה, ונפצעו רבים אחרים. חלק ממעשי הטרור מפורטים בכתב האישום, ורובם מפורטים רק בנספח לכתב האישום.

3. ראיות התביעה כוללות את עדויותיהם של אנשי מערכת הביטחון, חוקרי השבי"כ ואנשי המשטרה שעסקו בחקירת הנאשם; עדויותיהם של אזרחים וגורמים אחרים שהיו עדים לפיגועים נשוא כתב האישום; מסמכים שנתפסו על ידי צה"ל במשרדי הפת"ח ובמשרדו של הנאשם; חוות דעת של מומחים ממערכת הביטחון בעניין פעילות ארגוני הטרור ומעמדו ותפקידו של הנאשם בהם; עדויותיהם של פעילים בארגוני הטרור והדברים שמסרו בחקירתם בשב"כ ובמשטרה; אמרות הנאשם שתועדו על ידי אנשי השבי"כ בדו"חות כתובים, ואשר חלקם הוקלטו ותומלו; דברים שאמר הנאשם למדובבים שהוכנסו לתאו במהלך חקירתו ולמקורבו אחמד ברגותי שנעצר עמו; דברי הנאשם בכלי התקשורת לפני מעצרו, והודעות הנאשם במשטרה.

תמלילי חקירתו של הנאשם בשב"כ הוגשו על ידי חוקרי השבי"כ שניהלו את החקירה שהוקלטה וזיהו את קולו של הנאשם בה "מופוי" בעמ' 58, "נדב" בעמ' 79, "סמית" בעמ' 85-86 ו"דני" בעמ' 90. שיתחו של הנאשם עם אחמד ברגותי הוגשה על ידי החוקר "רוברט" (עמ' 65). הקלטות מחקירת הנאשם ומחקירת המדובבים פלוני | פלוני 3 תומלו על ידי נתן בסו (עמ' 174).

חוקרי השבי"כ שהעידו אישרו את נכונות הכתוב בזכ"דים שרשמו במהלך חקירתו של הנאשם (זכ"דים ת/6 - ת/96). מדובר בדו"חות שרשמו בעברית לגבי חקירה שהתנהלה בעברית ובעברית

(הנאשם דובר עברית טובה), בהם נרשמו עיקרי הדברים שנאמרו על ידי הנאשם (ראה החוקר "סטיב" בעמ' 53, החוקר "אמילי" בעמ' 55 והחוקר "רון" בעמ' 60).

4. אשר להודעות הנאשם במשטרה, הרי שהנאשם הודיע בכל תקירותיו במשטרה - בניגוד לדבר בה נהג בעת הקירותיו בשב"כ - כי הוא כופר בזכותה של המשטרה לחקור אותו, ולכן סירב לענות על שאלות החוקרים (ראה הודעות ת/99-109). לפיכך, הודעותיו של הנאשם כוללות שאלות רבות שהניגו לו על ידי החוקרים, וסירובו להשיב עליהן. במקרים בודדים ביותר התייחס הנאשם בקצרה לדברים שאמר לו החוקר, ובהזדמנויות אלו הכחיש לחלוטין את כל הטענות שהוצגו לו - גם אלה בהם הודה בחקירתו בשב"כ. הנאשם הכחיש כי היה מנהיגם של גודי חללי אלאקצא והתנזר (הודעה ת/101 עמ' 6, הודעה ת/105 עמ' 2, הודעה ת/106 עמ' 3); הכחיש כי הכיר את פעילי הטרור שהעידו כי היו בקשר עמו (כפי שיפורט להלן), ואפילו הכחיש כי הכיר את ראיד כרמי (ת/104 עמ' 8). כל אלו הוכחו, כפי שיבואר להלן, לא רק מפי פעילי השטח, אלא גם מפי הנאשם עצמו, מהמסמכים שנתפסו במשרדו, אשר הנאשם הכחיש בחקירתו כל קשר אליהם, וטען כי כתב ידו לא מופיע עליהם (ראה הודעות ת/108-109).

הודעותיו של הנאשם הוגשו על ידי החוקרים דוד זריהן ורפי נורילא (עמ' 113, 38), אשר הסבירו כי הנאשם סירב לחתום על האזהרה ועל ההודעה, וכי הוא נחקר בעברית. זריהן אף העיד כי הנאשם סירב למסור טבעת אצבע ולהצטלם. הנאשם אמר באופן כללי בהודעות ת/106 כי כל ההאשמות כנגדו אינן נכונות, וכי הוא חף מכל אשמה.

5. בפתח משפטו העלה הנאשם טענות מקדמיות הנוגעות לסמכות בית משפט זה לשפוט אותו, ואחל נדחו בהחלטות בית המשפט מיום 19.01.03 (עמ' 34-1 לפרוטוקול). הנאשם בחר שלא להסתייע בשירותי סניגור, ואף דחה נמרצות ובעקביות כל ניסיון של בית המשפט לשכנעו להיעזר בסניגוריה הציבורית או בסניגור מטעמו. בית המשפט הטיל אמנם על הסניגוריה הציבורית לייצג את הנאשם, חרף בקשותיה החוזרות ונשנות להתחרת מייצגו, ולמטשה היא מייצגת את הנאשם גם כיום ונכחה בכל הדיונים. ואולם הסניגוריה הציבורית בחרה להיעתר לבקשת הנאשם שלא להעלות טענות כלשהן מטעמו במהלך המשפט, לרבות טענות משפטיות, ואף לא לחקור את העדים.

כך התנהל ההליך על פי בחירתו של הנאשם, אשר ממשיך לכפור בסמכות בית המשפט לשפוט אותו. בנסיבות אלו בחר הנאשם גם שלא להגיב על כתב האישום. כמו כן נמנע הנאשם מלהעיד בעצמו או להביא עדים מטעמו. עם זאת, הנאשם הגיב מידי פעם על דברי העדים או על טענות שטענה ב"כ המאשימה במהלך הדיון, ודבריו נרשמו בפרוטוקול כלשונם. בנוסף הגיב הנאשם על סיכומי התביעה בעל פה (שהוגשו גם בכתב), בנאום סניגוריה שנשא במסגרת הסיכומים בעל פה, ואשר לא התייחס לגופן של ההאשמות שהועלו כנגדו. למותר לציין כי הנאשם קיבל בעצמו, ובאמצעות סניגוריה הציבורית, את כל חומר הראיות, הפרוטוקולים והסיכומים.

6. העבירות נשוא כתב האישום הן ברובן "עבירות פנים" הנוגעות לפיגועים שבוצעו בישראל, וחלקן "עבירות חוץ", שבוצעו בתחומי האזור (קרי: יהודה ושומרון). ואולם, כפי שהתבררנו בהחלטה שניתנה בנוגע לטענותיו המקדמיות של הנאשם, מוסמך בית משפט בישראל לדון בעבירות חוץ כנגד בטחון המדינה, או נגד אזרח או תושב ישראלי, יתא מקום ביצוע העבירה אשר יהא (סעיף 13(א)-(ב) לחוק העונשין, תשל"ז-1977). זו היא אותה "תחולה פרוטקטיבית", אשר נועדה להגן על אזרחים ותושבים ישראליים כנגד פעולות טרור הנעשות בחסותן ובגישות של מדינות אחרות (ש"ז פלר, מ. קרמניצר, *תגובה לחיבור בגנות התחולה הציונית של דיני העונשין*, פלילים ה' (1996) 65, בעמ' 83, והשווה דעתו של י. שחר, שם בעמ' 5). עוד פסקנו בהחלטה שניתנה בטענותיו המקדמיות של הנאשם, כי לא נראה שהתנאים הקבועים בסעיף 14(ב) לחוק העונשין רלבנטיים למקרה זה, אם הם חלים כלל על הסמכות הפרוטקטיבית שבסעיף 13 לחוק (להבדיל מהסמכות

הפרסונלית שבסעיף 14), שכן הרשות הפלסטינאית איננה מדינה. העבירות המיוחסות לנאשם בכתב האישום הן עבירות כנגד בטחון המדינה, כנגד אזרחיה ותושביה, ועל כן הן נופלות במסגרת סעיף 13 לחוק העונשין, ובית משפט זה מוסמך לדון בהן.

חלק שני: מסכת הראיות

א. הפת"ח, התנזים וגדודי חללי אלאקצא כאירגוני טרור

7. ראש חטיבת המחקר באגף המודיעין של צה"ל, תא"ל י. קופרוסר, הגיש במהלך עדותו (עמ' 38) חוות דעת בה התייחס לפעילותם של הפת"ח, התנזים וגדודי חללי אלאקצא (ת/1). אל חוות הדעת צורפו מסמכי שלל שנתפסו על ידי צה"ל במבצע "חומת מגן" הנוגעים לעניין זה. הפת"ח (ראשי תיבות במהופך בערבית של "התנועה לשחרור פלסטין") דגל מאז יסודו על ידי יאסר ערפאת בשנת 1959 במאבק מזוין כנגד ישראל, אשר התבטא בביצוע פיגועי טרור נגד יעדים ישראלים בארץ ובח"ל. לאחר חתימת הסכמי אוסלו נדחק עיקרון "המאבק המזוין" למקום משני, אך נותר כאופציה להשגת מטרות הארגון במקרה שהמדינה עם ישראל לא יצלח. עם פרוץ האינתיפאדה השנייה בחודש ספטמבר 2000, הוביל הפת"ח את פיגועי הטרור בשטחים, וזאת באמצעות שתי ועדות עליונות המנהלות את הפעילות - האחת באזור יהודה ושומרון, והשנייה באזור רצועת עזה. בראש הועדה העליונה של אזור יהודה ושומרון עמד הנאשם עד ליום מעצרו (סעיפים 1-3 לחו"ד).

הדרג המבצע של הפת"ח כלל את פעילי השטח של התנועה - התנזים (ארגון - בערבית). פעילי התנזים מהווים את חוד החנית בפעילות החבלנית של הפת"ח כנגד ישראל. גדודי חללי אלאקצא הוא שם כיסוי להתארגנויות טרור של הפת"ח, אשר נוטלות אחריות פומבית למעשי הטרור. אנשי "הגדודים" הם למעשה פעילים של הפת"ח, כאשר מרבית ההתארגנויות רואות בנאשם מקור סמכות מרכזי לפעילותן (סעיפים 4-5 לחו"ד).

התנזים וגדודי חללי אלאקצא מהווים, על פי חוות דעתו של תא"ל קופרוסר, את הזרוע הצבאית הבלתי ממוסדת של הפת"ח, שבראשה עמד הנאשם. מסמך שלל המצורף כנספח אי לחו"ד של תא"ל קופרוסר הוא מכתב החתום בידי הפת"ח וגדודי חללי אלאקצא גם יחד. מסמכי שלל אחרים שצורפו לחוות הדעת מראים כי גדודי חללי אלאקצא פונים בבקשה לסיוע כספי מיאסר ערפאת (מסמך 2), וכי הפת"ח וגדודי חללי אלאקצא חתומים על כרוזים המשבחים פעילות טרור שבוצעה בתחומי ישראל (מסמכים 3, 5). במסמך 6 שצורף לחו"ד, ואשר נשלח ביום 8.5.01 מאת גדודי חללי אלאקצא אל הנאשם, מופיע פירוט פעילותם של גדודי חללי אלאקצא במחוז גיזין (כולל פיגוע באום אלפאחס), ובקשה לסיוע באמצעי לחימה וכסף לשם המשך הביצוע של פעילות זו. מסמכים אחרים של גדודי חללי אלאקצא שהופנו ליאסר ערפאת, כוללים בקשות לסיוע למבוקשים הנרדפים על ידי ישראל ולמשפחות החללים (נספח ב) ומסמכים 2-4 לנספח זה). חלק מן המסמכים נכתבו על ידי הנאשם. יצוין כי כינויו של הנאשם היה, על שם בנו הבכור, "אבו אלקאסם" (חודעת הנאשם ת/107 עמ' 1, והדרך בה פנה אחו"ל אל הנאשם בעמ' 164).

8. על פי חוות דעתו של תא"ל קופרוסר ביצעו אנשי הפת"ח למעלה מ-1,200 פיגועים כנגד ישראל (נכון ליום 18.8.02), בהם נהרגו 176 ישראלים ונפצעו רבים אחרים. פיגועים אלו כוללים התאבדות, וירי ממרגמות ונשק קל. במהלך האינתיפאדה עברו ההתארגנויות הטרור של הפת"ח יותר ויותר לביצוע פיגועי התאבדות בתחומי ישראל (סעיף 5 לחו"ד). בחודשים שקדמו למבצע "חומת מגן" ביצעו גדודי חללי אלאקצא פיגועי התאבדות בחדרה, ירושלים, חל אביב, מתולה, מחנה 80, מתסום מכבים, נתניה, אשדוד, כפר סבא ואפרת, ובעקבות כך הוכנסו לרשימה האמריקאית של ארגוני הטרור ביום 27.3.02 (סעיף 10 לחו"ד ונספח ג) המפרט את פיגועי ההתאבדות שבוצעו על ידי תנועת הפת"ח).

9. לגבי חוות הדעת של תא"ל קופרוסר יש לומר, כי מבחינת דיני הראיות איננו רואים להסתמך על הערכות ומסקנות מודיעיניות אשר מבוססות על מקורות מידע שונים שלא הובאו בפני בית המשפט, בהיותם עדות שמיעה. נוכל לסמוך על חו"ד זו רק במידה שהיא תואמת ראיות קבילות אחרות שהובאו בפנינו. אולם, פעילות הטרור בחסות הפת"ח של שלושת הארגונים הנ"ל עולה בבירור מראיות ישירות רבות שהובאו במשפט, כולל הודאות שמסרו בחקירותיהם הנאשם ופעילי הטרור, כפי שיפורט בהמשך הכרעת הדין.

נאצר אבו חמדי, שהיה אחד ממפקדי השטח הבכירים ביהודה ושומרון, סיפר בתודעתו במשטרה (תל149א), בעמ' 2-3, 7-8, 13-17), על הקמת גדודי חללי אלאקצא ביום 1.1.01, על מנת שיהוו מיליציה של הפת"ח, וביצעו פיגועים כנגד מתנחלים וחיילי צה"ל. הוא מפרט בהודעתו הנ"ל (וכן בהודעתו ת/149 ג) את הפיגועים שבוצעו על ידו וע"י אנשיו כנגד מטרות אזרחיות וצבאיות של ישראל, תחת הנהגתו ובסיועו של הנאשם (כפי שיפורט בהמשך).

10. גם מדברים שאמר הנאשם בחקירתו, ומסמכים שנכתבו בכתב ידו, ניתן ללמוד על פעילותם של ארגוני הטרור הנ"ל. הנאשם חסביר את דרך פעולתן של החוליות המכונות "גדודי חללי אלאקצא", שלדבריו ביצעו "פעילות צבאית" (ת/19 סעיף 14, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מפוז" בעמ' 58). כך גם חסביר הנאשם בחקירתו את הדרך שבה נוצרו גדודי חללי אלאקצא באזור יהודה ושומרון, ופילו בוצעו פיגועים, וטען כי הפת"ח לא פיקח על פעילותם; אך הוא תולה כי חוליות אלו פנו אליו לקבלת כסף, משום שראו בו "אחראי של מת"ח בגדה המערבית" (תמליל ת/98 (ה) עמ' 60-61). כפי שיבואר בהמשך, הפנו פעילי הטרור מגדודי חללי אלאקצא את בקשותיהם לסיוע כספי לשם רכישת נשק וביצוע פיגועים אל הנאשם, והלה היה מונה בשמם ועבורם אל יו"ר הרשות הפלסטיאנית ומנהיג הפת"ח, יאסר ערפאת. מכאן ברור הקשר של גדודי חללי אלאקצא לארגון הפת"ח, והקשר של הנאשם לגדודים אלו.

ב. מעמדו של הנאשם ותפקידו בארגוני הטרור, ותמיכתו בפיגועים כנגד ישראל

11. תא"ל קופרוסר הגיש בעדותו חו"ד נוספת, המתייחסת למעורבותו של הנאשם בטרור (ת/2). לחו"ד זו צורפה שורה של נספחים הכוללים ראיונות עם הנאשם באמצעי התקשורת השונים ומסמכים שכתב הנאשם או שנמצאו במשרדו. גם חוות דעת זו כפופה להערה שפורטה בסעיף 9 לעיל, בנוגע לקבילותן של הערכות מודיעיניות הנסמכות על מקורות מידע שלא פורטו ולא הובאו בפנינו, ולכן גם בנושא זה נזקק לראיות עצמאיות וקבילות שהובאו במשפט.

12. בחוות הדעת של תא"ל קופרוסר ת/2 נאמר כי הנאשם היה עד למעצרו ראש הוועדה העליונה של הפת"ח ביהודה ושומרון, ולפיכך שימש כמנהיג הפת"ח בגדה. זאת ניתן ללמוד מן המסמכים השונים שכתב הנאשם ושנכתבו אליו, ואשר צורפו לחוות הדעת ת/1 ות/2. בתפקידו הנ"ל היווה הנאשם מקור סמכות מרכזי לבכירי הפת"ח, וצינור מקשר בין ראש הרשות הפלסטיאנית, יאסר ערפאת, לבין דרגי השטח בתנועה (סעיפים 1-2).

עוד נאמר בחוות הדעת הנ"ל (סעיף 4), כי עם פרוץ האינתיפאדה בחודש ספטמבר 2000, תפס הנאשם חלק מרכזי ביותר בהובלת הטרור נגד ישראל על ידי גורמי פת"ח ובכלל. מעורבותו באה לידי ביטוי בדרכים שונות: ראשית, הנאשם היווה מקור השראה והתווה את מדיניות הפיגועים, באמצעות פגישות אישיות עם פעילי הטרור של תנועת הפת"ח והתבטאויות פומביות. שנית, הנאשם היה מקור סמכות ומימון לפעילי הטרור של תנועת הפת"ח: הוא נתפס בעיני גדודי חללי אלאקצא כמנהיג חמורזי המרכזי בפעילותם, שימש כצינור קשר בינם לבין יו"ר הרשות הפלסטיאנית והעביר לרשותם סכומי כסף המסתכמים בעשרות אלפי שקלים לצורך פעילות הטרור. שלישית, הנאשם העביר הנחיות ישירות לפעילי הטרור - הן במישור האסטרטגי, והן במישור הטקטי הנוגע לפיגועים נקודתיים.

13. הנאשם לא הסתיר בחקירתו שבש"כ את עמדתו הברורה, לפיה תנועת הפת"ח חייבת לחובל את "המאבק המזוין כנגד ישראל", וכי זו הדרך היחידה להשגת מטרות העם הפלסטיני לאחר כשלון תהליך השלום, ולאחר שהנאשם עצמו היה פעיל שלום במשך שנים רבות (זכ"ד ת/59 ס' 2-5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "יאדני" בעמ' 96). הוא הבחיר כי כאשר הוא משתמש בביטוי "מאבק מזוין", הוא מתכוון לפיגועים (תמליל חקירה ת/98 עמ' 3-2). הנאשם הסביר כי מנהיגי הפת"ח חששו מהיתלות כוחם ברחוב הפלסטיני למול התנועות האיסלאמיות, דבר שדרך אותם לנקוט קו של פיגועים כנגד ישראל (זכ"ד ת/21 סעיף 5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רורברט" בעמ' 63 (בטעות נרשם בפרוטוקול

(41); זכ"ד ת/23 ס' 5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90; זכ"ד ת/27 ס' 10-12 וזכ"ד ת/55 ס' 3 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85; זכ"ד ת/30 ס' 12-8 וזכ"ד ת/58 ס' 5 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54; זכ"ד ת/40 ס' 15 שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58; זכ"ד ת/70 ס' 3 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סטיב" בעמ' 53).

הנאשם אמר בחקירתו כי "עמדתו המוצהרת הינה מאבק מזוין מול הכיבוש הישראלי, ומי שיש לו נשק שיבצע פיגועים זה הקו הכללי" (ת/23 ס' 5, וכן ראה זכ"ד ת/6 ס' 11-12, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רורברט" בעמ' 62). הוא הסביר כי לפי השקפתו פיגועים שיכאיבו לישראל יקדמו את השלום, ויגרמו לישראלים להבין שיש להם מה להפסיד (ת/40 סעיף 15, ות/70 סעיף 4). הנאשם הבחיר כי מבחינתו אורחים ישראלים החיים בהתנחלויות הם אויב שיש לפגוע בו (זכ"ד ת/63 ס' 16, שהוגש ואושר על ידי החוקר "נאור" בעמ' 82). הוא אף אמר כי פיגועים כנגד מתנחלי יהודה ושומרון הם לגיטימיים, גם כאשר מדובר בנשים וילדים (זכ"ד ת/6 ס' 13, שהוגש ואושר ע"י החוקר "רורברט" בעמוד 62, זכ"ד ת/77 ס' 2 שהוגש ואושר על ידי החוקרים "צדוק" ו"אופיר" בעמ' 83, 87).

הנאשם חזר וחדגיש במהלך חקירתו כי בויכוח שהתנהל בתוך הרשות והפת"ח בעניין סוג הפיגועים כנגד ישראל - דגלו ערפאת והוא בקו הקובע כי יש להתמקד בפיגועים כנגד חז"ל והמתנחלים, בעוד שמנהיגים כמו אבו עלא ואבו מאזן התנגדו לכל סוג של אלימות; רק מעט מאנשי הפת"ח תמכו בפיגועים בתוך ישראל (ת/27 סעיפים 12-13; ת/30 סעיף 8; ת/70 סעיף 3). חרף התנגדותם של ערפאת והנאשם לפיגועים בתוך ישראל, הם איבדו שליטה על החוליות ופעילי השטח במהלך האינתיפאדה (זכ"ד ת/55 ס' 13, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85).

14. עמדתו של הנאשם כמפורט לעיל באה לידי ביטוי גם בדבריו בחקירה שתומללו. לגבי עמדתו של הנאשם כי אין לבצע פיגועי התאבדות בתוך ישראל, הוא הסביר כי פגיעה בהתנחלויות כמוה כפגיעה בצבא, ולכן בעניין זה לא היה ויכוח בתוך הפת"ח; אך הוא הודה כי בתקופה האחרונה שלפני מעצרו החל הפת"ח לבצע גם פיגועי התאבדות בתוך ישראל, ואף אישר כי הפת"ח נגרר לתוך פעילות זו כדי שלא להשאיר את השליטה בשטח לאירגונים האיסלאמיים (ת/98 עמ' 27-29). הנאשם הסביר כי הוא באופן אישי הסתייג מכל פעילות בתוך ישראל, אך תמך "במאבק המזוין כנגד הכיבוש הישראלי", ואף עשה זאת בצורה פומבית בטלוויזיה (ת/98 עמ' 7, 10).

הנאשם אישר כי בחמשות החודשים האחרונים שקדמו למעצרו נטל הפת"ח תפקיד מרכזי בהסלמת רמת האלימות, והנהיג את המלחמה; הנאשם לא כיחד כי הוא נטל חלק בכך (ת/98 עמ' 35, ת/98 עמ' 3-4).

הנאשם הדגיש בחקירתו כי הוא תמך בהסכם השלום, ופעל למענו במשך 10 שנים, אך ההסלמה נבעה לדבריו ממעדר תקווה להשגת פתרון פוליטי עם ראש הממשלה שרון (ת/98 עמ' 44-45). הנאשם אף הביע דעתו כי הפלסטינאים טעו כאשר דחו את הצעות ישראל, ועוד יותר מכך את הצעת הנשיא קלינטון, בוועידת "קמפ דייויד", שכן לו קיבלו את ההצעות הללו - היתה להם היום מדינה עצמאית (זכ"ד ת/95, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אופיר" בעמ' 87).

15. על גישתו של הנאשם בנושא הפיגועים, ועל תפקידו של הפת"ח בביצוע פיגועים כנגד ישראל, ניתן ללמוד גם משיחות שניהל הנאשם עם המדוברים שהוכנסו לתאו. המדובר שכונה "פלוגי 1", הציג עצמו בפני הנאשם כפלשתינאי משכס, הוא מסר לחוקרי השב"כ את הדברים שאמר לו הנאשם לאחר קיום השיחות, ואלו נרשמו בזכרונות של חוקרי השב"כ שהעידו במשפט ("רוברטי" בעמ' 154, "מיקי" בעמ' 155, "אופיר" בעמ' 156 ו"מופז" בעמ' 157), וכן העיד פלוגי 1 עצמו (עמ' 107-101). פלוגי 1 העיד כי הוא קרא את כל הדו"חות שרשמו אנשי השב"כ על שיחותיו עם הנאשם, ואישר את תוכנם (עמוד 105). בדרך דומה פעל והופעל המדובר פלוגי 3, שזיהה את קולו של הנאשם בקלטת ת/24 ב (ראה עדותו בעמ' 110-107, ומוציג ת/122-ת/125).

על פי עדותו של פלוגי 1, סיפר לו הנאשם שהוא היה זה שהקים את גדודי חללי אלאקצא והיה אחראי עליהם (עמ' 106). בזכ"ד שנרשם מפיו (ת/117 שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברטי" בעמ' 154), אמר פלוגי 1 כי הנאשם אמר לו שהאינתיפאדה למעשה היתה מתוכננת לאור המצב המדיני, הרחבת ההתנחלויות והמשך הכיבוש והלחץ על הפלסטינאים בשטחים, וכי ביקורו של אריאל שרון בחר הבית היה רק "הקש ששבר את גב הגמל", והצית את האינתיפאדה שהיתה צפויה ממילא (ראה גם זכ"ד ת/25 סי' 18, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 158).

לאחר האירוע בחר הבית, ביקשו מנגנוני הביטחון של הפת"ח מערפאת להורות על הפסקת האינתיפאדה, וערפאת לא הגיב. הנאשם עצמו סיפר כי עזב בועם את הישיבה לאור בקשת המנגנונים, וכי הוא שנוא עליהם משום ש"משך את העם להסלמת המצב". הנאשם אמר לפלוגי 1 כי מטרת האינתיפאדה הייתה פגיעה בחיילים ובמתנחלים כדי לגרום לעזיבתם, וכדי להוכיח לעולם שהפלסטינאים נלחמים בבינוש. ואולם לאחר שישאל החלה במדיניות החיסולים, ובעיקר לאחר שפגעה בראיד כרמי, עבר הפת"ח לפעול בתוך ישראל במטרה לפגוע באזרחים, על מנת לפגוע בכלכלת ישראל ובתירות, ולהפעיל לחץ על הרחוב בישראל שילחץ על הממשלה לסגת מהשטחים (שם, סי' 13, 12-17, 20-21). כמו כן אמר הנאשם לפלוגי 1 כי מבחינתו הפיגועים מהווים הגנה עצמית של הפלסטינאים, אשר מוכנים לתושיט יד לשלום, וכי פיגועי ההתאבדות נובעים מן הכיבוש ומן המצב של הפלסטינאים בשטחים (זכ"ד ת/110 סי' 22, 27).

עמדתו של הנאשם התומכת בהמשך האינתיפאדה באה לידי ביטוי גם במכתב ששלח ליאסר ערפאת ביום 31.12.00 (ת/5 א42).

16. באשר למדיניות הפיגועים של הפת"ח, הסביר הנאשם בחקירתו כי כאשר ערפאת היה מעוניין בהפסקת אש, הוא היה דואג להעביר הנחיה זו לגורמים רבים, ובהם הנאשם; אך כאשר היה מעוניין בהמשך הפעולות הוא דאג שהפעילים, כולל הנאשם, יבינו זאת מהתגובות, ובעיקר אי-התגובות שלו. הנאשם אמר: "אם הוא (ערפאת) למשל, לא רוצה בהפסקת אש הוא מסתדר אחרת. לא אומר שום דבר" (זכ"ד ת/24 סי' 33, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85, ותמליל חקירתו של הנאשם ת/98 טעמ' 33-32). הנאשם אמר שערפאת מעולם לא הורה לו בצורה מפורשת לבצע פיגועים. אך הוא הוסיף כי מהעובדה שערפאת התנגד לביצוע פיגועים בתוך ישראל בלבד, ניתן היה להבין שהוא תומך בפיגועים בשטחים, ולכן גם לא הורה להפסיקם; ערפאת אמר בתקשורת כמה פעמים כי "מיליון שאהידים בדרכם לירושלים", והנאשם שאל באופן רטורי האם אין זו הצהרת התומכת בביצוע פיגועים (זכ"ד ת/60 סי' 7-4 שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54; זכ"ד ת/61 סי' 1-8, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מיקי" בעמ' 81; זכ"ד ת/62 סי' 3-5 שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90).

הנאשם הסביר כי לא היה צורך בהוראות ישירות של ערפאת לביצוע פיגועים, שכן הדברים היו מובנים מבין השורות (זכ"ד ת/63 סי' 13-11 שהוגש ואושר על ידי החוקר "נאור" בעמ' 82). הנאשם הוסיף כי גם האינתיפאדה לא פרצה בהוראתו של ערפאת, אך היא לא היתה ממשיכה להתקיים אלמלא תמיכתו בה, אף כי הוא לא היה צריך לתת הנחיה מפורשת לביצוע פיגועים (זכ"ד ת/64 שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברטי" בעמ' 62, ות/66 שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 82).

54). עוד ציין הנאשם כי הבין את תמיכתו של ערפאת בפיגועים גם לאור העובדה שערפאת היה מאשר לו את הבקשות הכספיות שהגיש עבור פעילי השטח של הפת"ח שביצעו פיגועים (זכ"ד ת/70 סי' 17), שהוגש ואושר על ידי החוקר "יטיב" בעמ' 53. הנאשם תיאר את הקשר שלו עם ערפאת כ"אישי וישיר" (תמליל שיחה ת/98 עמ' 55).

גם לנאשם, מסתבר, היתה דרך משלו להודיע לאנשי החוליות על הפסקת הפיגועים ועל חידושם. הוא הסביר בחקירתו כי כאשר רצה בהפסקת אש היה מתקשר לחוליות הגדולות, אם כי קרה שהיו אנשים שלא שמעו להוראתו; כאשר הנאשם היה מעונין בחידוש האש הוא היה מודיע על כך בטלויזיה, כאשר קרא "למאבק מזויין". כאשר נשאל כיצד היה מודיע על רצונו בחידוש האש, השיב הנאשם:

"לא רוצה אש, אני מדבר בטלויזיה אם אני רוצה שלום, יעני אני לא מתקשר לפלוגי ואומר לו וואללה תבצע בשבילנו פיגוע. וואללה תעשה לנו לא יודע מה, אין אצלי כזה דבר, אני דובר בשם התנועה בפועל קורא לאינפאדה אני קורא למאבק מזויין" (ת/98 עמ' 3).

ח' דברים אלו של הנאשם, הרי שמעדותו של פעיל הטרור עוים עולה שהנאשם הורה לו לתדול מביצוע פיגועים בעת ביקורו של השליח האמריקאי אנתוני זיני באזור (ראה להלן). מן הדברים שאמר המדובר פלוגי 1 בחקירתו, בעקבות שיחותיו עם הנאשם, עולה כי הנאשם הביע כעס רב על כך שעוים מסר פרטים אלו בחקירתו (זכ"ד ת/113 א' סי' 8-9, זכ"ד ת/114 א' סי' 8 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 154). כמו כן הובאו ראיות על מקרים אחרים בהם הורה הנאשם באופן ישיר לפעילי הטרור המקורבים אליו לבצע פיגועים כנגד ישראלים (ראה להלן).

17. בתחילת חקירתו בשב"כ הכחיש הנאשם כי היה מנהיג התנועה וגדודי חללי אלאקצא, אך אישר את אחריותו לפעילות הצבאית של הפת"ח (זכ"ד ת/17 סי' 6, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ארבל" בעמ' 80, זכ"ד ת/43 סי' 6 שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 62, ותמליל חקירה ת/98 א' עמ' 43-44). הנאשם טען כי גדודי חללי אלאקצא אינם אלא חוליות מפוזרות בכל שטח הגדה המערבית, ושאין להן מבנה מאורגן ומסודר ומפקדה מרכזית (תמליל שיחה ת/98 עמ' 60-61). עוד אמר הנאשם בחקירתו כי ערפאת היה, למעשה, מפקדו הישיר והממונה עליו, ואת עצמו הגדיר כ"אחראי לכל פעילות פת"ח בגדה מעצם היותו מזכ"ל הארגון בגדה" (ת/24 סי' 3, 5).

הנאשם אישר כי הוא היה מנהיג "השטח" של הפת"ח, בעוד שיאסר ערפאת עמד בראש הפת"ח (תמליל שיחה ת/98 עמ' 67). כך הסביר הנאשם בחקירתו גם את העובדה שאנשי החוליות פנו אליו לקבלת כסף, משום שראו בו "מפקד", וכן "אחראי של פת"ח בגדה המערבית", בשל היותו הדובר הפוליטי של התנועה, ומשום שנקט קו ועמדה התומכים בהמשך המאבק בכיבוש (תמליל ת/98 עמ' 3-4, 61, ת/98 עמ' 33-35). הנאשם הסביר כיצד הוא נראה בעיני אנשי החוליות, באומרו: "אני המפקד שלהם, הם חושבים אותי לסמל שלהם", ואף אישר כי אין אדם אחר שנחשב כמנהיג שלהם (ת/98 עמ' 6-7).

בדברים שהשמיע במהלך משפטו טען הנאשם לא פעם כי הוא היה "מנהיג פוליטי" בפת"ח, בהדגישו את תפקידו כמזכ"ל הפת"ח בגדה, והיותו חבר הפרלמנט הפלסטינאי. כך גם טען בתחילת חקירתו בשב"כ. גם בחקירתו במשטרה הכחיש הנאשם כי היה אחראי על התנועה או על גדודי חללי אלאקצא (ת/106 עמ' 3, 6). ואולם במהלך חקירתו בשב"כ הודה הנאשם כי היה מפקד הפת"ח בגדה ומפקד התנועה (זכ"ד ת/18 סי' 3 שהוגש ואושר על ידי החוקר "נדב" בעמ' 78), וכי הקים את גדודי חללי אלאקצא והיה אחראי על פעילותם; מטעם זה התנגדו לפעילותו מנגנוני הביטחון של הרשות (דברי פלוגי 1 בזכ"ד ת/117 סי' 15, שהוגש על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 154).

הנאשם אמר למדובב "פלוני 3" בשיחתם, כי הוא אכן אחראי על הפת"ח ועל גודדי חללי אלאקצא, אך הוא "לא משוגע לחתום" את שמו על דף נייר בו הדברים ירשמו; כאשר המדובב אמר לנאשם כי הוא בכל זאת אחראי למעשי המפגעים, השיב הנאשם כי הוא אמנם אחראי אך "הוא לא טיפש לומר זאת לחוקרים" (זכ"ד ת/123 עמ' 2, שהוגש על ידי החוקר "אופיר"). במפגש בין הנאשם לבין אחמד ברגותי בעת מעצרו, כאשר הוקלטו ללא ידיעתם, סיפר הנאשם לאחמד כי אמר בחקירתו שאין לו כל קשר לגודדי חללי אלאקצא. השניים צחקו, ואחמד יעץ לנאשם לומר כי רק לו - לאחמד - יש קשר עם הגדודים; הנאשם השיב לו כי אמר בחקירתו שהיה מפקד את אחמד לו ידע שיש לו קשר עם הגדודים, ואחמד צחק למשמע הדברים (תמליל שיחה ת/127 ג עמ' 87).

הנאשם אישר בחקירתו כי לבד מהיותו מנהיג פוליטי, הוא גם שימש כאחראי על העניינים הצבאיים של הפת"ח (זכ"ד ת/59 סי' 6 שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96). הנאשם הגדיר עצמו כ"אחראי על כל הפעילות של התנזים בפת"ח באזור שלוי" (תמליל ת/98 עמ' 42). הוא אף חודה כי היה "אחראי לכל הנעשה כגון אספקת כספים לחוליות, רכישות נשק וביצוע מיוענים" (זכ"ד ת/29 סי' 1 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85), וכי הוא נחשב כ"מפקד צבאי", וכ"אחראי על העניינים הצבאיים של הפת"ח", בנוסף להיותו מנהיג פוליטי ונבחר ציבור (זכ"ד ת/19 סי' 2 וזכ"ד ת/59 סי' 5-6, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "מופוז" בעמ' 58).

הנאשם אמר כי בשנה שקדמה למעצרו "החל מוצא עצמו יותר ויותר עוסק בענייני אמל"ח וענייני פעילות צבאית" (זכ"ד ת/25 סי' 19, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופוז" בעמ' 58, וכן ראה תמליל שיחה ת/98 עמ' 15). הוא הסביר כי היה חייב ליטול חלק "בפעילות הצבאית" על מנת לשלוט ברחוב הפלסטינאי ולדחוק את רגלי החמאס והגיהאד האיסלאמי, ועל מנת שיוכל להצביע על עצמו בעתיד כעל מי שפעל חן למען השלום והן במלחמה (זכ"ד ת/52, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85).

ג. עדויותיהם של פעילי הטרור מהפתי"ח בדבר קשריהם עם הנאשם ומעורבותו בפיגועים שבוצעו והתייחסות הנאשם בחקירתו לעדויות אלו

18. התביעה איננה טוענת כי הנאשם יזם או נטל חלק ישיר בביצוע הפיגועים נשוא כתב האישום, שכן היא ערה לכך שמחומר הראיות עולה כי למפקדי השטח ולפעילי השטח הוקנו סמכויות רחבות ומורחב תמרון רב בביצוע הפיגועים, והם לא נדרשו לקבל אישור מהנאשם לכל מינוע. התביעה גם מסיכימה כי הנאשם לא ידע מראש על כל פיגוע ופיגוע: הוא היה מודע באופן כללי לפעילותם של מפקדי השטח ופעילי הטרור הכפופים לו, אשר פעלו בהתאם למדיניות הפיגועים שהוא היה שותף לעיצובה; לעיתים עודכן לפני הפיגוע, ולעיתים עודכן בדיעבד (עמ' 47 לסיכומי התביעה).

כפי שעולה מהראיות שתפורטנה להלן, היה הנאשם מנהיגם של חוליות הטרור מקרב התנוים וגדודי חללי אלאקצא. לפחות חלק מחברי חוליות אלו סרו למרותו, ופעלו על פי המדיניות שהתווה. בנוסף על כך, עולה בבירור מן הראיות שהנאשם סייע למפקדי החוליות ופעילי הטרור באספקת אמצעי לחימה ומימון כספי. במספר מקרים אישר הנאשם מראש ביצוע פיגועים כנגד ישראל, יש, אפוא, לבחון בפרק זה מי היו פעילי הטרור שפעלו תחת הנהגתו של הנאשם, ומה היו קשריו של הנאשם עם פעילים אלו. בפרק הבא יבחנו הפיגועים שבהם היו מעורבים פעילי טרור אלו, ומידת הקשר של הנאשם אליהם.

(1) נאצר עויס

19. נאצר עויס (להלן: "עויס") היה אחד מפעילי הטרור הבכירים של התנוים באזור שכם. בגין פעילותו זו הוא נדון בבית משפט זה ל - 14 מאסרי עולם ועוד 50 שנות מאסר בפועל במצטבר (ת/172-ב). בעדותו (עמ' 182-180) סרב עויס להשיב על שאלות, ולאחר שהוכרז כעד עוין הוגשו הודעותיו במשטרה לפי עמ' 10. לפקודת הראיות (ת/172) – ת/177. הדבר היחיד שהיה מוכן עויס לומר בעדותו הוא כי כל מה שנרשם בהודעותיו הם שקרים של השב"כ, וגם כתב היד המופיע בהודעותיו הוא של אנשי השב"כ. הוא טען כי עבר אמצעי חקירה מאוד קשים.

ההודעות שמסר עויס במשטרה נכתבו בכתב ידו ותורגמו לעברית על ידי החוקר שגבה את ההודעות ואישר את גבייתן, ואף העיד כי ההודעות נגבו מרצונו החופשי של עויס (רס"מ רוני עמאר בעמ' 192-191). כמו כן, הוגשו דוחות שרשמו חוקרי השב"כ על דברי עויס בחקירתו (ת/178-א-ד). דברים אלו אושרו על ידי חוקרי השב"כ, שהעידו כי הדברים נאמרו על ידי עויס מרצונו החופשי, אם כי מדובר במסמך שאיננו משקף אלא את תמצית החקירה, ולא את הדברים כפי שנאמרו מילה במילה ("איראלי" בעמ' 203, "עדי" בעמ' 204, "איראלי" בעמ' 205-204). זכ"ד ת/178 ג' נרשם בידי החוקר "צדוק", שלא התייחס אליו בעדותו (עמ' 84-83), ולא חזר להעיד לאחר עדותו של עויס, ולכן יש להתעלם ממנו.

20. עויס סיפר בהודעתו ת/172 ב (עמ' 2-1), שנכתבה בכתב ידו, כי לאחר פרוץ "אינתיפאדת אלאקצא" בחודש ספטמבר 2000, הוא החל לבצע פיגועים כנגד מטרות ישראליות, ובאותה עת עבד במנגנון הביטחון הלאומי הפלסטיני בשכם בדרגה של סרן (נקיב). הוא ביצע פיגועי ירי ופיגועים נוספים נגד מטרות ישראליות באזור יהודה ושומרון ובתוך ישראל, ופרט בהודעותיו ת/172-ת/174 פיגועים אלו, שכללו ירי לעבר עמדות צבאיות ורכבים צבאיים; מסירת אמצעי לחימה לאחרים לשם ביצוע פיגועי התאבדות בירושלים, בנתניה וחדרה, ועוד.

21. עויס אמר בהודעותיו כי ביצע את הפיגועים בשם גדודי חללי אלאקצא, בהסבירו כי גוף זה משייך לתנועת הפתי"ח ותנוים הפתי"ח, וכי הנאשם היה האחראי על התנוים (ת/172 ב עמ' 3). עויס אמר כי המימון לפיגועים בא מאנשי התנוים, וכי הנאשם עצמו מימן את הנשק לפיגועים בהם

היה מעורב עוים - לעיתים באופן ישיר, ולעיתים באמצעות מאגיד אלמצרי - בידועו שעוים מבצע פיגועים נגד מטרות ישראליות. במקרה אחד העביר הנאשם לעוים שיק מאושר על ידי ה"יו"ר ערפאת (עמ' 7-6). עוד אמר עוים בחקירתו כי היה בקשר עם הנאשם לכל אורך הזמן; הוא נשאל אם הנאשם ידע על כך שהוא מבצע פיגועים כנגד מטרות ישראליות, והשיב (עמ' 5-4):

"כן ידע ושמי אף פורסם בעיתונות ובטלוויזיה וברדיו והייתי משוחח עמו מידי פעם וכשהמצב הפוליטי היה מתדרדר ורע לנו היה מבקש שנמשיך בפיגועים וכשנפגש שמעון פרס ועמרי שרון עם מנהיגים ברשות התקשר אליי מרואן ברגותי וביקש שנעצור את הפיגועים... באותה תקופה היה זיני באזור ומרואן אמר לי שעדיף מאחר והגנרל זיני נפגש עם מנהיגים ברשות שלא נבצע פיגועים בשם חללי אלאקצא ויש לציין שהתקדמו בשיחות לא בוצעו פיגועים".

הנאשם הביע כעס בפני המדובר "פלוגי 1" על כך שעוים הודה בחקירתו כיצד נהג הנאשם בעת ביקורו של הגנרל זיני באזור (ת/113 סעיפים 8-9, ת/114 סעיף 8, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 154, ותמליל חקירת הנאשם ת/98 עמ' 3).

22. אשר לקשריו עם הנאשם, אמר עוים בחקירתו שבש"כ כי הגיש לנאשם בקשת סיוע עבור שורה של פעילי שטח, וכי הוא עצמו קיבל שלוש פעמים כסף מהנאשם (זכ"ד ת/178 סעיף 10). הנאשם היה תמנונה עליו בתנאים, והעביר לו ולפעילים אחרים סיוע כספי, לאחר קבלת אישור מה"יו"ר ערפאת (ת/178 סעיף 10). בדרך כלל קיבל עוים את הכספים מהנאשם באמצעות המתווך מאגיד אלמצרי, אך לעיתים היה הנאשם שולח לו כספים בצורה ישירה; עוים לא נהג לומר לנאשם מה מטרת הכסף, אך ברחבי הגדה ידעו היטב מה טיב הפעילות של עוים (ת/178 סעיף 15א).

עוים אמר בחקירתו כי הפיגועים של התנאים בוצעו בידיעת מנהיגי התנאים ובסיועם. לאחר הפיגוע באולם השמחות בחדרה, וכל זמן שהתנהלו שיחות עם ישראל, הם היו מורים על הפסקת הפיגועים; ואולם כאשר השיחות לא התקדמו, שבו הפעילים לבצע פיגועים, עד שניתנה להם הוראה חדשה על ידי המנהיגים להפסיקם. במסגרת זו נתן הנאשם הוראה להפסיק את הפיגועים בעת ביקורם של הגנרל זיני ומנהיגים מרוסיה ומאירופה בארץ (ת/178 סעיף 15).

23. דבריו של עוים בחקירתו בכל הנוגע לקשריו עם הנאשם נתמכים בדברים שאמר הנאשם בחקירתו שבש"כ. כאשר הופגשו הנאשם ועוים במהלך החקירה (ת/279), ועוים החל לקרוא את הודעתו במשטרה, ציווה עליו הנאשם לומר כי מדובר בזיוף, ועוים אכן מיהר לומר כך (החוקר "צדוק" בעמ' 84). ואולם הנאשם עצמו אישר בחקירה כי עוים היה הפעיל הצבאי הבכיר ביותר של תנאים פת"ח בשכם, ואחראי על גדודי חללי אלאקצא בשכם (זכ"ד ת/90 ס' 7, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סטיב" בעמ' 53). הנאשם הודה כי ידע שעוים מבצע "פעילות צבאית" עניפה, וכאשר רצה להבטיח הפסקה של הפיגועים היה מונה גם לעוים ומורה לו על הפסקת הפיגועים (זכ"ד ת/24 ס' 6, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85, ותמליל שיחה ת/98 עמ' 2-3).

הנאשם הודה כי מסר לידי עוים באמצעות מאגיד אלמצרי ואחמד ברגותי סכום של כ-20,000 ₪, ואולי אף 50,000 - 70,000 ₪, למימון פעילותו, וכי קיבל אישור לכך מה"יו"ר ערפאת, בלא שציין את מטרת הסיוע הכספי (זכ"ד ת/19 ס' 16, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58; זכ"ד ת/38 ס' 4, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85; זכ"דים ת/40 ס' 8 ו- ת/41 ס' 9, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58; ותמליל חקירה ת/98 עמ' 4-3). הנאשם אף הודה

כי חלק מהכספים שהעביר לידי עוים נועדו לרכישת 1000 כדורים לרובה M-16 ולרובה מסוג "גלילי", ואף הצהיר כי הוא "מקבל אחריות על כל הכסף שנאצר (עוים) קיבל עבור מימון פיגועים בשטחים הכבושים, עבור רכישת כלי נשק ותחמושת" (ת/41 סי' 6-9).

עוד אישר הנאשם בחקירתו כי עוים הפעיל חוליות שהיו מאורגנות תחת פיקודו של הנאשם (זכ"ד ת/29 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85). אך הנאשם הדגיש כי הוא עצמו לא הורה לעוים לבצע פיגועים (זכ"ד ת/31 סי' 6). לעומת זאת, המדובר "פלוגי 1" העיד כי הנאשם אמר לו כי נתן לעוים הוראות לבצע פיגועים (עמ' 104).

הנאשם הודה גם כי לאחר הפיגוע בנווה יעקב או בגשר עטרה (הנאשם לא זכר איזה מהם) שלח אליו עוים את הכרוז הנוטל אחריות, והנאשם אישר זאת בשיחה עם עוים (זכ"ד ת/49 סיפ' 7, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמילי" בעמ' 54, וזכ"ד ת/52 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85).

(2) נאצר נאג'י אבו חמיד

24. נאצר נאג'י אבו חמיד (להלן: "אבו חמיד") היה אחד ממנהיגי התנועים וגדודי חללי אלאקצא באיזור ירושלים ורמאללה, ואף הוא היה כפוף לנאשם וקיבל ממנו סיוע לצורך ביצוע פיגועים כנגד ישראל. בגין פעילותו זו נדון אבו חמיד, על סמך הודאתו, לשבעה מאסרי עולם ועוד 50 שנות מאסר במצטבר (ת/148-ב). בעדותו סרב אבו חמיד להשיב על שאלות כלשהן, הוכרו כעד עויין והודעותיו משטרה הוגשו לפי סיפ' 10א. לפקודת הראיות (עמ' 41-40). הודעות אלו (ת/149-ד) הוגשו באמצעות חוקרי המשטרה אברהם אלקרעאן, יעקב ברוגי ומשה לוי (עמ' 194-195, 207, 211), אשר העידו כי אבו חמיד מסרן מרצונו החופשי וחתם עליהן. ההודעות נמסרו בעברית לפי בקשתו של אבו חמיד, אשר לדברי החוקרים דובר עברית היטב.

25. בהודעותיו פרט אבו חמיד את פיגועי הרצח כנגד ישראלים בהם היה מעורב, וסיפר כי פנה אל הנאשם לקבלת סיוע כספי לרכישת תחמושת, והנאשם הפנה אותו אל קרובו אחמד ברגותי המכונה "אלפרנסי"; הלה אכן מסר כמה פעמים לאבו חמיד כסף לרכישת נשק ותחמושת (ת/149 א, עמ' 9, ת/149 ג עמ' 5-6). גם חברים אחרים בחוליה של אבו חמיד פנו לנאשם לקבלת כספים לצורך רכישת נשק (ת/149 עמ' 6). בשלב מסוים פנה אבו חמיד לנאשם לשם מימון רכישת מקלע, ובסופו של דבר הכסף למטרה זו ניתן לו על ידי אחמד ברגותי (ת/149 ג עמ' 7). אבו חמיד אף סיפר כי הנאשם נפגש עם סוחר נשק בעניין רכישת רימוני יד, שהיו לבסוף רק רימוני הלב (עמ' 7-8).

אבו חמיד אמר כי הוא הקים את גדודי חללי אלאקצא לאחר תחילת האינתיפאדה בחודש דצמבר 2000 (עמ' 4). הוא הסביר כי הוצע לו לצרף את החוליה שבראשה עמד למנגוני הביטחון של הרשות הפלסטינית בראשות תאופיק טיראוי, אך הוא העדיף את הצעתו של הנאשם להיות כפוף לו, ולקבל ממנו משכורת לו ולאנשיו, כיוון שראה בנאשם "מנהיג פוליטי שלא יסקר" (ת/149 א עמ' 15-16).

לאחר מכן גייס אבו חמיד פעילים נוספים לתמיכה בנאשם, הקים את גדודי חללי אלאקצא, והחל לבצע פיגועים כנגד מחסומי צה"ל והמתנחלים (עמ' 17). הוא אמר לגבי הנאשם כי ראה בו "מנהיג פוליטי", אם כי הוא עצמו השתייך לפלג הצבאי של הארגון (עמ' 17). כאשר נהרג מפקד החוליה, הכיר אבו חמיד את יורשו לנאשם (ת/149 עמ' 7).

באחת מהודעותיו סיפר אבו חמיד על אירוע בו נכת יחד עם חברי חוליה אחרים, ואחד מהם סיפר לנאשם על כוונתו לבצע פיגוע באזור שכם, וביקש מהנאשם סיוע ברכישת נשק ומכונית, וכן ביקש מהנאשם ליצור קשר עם עוים על מנת שיעזור בביצוע הפיגוע. אבו חמיד אמר כי הנאשם התקשר עם עוים, שאכן סייע לחוליה לבצע פיגוע; לאחר הפיגוע הוא דיווח לנאשם כי בהיתקלות עם חיילי צה"ל איבדו חברי החוליה את הנשק, והנאשם הבטיח לטפל בנושא (ת/149 ג עמ' 9).

לקראת סוף שנת 2001, כאשר החל ירי מרגמות לעבר ישובים ישראליים, שוחח אבו חמיד עם הנאשם על הצורך להשיג מרגמות בעלות טווח ירי גדול יותר. אבו חמיד פנה אל הנאשם לשם מימון רכישת פצצות המרגמה, והנאשם השיב לו כי מחירן גבוה מדי, וכי "יש לו הפתעה" בעניין זה, כפי שסיבך לו אחמד ברגותי; האחרון הסביר לאבו חמיד כי יש כבר בידהם מרגמה ופצצות (ת/149ג עמ' 10). אבו חמיד אף דיווח לנאשם על ביצוע ירי מרגמה לעבר הישוב פסגות, והנאשם ביקש שלא לספר על כך לאיש, באומרו כי אם ערפאת ידע על כך הוא יכניס אותו לכלא (עמ' 11).

26. מהודעותיו של אבו חמיד ניתן להתרשם שהוא השתדל למנוע מן הנאשם מעורבות ישירה בפיגועים, ואף אמר לפעילים האחרים שלא לסבך את הנאשם במעשיהם, שכן הנאשם צריך להישאר "מנהיג פוליטי" (ת/149ג עמ' 8-9, 12). במסגרת ניסיונו של אבו חמיד לחפות על מעורבותו של הנאשם בפיגועים, הוא ניסה לגמד גם את חלקו של אחמד ברגותי, שהיה מקורבו ועוזרו של הנאשם; אבו חמיד הודה כי ניסה תחילה להעלים את חלקו של אחמד ברגותי ברצח טליה ובנימין כהנא ז"ל, אשר בוצע באמצעות נשק שמסר אחמד ברגותי למפגע (ת/149ד עמ' 5, וראה פרטי האירוע בפרק ה(1) להלן).

27. הנאשם הודה בחקירתו כי הנחה את עלי עאידיה (איש הכספים שלו) לרכוש אמל"ח עבור הפעילות של התנועה, ולהעביר את האמל"ח לאבו חמיד. הנאשם אף מתייחס בחקירתו לאירוע המתואר בהודעתו של אבו חמיד, הנוגע לרכישת רימונים מקולקלים (זכ"ד ת/43 ס' 2-5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 62). הנאשם הודה כי החוליות של אבו חמיד זכו לסיוע מצדו בסכום של כ-40,000 ש"ח (זכ"ד ת/63 ס' 20, שהוגש ואושר על ידי החוקר "נאור" בעמ' 82). הנאשם אמר כי כאשר קיבל החלטת אסטרטגית לבצע פיגועים הוא הקים חוליה, כאשר את הפיגועים הוביל, בין היתר, אבו חמיד (זכ"ד ת/35 ס' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90). כאשר נשאל הנאשם בחקירתו מי מאנשי חוליות הפיגועים היו תחת שליטתו, הוא אמר על אבו חמיד: "הוא נחשב עלי" (תמליל שיחה ת/98א עמ' 34, שבו בטעות נרשם בעברית "אחמד" במקום אבו חמיד).

(3) אחמד ברגותי

28. אחמד ברגותי (המכונה "אלפרנסי") הוא קרוב משפחה של הנאשם, אשר היה עוזרו הקרוב, בנוסף על היותו נהג וסומר ראשו של הנאשם (ראה דבריו בהודעתו ת/165א עמ' 1, וזכ"ד ת/165 שהוגש ואושר על ידי החוקרים "אדם" ו"דני" בעמ' 201-200).

אחמד ברגותי אמר בחקירתו כי היה נתון למרותו המלאה והישירה של הנאשם (זכ"ד ת/165א שהוגש ואושר על ידי החוקר "אדם" בעמ' 201). אין זה מקרה שאחמד ברגותי נעצר יחד עם הנאשם, שכן שמו עולה בחומר הראיות בהקשרים רבים הנוגעים לביצוע פעילי השטח של התנועה וגדודי חללי אלאקצא.

אחמד ברגותי סירב להשיב על שאלות כלשהן בעת עדותו (עמ' 163-161), ולאחר שהוכרו כעד עוין הוגשו הודעותיו במשטרה לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות (ת/165ה-).

הודעת אלו הוגשו ואושרו על ידי השוטרים דוד מורחי, יצחק יעקובוב ומשה משה (בעמ' 184, 171 ו-207-206). החוקרים העידו כי תחקרו את אחמד ברגותי בעברית, אך רשמו את עדותו בעברית (שלא על פי המקובל והנדרש). כל החוקרים העידו כי ההודעות נמסרו מרצונו החופשי של הנחקר.

כמו כן הוגש מסמך שכתב אחמד ברגותי בכתב ידו בערבית ותורגם (ת/165ג(1-2)), והוא הודה בחקירתו כי כתב מסמך זה בכתב ידו (מורחי בעמ' 185). בנוסף, הוגשו על ידי חוקרי השב"כ זכ"דים שנרשמו במהלך חקירתו של אחמד ברגותי (ת/165ט, שהוגשו ואושרו כדלקמן: ת/165 על ידי "אדם" בעמ' 201 ו"דני" בעמ' 200; ת/165י על ידי "אדם" בעמ' 201; ת/165יג על ידי

"אדם" בעמ' 201; ת/165 על ידי "דני" בעמ' 200. הוכ"דים ת/165-ח, ת/165-יא-יב ו- ת/165 טו לא זכו להתייחסות כלשהי בעדויותיהם של חוקרי השב"כ "מיקי", "ארבל", "אדם" ו"דקל", ולכן יש להתעלם מהם.

29. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו כי הוא ועוים היו האחראים על גרודי חללי אלאקצא בשנה שקדמה למעצרו (הודעה ת/165-ה). הוא סיפר בהודעתו על מעורבותו הישירה והעקיפה בפיגועים שבוצעו כנגד ישראל, ועל כלי הנשק והרכב שסיפק לפעילי השטח שיצאו לבצע פיגועים שונים באזור יהודה ושומרון ובתוך ישראל, כולל פיגועי התאבדות.

באשר לפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל-אביב, סיפר אחמד ברגותי כי כאשר קיבל הודעה שהמפגע אברהים חסונה עומד לצאת ולבצע את הפיגוע, וגם כאשר דווח לו כי חלה כבר יצא לדרכו עם מוביליו, הוא התקשר לנאשם והודיעו על כך; הנאשם אישר את הפיגוע לפני ביצועו, אך הורה שלא יבוצע בתוך ישראל אלא בשטחים; אחמד ברגותי אמר לו: "יחיה בסדר" (זכ"ד ת/165-יג) שהוגש ואושר על ידי החוקר "אדם" בעמ' 201 וזכ"ד ת/165-יד שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 200. מייד לאחר ביצוע הפיגוע ב"סי פוד מרקט", שאחמד ברגותי עצמו היה מעורב בחוצאתו לפועל, הוא התקשר אל הנאשם בשעה 03:15 לפנות בוקר ודיווח לו על ביצוע הפיגוע; הנאשם נשמע מרוגז (הודעה ת/165-ג עמ' 1, וזכ"ד ת/165-ד). לדברי אחמד ברגותי, אמר לו הנאשם להודיע לעוים שלא לטול אחריות על פיגוע זה קודם שידבר עם הנאשם, שכן הנאשם היה מעוניין לנסח את הכרזו (ת/165 עמ' 1, וזכ"ד ת/165-ד). אחמד ברגותי נשאל מדוע דיווח על הפיגוע לנאשם, והוא השיב: "למראן ברגותי הודעתי באופן רגיל".

30. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו גם על הפיגוע בתחנת הדלק בגבעת זאב, שנעשה כנקמה על חיסולו של ראיד כרמי. לדבריו, הוא ביקש מהמבצע אבו סטחה שלא להודיע על כך מראש לנאשם. אך אבו סטחה שוחח עם הנאשם על כך, והנאשם אמר לו שלא לבצע את הפיגוע, כנראה משום שחשש לחייו של אבו סטחה שהיה שומר ראשו (זכ"ד ת/165-ג עמ' 2 וזכ"ד ת/165-ה שהוגש ואושר על ידי החוקר "אדם" בעמ' 201). זו אחת הדוגמאות לניסיונו של אחמד ברגותי במהלך כל החקירה לחפות על מעשי הנאשם, שכן הנאשם עצמו נטל בחקירתו אחריות לפיגוע זה, וברור מדבריו שהוא הורה על ביצועו (ראה סעיפים 56(6) ופרק ה(7) להלן).

במקרה אחר, עליו סיפר אחמד ברגותי בחקירתו, דחה הנאשם את בקשתה של צעירה בת 15 לבצע פיגוע התאבדות, באומרו "שחייא עוד צעירה לעשות זאת", והורה לאחמד ברגותי להודיע לה זאת (ת/165 עמ' 4, וזכ"ד ת/165-ג עמ' 2, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אדם" בעמ' 201). גרסה דומה עולה מדברי הנאשם בחקירתו (זכ"ד ת/25 ס' 6-7, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85, ותמליל חקירה ת/98 עמ' 8-9).

במקרה נוסף עליו סיפר אחמד ברגותי, התקשר גייהאד גיוערה לנאשם בבקשה לבצע פיגוע, והנאשם אמר לו שלא לעשות זאת בתוך ישראל או בירושלים; ואולם גיערה השאיר מכונית תופת שהתפוצצה למחרת ליד קניון מלחה בירושלים, חרף דברי הנאשם (ת/165 עמ' 18). דברים אלו אושרו על ידי הנאשם בחקירתו (ראה סעיף 66(ה) ופרק ח(20) להלן).

31. לאורך כל חקירתו, ניכרת אצל אחמד ברגותי מגמה ברורה לגמד ולהעלים את מעורבותו של הנאשם בפיגועים השונים. כאשר היה מזכיר את שמו של הנאשם, היה זה בדרך כלל על מנת לציין שהנאשם התנגד לביצוע הפיגוע. עם זאת, אחמד ברגותי אישר בהודעה שנכתבה בכתב ידו כי שורה של פעילי שטח בחוליות קיבלו כספים ממשרדו של הנאשם ובידיעתו, וכי הכספים שקיבלו מהנאשם שימשו אותו לצורך ביצוע פיגועים שלו ושל אחרים (הודעה ת/165-ג עמ' 6, הודעה ת/

165ג עמ' 2 וזכ"ד ת/165ג סי' 2ג ו-2 שהוגש ואושר על ידי החוקר "אדם" בעמ' 201. כמו כן ברור מדברי אחמד ברגותי כי הנאשם היה מורה לו מדי פעם להפסיק או לדחות את ביצוע הפיגועים (זכ"ד ת/165ג סי' 2ח, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אדם" בעמ' 201). מכאן עולה כי במקרים אחרים הם בוצעו באישורו של הנאשם, גם אם לא ידע מראש על כל פיגוע ופיגוע.

32. בתחילת חקירתו ניסה הנאשם לגונן על קרוב משפחתו אחמד ברגותי, וטען כי נעצר עמו משום "שעבר במקרה במקום" (זכ"ד ת/9 סי' 10 שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 62). הנאשם טען כי אחמד ברגותי הפסיק לעבוד אצלו כנהוג כשמונה חודשים לפני מעצרו, ואין שום קשר ביניהם בנוגע לביצוע פיגועים (זכ"ד ת/10 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90, וזכ"ד ת/21 סי' 23, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 63). בחקירתו במשטרה טען הנאשם כי אחמד ברגותי לא היה מזכיר או או שומר ראש שלו (ת/104 עמ' 4). בפגישה שהיתה בין הנאשם לאחמד ברגותי בעת מעצרו, ושהוקלטה ללא ידיעתם, תיאמו השניים עמדות לגבי החקירה, ואחמד ברגותי אמר לנאשם כי טען בחקירה שהוא אינו קשור לנאשם, אלא רק שימש כנחג; הנאשם אמר כי גם הוא אמר כך (תמליל שיחה ת/127ג עמ' 2-3). אחמד ברגותי סיפר לנאשם באותה פגישה מה בדיוק אמר בחקירותיו לגבי הנאשם, כשהם מתייחסים לפיגועים השונים אליהם התייחס אחמד ברגותי בחקירתו (עמ' 4).

ואולם, בהמשך בחקירתו בשבי"כ אישר הנאשם כי ידע שאחמד ברגותי קשור למספר חוליות ולביצוע פיגועים רבים כנגד ישראל, וכי כאשר ביקש להפסיק את הפיגועים היה מודיע זאת גם לאחמד ברגותי. לדבריו, אמר לאחמד ברגותי שהוא "לא מרשה" לבצע פיגועים בתוך ישראל (תמליל ת/98 עמ' 18-20). הנאשם אמר כי היה תיאום בינו לבין אחמד ברגותי, שכלל דיווח ומתן כספים, וכי מבחינתו אחמד ברגותי היה אחראי על הפעילות הצבאית באזור רמאללה ביחד עם אבו חמיד, וכי השניים היו מבצעים פיגועים באמצעות מספר חוליות (זכ"ד ת/27 סי' 2-3 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" עמ' 85).

הנאשם הודה כי היה נותן כסף לאחמד ברגותי, ותמך בפעולותיו, אף כי טען שאחמד ברגותי לא היה מודון לו לפני ביצוע פיגועים (תמליל ת/98 עמ' 3, 17, 20-24, וזכ"ד ת/24 סי' 4, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85).

הנאשם הודה כי אחמד ברגותי היה מודון לו לאחר ביצוע פיגועים (תמליל ת/98 עמ' 25-19, 40, ותמליל ת/98 עמ' 9). בשיתוף עם המדובר "פלוגי 1", אמר הנאשם כי אחמד ברגותי שילח ארבעה פיגועי התאבדות באישורו (עדות המדובר בעמ' 106). דברים אלו תואמים דברים שאמר הנאשם בחקירתו, כאשר נטל אחריות על כמה פיגועים אותם אישר אישית (ראה סעיף 66 להלן).

הנאשם לא הסתיר כי מסר לאחמד ברגותי עשרות אלפי דולרים לרכישת כלי נשק שונים, כגון רובי סער ואקדחים, עבור אנשי החוליות שביצעו פיגועים כנגד ישראל. אחמד ברגותי היה האחראי מטעם הנאשם על רכישת הנשק. הוא פעל תחת פיקודו של הנאשם, והיה אחראי על "הפעילות הצבאית" באזור רמאללה. הנאשם הודה כי ידע שאחמד ברגותי קשור לפיגועים כנגד ישראל, וביניהם פיגועים בירושלים ובי"ס-מוד מרקט" בתל אביב לכלל אלה ראה: זכ"ד ת/23 סי' 4-5 שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90; זכ"ד ת/25 סי' 10-11 שהוגש ואושר על ידי החוקר "מפוז" בעמ' 58; ת/27 סי' 2, 4-1 ו-29 סי' 1 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85; ת/28 סי' 4 שהוגש ואושר על ידי החוקר "אבו ואדי" בעמ' 96; ת/65 סי' 4-1 ו-70 סי' 9 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סטיב" בעמ' 53; וכן ראה דברי הנאשם בתמלילים ת/98 עמ' 2-6, ת/98 עמ' 20-24, ת/98 עמ' 10-11 ו-198/ת/98 עמ' 8).

לסיכום קשרי הנאשם עם אחמד ברגותי, ניתן לומר כי הקשר של הנאשם עם פעילי הטרור היה באמצעות קרובו ומקורבו אחמד ברגותי. כפי שאמר הנאשם בחקירתו על אחמד: "הוא יוצר קשר עם החוליות האלה. באופן ישיר איתם ישירות. יעני בלעדיו לא היתה לי התקשרות ישירה עם אף

חוליה" (תמליל ת/98 עמ' 8). כאשר נשאל הנאשם בחקירתו מי הם ראשי חוליות הפיגועים שפעלו תחת שליטתו, השיב הנאשם כי אחמד ברגותי היה "חלקית תחת שליטתי וחלקית עבד עם נאצר (עוסי)" (תמליל שיחה ת/98 עמ' 34).

(4) מוחמד מצלח (אבו סטחה)

33. מוחמד מצלח המכונה "אבו סטחה" (להלן: "אבו סטחה") היה פעיל שטח נוסף, שעמד בראש חוליה אשר ביצעה פיגועי רצח. הוא גם היה שומר ראשו של הנאשם בתקופה מסוימת, ומקורב אליו. בגין פעילותו זו הורשע אבו סטחה על פי הודאתו ונדון לעונש של 9 מאסרי עולם במצטבר (ת/155 א-ג). בעדותו פתח אבו סטחה בהצהרה כי לא היה לו שום קשר עם הנאשם, וכי הנאשם הוא "אדם פוליטי" שאין לו קשר עם הפעולות הצבאיות. מעבר לכך לא היה מוכן אבו סטחה להשיב על שאלה כלשהי, ולפיכך הוכרז כעד עוין והוגשו הודעותיו במשטרה ת/156 א-ג לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות (עמ' 66-68).

ההודעה ת/156 א לא הוגשה באמצעות מי שגבה אותה (השוטר יעקב ברזאני), ולפיכך יש להתעלם ממנה. ההודעות ת/156 ב-ג הוגשו ואושרו על ידי השוטרים מרקו דחאן ומשה לוי (בעמ' 198, 210), אשר העידו כי ההודעות נמסרו מרצונו החופשי של אבו סטחה. החקירה התנהלה בשפה הערבית אך ההודעות נרשמו בעברית (שלא על פי המקובל והנדרש).

בהודעותיו מפרט אבו סטחה את הפיגועים שביצע, ומדבריו עולה שאחמד ברגותי, עוזרו הקרוב של הנאשם, היה מעורב ברבים מהם בצורה ממשית.

34. הנאשם אישר בחקירתו כי אבו סטחה עבד במשרדו ופעל תחת אחריותו, באמצעות אחמד ברגותי, וכי הוא ידע שאבו סטחה ביצע פיגועים שונים כנגד אזרחים כגבעת זאב ובפסגת זאב (זכ"ד ת/30 ס' 2-3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54, תמליל ת/98 עמ' 35). כאשר נשאל הנאשם מי הם ראשי חוליות הפיגועים שפעלו תחת שליטתו, הוא כלל בהם את אבו סטחה, באומרו: "אני לא בורח מזה" (תמליל ת/98 עמ' 34).

(5) ג'מאל אחויל

35. ג'מאל אחויל (להלן: "אחויל") היה פעיל שטח נוסף שקיבל סיוע מהנאשם, והיה איש הקשר שלו במחנה הפליטים בג'נין.

אחויל סירב להשיב על שאלות בעת עדותו, הוכרז כעד עוין והוגשה הודעתו במשטרה ת/166 לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות (עמ' 164-165), באמצעות השוטר מטאנס חדאד שגבה אותה (עמ' 169). אחויל כתב את הודעתו בכתב ידו, וחדאד תרגם אותה לעברית.

אחויל פעל במסגרת גדודי חללי אלאקצא, ואמר בחקירתו כי קיבל סיוע כספי, בין היתר, מהנאשם, והיה מחלק כסף זה לפעילים אחרים, וביניהם מבוקשים על ידי צה"ל; חלק מהכסף שימש לרכישת נשק (ת/166 עמ' 1). אחויל היה בקשר רצוף עם הנאשם, והיה מדווח לו על פעילות גדודי חללי אלאקצא, ועל המתרחש במחנה ג'נין; לעיתים היו הפעילים בגדודים אלו מדווחים לנאשם באופן ישיר, כפי שהיה עושה עוסי (ת/166 עמ' 5).

הנאשם הכחיש בחקירתו במשטרה כי הכיר את אחויל (ת/106 עמ' 6). אך בחקירתו בשב"כ אמר הנאשם כי אחויל היה מנהיג מחנה הפליטים בג'נין, וחבר בגדודי חללי אלאקצא, אשר השתייך לחוליות של עוסי. הנאשם הכיר היטב את אחויל, אך טען שמעולם לא מסר לידיו נשק או כסף, אם

כי אחויל פנה אליו בבקשות סיוע; הנאשם הסביר כי היה פועל מול עוים, ועוים היה זה שהיה ממלא את בקשותיו של אחויל (זכ"ד ת/31 סי' 9-7, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58). כמו כן אישר הנאשם כי העביר לערפאת את בקשותיו של אחויל לקבלת סיוע (זכ"ד ת/67 סי' 4 שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54).

(6) נאצר א-שוש

36. נאצר א-שוש (להלן: "שוש") היה אף הוא פעיל בפיגועים שביצעו גדודי חללי אלאקצא. בגין פעילות זו הורשע על פי הודאתו, ונדון ל-4 מאסרי עולם במצטבר (ת/157 א-ד). שוש סירב לענות על שאלות בעדותו, אך טען כי הנאשם הוא מנהיג פוליטי שאין לו קשר ל"עניינים צבאיים". הוא הוכרז כעד עוין, הכחיש את הדברים שאמר בחקירתו, ואף טען כי לא הודה בכלום (עמ' 69-71). הודעתו של שוש ת/158 א-ב הוגשו לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות, באמצעות השוטרים מטאנס חדאד ועוואד עטאף (עמ' 165, 168).

גובי ההודעות העידו כי ההודעות נרשמו בערבית בכתב ידו של הנחקר מרצונו החופשי, ותורגמו לעברית על ידי החוקרים. השוטר חדאד העיד כי נכח במשפטו של שוש, וחלה אישר שם את הודעתו בטרם הורשע, שכן לא היה לו סניגור.

37. בחקירתו (הודעה ת/158 א, עמ' 6 והודעה ת/158 ב, עמ' 4-2) סיפר שוש כי קיבל חגורת נפץ במשקל של כ-18 ק"ג במפקדת המודיעין המסכל ברמאללה על מנת לשמור אותה ברכבו. לאחר מכן פגש את הנאשם בבית החולים בו טופלה אשתו, והנאשם ביקש לשוחח אותו בנפרד. בשיחתם שאל אותו הנאשם האם מכיר אנשים אשר יודעים כיצד להכין חגורת נפץ, או כאלה שיש להם חגורת נפץ. באותו מעמד התקשר שוש לאדם שמסר לו את חגורת הנפץ (מוזיד אלמצרי), וקיבל את הסכמתו למסור אותה לנאשם, ותנאשם הודיע לו שאחמד ברגוטי ישוחח איתו בעניין. למחרת התקשר אחמד ברגוטי אל שוש, והאחרון מסר לו את חגורת הנפץ. שוש שמע באותו יום כי האדם שהחזיק את החגורה נתפס בירושלים בדרכו לביצוע פיגוע התאבדות.

שוש נשאל בחקירתו האם הנאשם ידע על פיגועי התאבדות ופעילות צבאית, וחשיב כי יוס לפני ביצוע פיגוע ההתאבדות על ידי מוחמד תשאיכה נפגש שוש עם הנאשם, וסיפר לו כי אדם בשם עבד אלכרים אמור לשלוח מתאבד לישראל; הנאשם אמר לשוש להתקשר אליו אם יזקוק לדבר מה בקשר לפיגוע, נתן לו סכום של 600 דולר, וביקש לעדכן אותו בפרטי הפיגוע (עמ' 7-6). הפיגוע בוצע בירושלים, ואז התקשר הנאשם אל שוש, אשר אמר לו כי הפיגוע בוצע על ידי גדודי חללי אלאקצא. תנאשם ביקש ממנו להביא לו את חקלטת המצלומת של המתאבד תשאיכה (עמ' 7-6 והודעה ת/158 א). בהודעתו השניה ת/158 ב סיפר שוש על הסיוע הכספי שקיבל מהנאשם (עמ' 5).

38. הנאשם הכחיש בחקירתו במשטרה כי הכיר את שוש, וכן הכחיש בהודעתו את דבריו של שוש (ת/106 עמ' 7-9). לא הובאו בפניו ראיות נוספות על האירועים הנ"ל אליהם התייחס שוש בחקירתו, ולכן אין כל חיוק לדבריו אלו, ולא ניתן לסמוך ממצאים עליהם.

(7) עלי עיאדיה

39. עלי עיאדיה (להלן: "עיאדיה") היה פעיל בתנזים שעסק בעיקר בהדרכת צעירים בשימוש בנשק, ובעניין זה פעל בהנחיית הנאשם. כמו כן השתתף בביצוע פיגועי ירי לעבר חיילים. בעדותו סרב להשיב על שאלות שנשאל, וטען כי הנאשם הוא "איש שלום" (עמ' 171-169). לפיכך הוכרז עד עוין, והודעתו ת/168 הוגשה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, באמצעות השוטר יעקב ברוני, שגבה אותה בשפה הערבית ותרגמה לעברית (עמ' 208).

40. עיאדיה סיפר בחקירתו על מעורבותו של הנאשם בקורס הירי לצעירים (ת/168, עמ' 2-1), ועל הפגיועים שהוא עצמו ביצע. כמו כן אמר עיאדיה: "ראש התנזים מרואן ברגותי היה יודע מכל אירועי הירי אותם ביצעו פעילי התנזים עוד לפני שעשו אותם והוא הסכים להם" (עמ' 5). הוא ציין כי כמה חודשים לפני מעצרו ביקש ממנו הנאשם "לקנות נשק מכל סוגי", ולהעבירו דרך אבו חמיד (עמ' 5).

הנאשם הכחיש בחקירתו במשטרה את הדברים שאמר עיאדיה בחקירתו (ת/106 עמ' 7). ואולם באחת מחקירותיו חודה הנאשם כי חורה לעיאדיה לרכוש אמל"ח ולמסרו לאבו חמיד (זכ"ד ת/43 ס' 3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 92), דבר שמתוך את דברי עיאדיה בחקירתו.

(8) איסמעיל רדאידה, מוהנד אבן חלאוה וכמאל אבו וער

41. איסמעיל רדאידה (להלן: "רדאידה") ביקש לבצע פיגוע, ופנה בנינון זה לנאשם. הוא ביצע את את פיגוע הירי במעלה אדומים שבו נרצח הנזיר חיווני גרמוס ציפוטקסיס ז"ל (ראה פרק הו(3) להלן). בנין פעילותו החבלנית הורשע רדאידה על פי הודאתו, ונדון למאסר עולם ועוד 20 שנות מאסר במצטבר. בעדותו בתיק זה (עמ' 44-42) סיבר רדאידה להשיב על שאלות, הוכרו כעד עוין וחודעותיו במשטרה הוגשו מכוח סעיף 10א. לפקודת הראיות (הודעות ת/151-א1, הודעה בכתב יד ת/151 שנקראה, שחורה ותורגמה, וקלטת בה שיחור רדאידה את רצח הנזיר ותומללה - ת/151א).

הודעותיו של רדאידה הוגשו על ידי החוקרים מרקו דהאן ויצחק יעקובוב, שגבו את ההודעות בערביה, אך רשמו אותן בעברית (בניגוד למקובל ולנדרש), והעידו כי הן נמסרו מרצונו החופשי של רדאידה. הודעותיו של רדאידה ת/151 נרשמו בכתב ידו בנוכחות יעקובוב (עמ' 171, 198). עורך השיחור (מרקו דהאן) לא התייחס לכך בעדותו, ועל כן יש להתעלם מקלטת השיחור, בהיותה אמרת חוץ של עד שלא הוגשה כדין.

42. בחודעתו הראשונה (ת/151א) סיפר רדאידה כי החליט לבצע פיגוע כאשר ראה בטלוויזיה שתינוקת פלסטינאית נהרגה, ועל כן ניגש למשרדו של הנאשם. השיחה ביניהם התנהלה ביחידות, ורדאידה אמר לנאשם כי הוא רוצה לבצע פיגוע ודרוש לו נשק לשם כך. הנאשם הפנה את רדאידה אל אדם בשם מוהנד (אבו חלאוה) שכיננו "עלאא" (להלן: "מוהנדי"), והורה למהנד להשיג נשק לרדאידה. בהודעתו השניה (ת/151ב) הוסיף רדאידה כי הוא הבחיר לנאשם שהנשק דרוש לו על מנת לבצע פיגועים נגד מטרות ישראליות, ואז הפנה אותו הנאשם אל מוהנד. מוהנד אמר לרדאידה כי ישג לו שני רובי קלציניקוב, וכי מעתה ואילך הקשר שלו יהיה עם מוהנד ולא עם הנאשם. כעבור כשבועיים התקשר מוהנד אל רדאידה, אשר בינתיים צירף אדם נוסף לפיגוע, והודיע כי הנשקים מוכנים. רדאידה קיבל את הנשקים והתחמושות ממוהנד, אשר תדרך את רדאידה ואת חברו כיצד להפעילם.

לאחר כמה ימים בהם הכינו רדאידה וחברו יאסר את הפיגוע, ותיצפתו לעבר כביש מעלה אדומים, הם ביצעו את הפיגוע, כאשר פתחו בירי לעבר הרכב שבו נסע הנזיר וגמלטו. למחרת התברר לרדאידה בחדשות כי חרג נזיר יווני, ומוהנד התקשר אליו ובא אליו בטענות על כך; רדאידה הסביר כי חשב שמדובר במתנחל. רדאידה נשאל בחקירתו מדוע פנה לנאשם כאשר החליט לבצע פיגוע, והשיב כי ראה את הנאשם כמה פעמים בטלוויזיה והבין "שהוא האדם היחיד שיכול לעזור לי בהשגת הנשק" (עמ' 5).

בהודעתו השלישית (ת/151ג), גילה רדאידה כי כוונתו המקורית היתה לעשות פיגוע התאבדות, אך הנאשם אמר לו: "פיגועי התאבדות זה העבודה של החמאס והג'יהאד האיסלאמי והשתנזים עושה פיגועים נגד הצבא והמתנחלים".

רדאידה הוסיף ואמר: "מראו ברגונוי אמר שהוא מוכן לתת לי אמל"ח כדי שאני אעשה פיגועים נגד חיילים ונגד מתנחלים" (עמ' 1). גרסתו הנ"ל של רדאידה עולה גם מן המסמך שכתב בכתב ידו (ת/151), אם כי בצורה מתומצתת יותר.

43. דבריו של רדאידה נתמכים בדברי הנאשם בחקירתו (תמליל ת/98 עמ' 37-38, ותמליל ת/98 עמ' 2-4, 11-12 שבהם נרשם בטעות השם איסמעיל אלדבע במקום איסמעיל רדאידה). בחקירתו במשטרה הכחיש הנאשם כי מוהנד עבד במשרדו או היה סגנו, ואמר כי מוהנד לא קשור לתנאים (הודעה ת/102 עמ' 3, ת/103 עמ' 5, ת/105 עמ' 2, ת/106 עמ' 1). גם בתחילת חקירתו בשב"כ הכחיש הנאשם כי הכיר את רדאידה, וכי מוהנד עבד במשרדו (זכ"ד ת/9 ס' 8-9 וזכ"ד ת/21 ס' 22 שהוגשו ואושרו ע"י החוקר "רוברט" בעמ' 62-63).

ואולם בהמשך חקירתו תודה הנאשם כי רדאידה בא אליו בהצעה לבצע פיגוע התאבדות, והנאשם אמר לו: "אנחנו לא עובדים בפיגועי התאבדות". הנאשם הפנה אותו אל מוהנד, ואמר למוהנד שרדאידה "צריך אימוץ...תמצא לו משהו". כמו כן אמר הנאשם: "סיכס אותו מוהנד וניסו לעשות פיגוע פה במעלה אדומים או במקום אחר, אני ידעתי יותר מאוחר... אז הם ירו על הרכב ונפצע משהו אחרון... נהרג יעני" (יאלחורני" משמעותו "כומר" בערבית - ע.ב.). הודאה דומה של הנאשם בגיוסו של רדאידה לשם ביצוע פיגועים באמצעות מוהנד עולה מדברים שאמר בחקירותיו (ראה: זכ"ד ת/22 ס' 12-16 וזכ"ד ת/40 ס' 9 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58, זכ"ד ת/23 ס' 6 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "דני" בעמ' 90, ותמליל חקירתו של הנאשם ת/98 עמ' 21-26, ות/98 עמ' 8).

עוד תודה הנאשם בחקירתו כי נפגש עם מוהנד, והעביר לו כספים לצורך ביצוע פיגועים, לאחר שמוהנד סיפר לו כי החוליה שלו ביצעה מספר פיגועים, כולל רצח בני הזוג כהנא ז"ל. הנאשם אמר כי נתן למוהנד סך של כ- 3,000 דולר ואף נשק (זכ"ד ת/43 ס' 14-16 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 62, זכ"ד ת/59 ס' 10 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 56; זכ"ד ת/67 ס' 6 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54; זכ"ד ת/68 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סיטבי" בע' 53).

בתמליל חקירתו של הנאשם (ת/98 עמ' 21-23), הוא מספר על כך שמוהנד הודיע לו שהחוליה שלו נתפסה, והסביר שמוהנד התייחס "לאלה שאנחנו סידרנו להם נשק".

44. קשריו של הנאשם עם מוהנד עולים גם מדברים שאמר בהודעתו כמאל אבו וער (להלן: "וער"), לפיהם הוא היה מקבל כסף ממוהנד בדיעתו ובהוראתו של הנאשם. בדרך זו הוא קיבל מהנאשם, באמצעות מוהנד, סכום של כ- 25,000 ש"ח, שרובו יועד לייצור מרגמה וקניית אקדחים. בשלב מסוים החל הנאשם להתקשר ישירות אל וער, ולברר מהם צרכיו. כמו כן אמר וער בחקירתו כי הנאשם היה מעביר לו כספים גם דרך גימאל אחויל, וכי לאחר ביצוע הפיגוע במירב התקשר אליו הנאשם כדי לברר שמות האנשים שהשתתפו בפיגוע, על מנת להעביר להם כספים (ת/181 עמ' 4-5, וזכ"ד ת/181 עמ' 46). וער אמר בחקירתו כי הוא ומוהנד היו מחליטים ביניהם למה הוא זקוק, ואו הנאשם היה שולח להם את הכסף; הנאשם נהג להתקשר לווער ולברר שהכסף ששלח לו עם מוהנד אכן הגיע (זכ"ד ת/181 עמ' 61). בשלב מסוים ניתק הקשר בין וער לבין מוהנד, והנאשם אמר לווער כי יש לו בעיות כלכליות, ואין לו כסף לקנות כדורים; בשלב זה הפנה הנאשם את וער לגימאל אחויל לצורך קבלת כספים (זכ"דים ת/181 סעי' 15 ו- ת/181 סעי' 61).

45. וער ביצע מספר פיגועי ירי במסגרת פעילותם של גודדי חללי אלאקצא, והוא פרט את הפיגועים בהם השתתף בהודעותיו במשטרה ובחקירתו בשב"כ. בעדותו סרב לחשיב על שאלות (עמ' 188-189), ולפיכך הוגשה הודעתו במשטרה (ת/181-א-ב) לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות, באמצעות החוקר גריר סאלח, שהעיד כי היא נמסרה מרצונו התופשי של וער בשפה הערבית, אך

נרשמה בעברית (עמ' 209). כמו כן הוגשו שני זכ"דים מחקירתו של וער שבס"כ (ת/181-ג-ד, שהוגשו באמצעות החוקר "נווה" בעמ' 205). אמרות החוקר של וער אמנם אינן נתמכות בראיות נוספות, אך תובאו ראיות רבות על הסיוע שהגיש הנאשם לאנשי השטח לצורך רכישת נשק לביצוע פיגועים.

(9) נאסר חלום נאג'י אבו חמיד

46. נאסר חלום נאג'י אבו חמיד (להלן: "חלום") הוא אחיו של אבו חמיד, והוא ביצע פיגועי ירי מסגרת גדודי חללי אל-אקצא. חלום היה מעורב בפיגוע בו נורתה למוות השוטרת גלית ארביב ז"ל בנווה יעקב ירושלים (ראה פרק ה(10) להלן). הוא גם השתתף בהכנת הפיגוע הקטלני במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב (ראה פרק ה(12) להלן). הוא הורשע על פי הודאתו ונדון לעונש של חמישה מאסרי עולם מצטברים (ת/161-א-ב'). בעדותו סרב חלום להשיב על שאלות (עמ' 76-73), וטען כי הנאשם הוא מנהיג פוליטי שאין לו קשר עם "עניינים צבאיים". לפיכך הוגשו חודעותיו במשטרה (ת/162-א-ג') על ידי השוטרים מורחי ואלקראען (עמ' 184, 194). הקשר של חלום היה עם אחמד ברגותי, שהיה עוזרו הקרוב של הנאשם.

(10) זיאד חמודה

47. זיאד חמודה (להלן: "חמודה") היה פעיל בתנוים. בעדותו סרב חמודה להשיב על שאלות, ולאחר שהוגשה חודעתו לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות, כאשר הוכרו כעד עוין, הוא טען כי חתם על חודעתו על מנת שיעשו לו ניתוח אפנדציט (עמ' 166-197). הוא הכחיש את הדברים שאמר בהודעתו ת/167ב, וטען כי הנאשם הוא "איש שלום". חודעתו של חמודה נגבתה על ידי השוטרים אבי עקיבא, אשר לא תובאו לעדות, ולפיכך היא לא הוגשה כדיון ויש להתעלם ממנה.

חמודה הורשע על פי הודאתו בשורה ארוכה של עבירות ביטחוניות (ת/167א). בכתב האישום בו הודה חמודה, נטען כי הוא גויס לתנוים על ידי הנאשם, לצורך הכשרה צבאית, והובטח לו כי הנאשם ידאג לו לסיוע כספי. כמו כן נטען בכתב האישום בו הודה חמודה כי הוא פנה אל הנאשם לקבלת נשק לצורך ביצוע פיגוע עיון ירי לעבר הישוב פסגות, והנאשם הפנה אותו אל מוהנד לצורך קבלת נשק (פרט חמישי ופרט שביעי לכתב האישום). בחקירתו שבס"כ אישר הנאשם כי חמודה ביקש ממנו נשק, ולמייטב זכרונו לא קיבל זאת (זכ"ד ת/34 ס' 5 שהוגש ואושר על ידי החוקר "איתי" בעמ' 52).

במקום אחר בחקירתו אמר הנאשם כי ייתכן שחמודה קיבל ממנו רובה MP-5 (תמליל חקירה ת/98ה' עמ' 67). אין בתומר הראיות דבר המפליל את הנאשם זולת הודאתו של חמודה בעובדות כתב האישום לפיו הורשע, ולא ניתן לבסס ממצאי כלשהו על סמך הודאה שכזו (ראה סעיף 132ג) להלן). אך תובאו ראיות רבות אחרות בדבר הסיוע שהגיש הנאשם לאנשי השטח לצורך רכישת נשק לביצוע פיגועים.

(11) ריאד עמור

48. ריאד עמור (להלן: "עמור") היה פעיל שטח נוסף של התנוים, שפרט בחקירתו את הפיגועים בהם נטל חלק. בעדותו סרב להשיב על שאלות (עמ' 174-172), וטען כי לא היה לו קשר עם הנאשם. הוא הוכרו כעד עוין, והודעותיו ת/169א-ב' הוגשו באמצעות השוטרים דוד מורחי ויעקב ברזאני, שהעידו כי עמור מסר אותן וחתם עליהם מרצונו החופשי (עמ' 186, 208). ההודעות נגבו בערבית אך נרשמו בעברית (שלא על פי המקובל והדרוש). עמור הורשע עפ"י הודאתו בביצוע פיגועים רבים (ת/169ג-ד').

49. עמור סיפר בחקירתו כי פגש את הנאשם כחצי שנה לפני מעצרו, והנאשם אמר לו כי הוא מרוצה מהפעילות של עמור וחבריו בבית לחם, וכי עדיף שיעשו פיגועים כנגד הצבא ולא כנגד מטרות אזרחיות, כי "זה עושה בעיות", ו"גורם כאב ראש ליו"ר" (ת/169א' עמ' 3, ת/169ב' עמ' 11). הנאשם טען בחקירתו במשטרה כי איננו מכיר כלל את ריאד עמור (ת/104 עמ' 9), ואין כל ראיה לסתור טענה זו וזולת אמרת החוץ של עמור הטעונה חזיון, שלא נמצא לה. אך הובאו ראיות רבות אחרות בדבר עמדתו הכללית של הנאשם בעד ביצוע פיגועים כנגד תיילים ומתנחלים.

נאצר חאגי (12)

50. נאצר חאגי (להלן: "חאגי") פעל אף הוא במסגרת הפת"ח, ופרט בהודעתו ת/170א' את הפיגועים בהם נטל חלק. בעדותו סרב תחילה להשיב על שאלות, ולאחר מכן הכחיש את כל מה שאמר בחקירתו (עמ' 175-176). לפיכך הוגשה הודעתו לפי סעי' 10א. לפקודת הראיות, באמצעות החוקר משה לוי, שהעיד כי חאגי מסר את ההודעה מרצונו החופשי לאחר שהוזהר בדבר זכויותיו (עמ' 211-212).

בהודעתו הני"ל אמר חאגי כי פנה יחד עם פעילים אחרים למשרדו של הנאשם בבקשה לקבל כספים ונשק. הנאשם אמר להם לחפש נשק, וכי הוא יממן את רכישתו. מאוחר יותר נתן לו הנאשם 1,200 דולר לצורך רכישת נשק (עמ' 4-5). אין בחומר הראיות דבר לחיזוק אמרת החוץ הני"ל של חאגי הטעונה חזיון, אך הובאו ראיות רבות לסיוע שהגיש הנאשם לאנשי השטח ברכישת נשק לצורך ביצוע פיגועים.

תחריר ברגותי (13)

51. תחריר ברגותי (להלן: "תחריר"), שהוא קרוב משפחה של הנאשם, ביצע על פי מה שמסר בחקירתו פיגועי ירי רבים. הוא סרב להשיב על שאלות בבית משפט (עמ' 178-177), ולפיכך הוגשו הודעותיו במשטרה לפי סעי' 10א. לפקודת הראיות (ת/171א'-ד'), באמצעות השופר יעקב ברוזני גבבה אותן, והעיד כי ההודעות נמסרו מרצונו החופשי של תחריר בשפה הערבית, ותורגמו לעברית לאחר מכן (עמ' 207).

52. תחריר אמר בחקירתו כי פנה אל הנאשם בבקשה לסייע לו להקים חוליה. הנאשם הבטיח לעזור לתחריר בכסף ובתחמושת, ולסייע לאנשיו אם יעצרו. הנאשם אף הציע לתחריר להיות אחראי על החוליה, ולהתרחק מפעילות בעצמו. תחריר הסביר בחקירתו כי פנה אל הנאשם על מנת לקבל נשק לחוליה שהקים (ת/171ד' עמ' 3). לאחר מכן נמשך הקשר באמצעות מוהנד, שרמו לו כי הנאשם אינו מעוניין שהוא יקח חלק בפעילות; הנאשם עצמו הסביר לתחריר כי עמדתו זו נובעת מכך שחברי החוליה שלו הם נוכלים (ת/171 עמ' 4).

הנאשם הכחיש בחקירתו במשטרה את כל דבריו של תחריר (ת/104 עמ' 10-9). ואולם בחקירתו בשי"ב הודה הנאשם כי תחריר פנה אליו על מנת לבצע פיגועים, וביקש נשק לצורך כך. אלא שלטענת הנאשם הוא לא נענה לבקשה (וכ"ד ת/30 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54). אין בחומר הראיות דבר וזולת אמרת החוץ של תחריר, הטעונה חזיון שלא נמצא, לסתירת טענתו של הנאשם. אך הובאו ראיות רבות לכך שהנאשם סייע לאנשי חוליות הטרור לרכוש נשק לצורך ביצוע פיגועים.

אחמד מוצפר (14)

53. אחמד מוצפר היה סוחר נשק שסיפק כלי נשק לאנשי התנאים ולגדודי חללי אלאקצא. בעדותו (עמ' 188-186) סרב להשיב על שאלות, והתכחש לכל מה שאמר בחקירתו. מוצפר הוכרז כעד עוין והודעתו במשטרה הוגשה לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות (ת/179), באמצעות החוקר יעקב ברוזאני, שהעיד כי ההודעה נמסרה לאחר שמוצפר קיבל אזהרה לגבי זכויותיו, ותתם על ההודעה שנבנתה בערבית, אך נרשמה בעברית (עמ' 208).

בהודעתו סיפר מוצפר על פגישה שלו ושל חבריו במשרדו של הנאשם, יומיים לפני הריגתו של ראיד כרמי. הנאשם אמר להם כי הם צריכים להמשיך בפעילות בכפר מגוריהם, ולא ברמאללה, והבטיח לעזור להם. לאחר מותו של כרמי קיבל מוצפר הוראה לבצע פיגוע נקמה; ההוראה הגיעה ממחמוד גיאבר, שעבד במשרדו של הנאשם, ולכן הבין מוצפר שמדובר בהנחיה של הנאשם (ת/179 עמ' 7-6). הנאשם הכחיש בחקירתו במשטרה את דבריו של מוצפר (ת/104 עמ' 3), ואין ראיה לחיזוק אמרת החנוך של מוצפר, זולת הראיות הרבות שהובאו בדבר קריאתו של הנאשם לנקום בדרך פיגוע את מותו של כרמי.

שריף נאגי (15)

54. שריף נאגי (להלן: "שריף"), היה חבר בחוליה של אחיו אבו חמיד, שביצעה פיגועים כנגד אזרחים ישראלים, והוא גם היה שומר ראשו של הנאשם. שריף היה זה שלווה את המתאבד אברהים חסונה, אשר ביצע את הפיגוע ב"סי פוד מרקט" בתל-אביב, הוא פירט בהודעתו את כל מעלליו. שריף, כמו יתר חבריו, סרב בעדותו להשיב על שאלות, פרט לכך שטען כי הכיר את הנאשם רק מחטלויזיה. הוא הוכרז כעד עוין והודעתו ת/182, אליה צורף כתב ידו המתורגם בערבית ת/182א, הוגשה באמצעות החוקר אבי בן לולו, שהעיד כי ההודעה נמסרה מרצונו החופשי של שריף (עמ' 210).

55. בהודעתו ת/182 מספר שריף על פיגועי הירי שביצע לעבר חיילים ומתנחלים במסגרת ארגון התנאים של פת"ח. הוא הסביר כי ביצע את הפיגועים על מנת שהאינתיפאדה תימשך דווקא משום שהוא מעונין בשלום, והוסיף: "כך היו אומרים לנו ערפאת ומרואן ברגותי וחוסין אשיך היו אומרים בטלויזיה הפלשתינאית ובאלג'זירה... הם היו אומרים שאם האינתיפאדה תימשך אז אנחנו נקבל יותר שטחים יותר דברים מישראל" (עמ' 4). הנאשם הכחיש בחקירתו במשטרה אמירת דברים אלו (ת/103 עמ' 5).

לאחר שהחוליה של שריף התפרקה בשל מותו של מוחמד עומסי, החל שריף לשמש כשומר ראשו של הנאשם במשך כחצי שנה עד למעצרו. הוא אמר בחקירתו על הנאשם: "הייתי שומע אותו אומר לאנשים שלו שימשיכו בפיגועים והיה אומר זאת בטלויזיה הישראלית והערבית באופן חופשי" (עמ' 5). בחלקה השני של הודעתו סיפר שריף על חלקו בפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל-אביב, ועל מעורבותו של אחמד ברגותי בפיגוע (עמ' 11-5). הנאשם הכחיש בחקירתו כי היה לו קשר כלשהו עם שריף, אם כי הכיר אותו נוכ"ד ת/34, 4, שהוגש ואושר על ידי החוקר "איתי" בעמ' 52). ואולם הדברים שאמר שריף נתמכים בראיות רבות שהובאו על כך שהנאשם היה קורא באמצעי התקשורת לבצע פיגועים כנגד ישראל, וכך אך הורה לאנשיו לעשות.

אמיד אבו רדאחה (16)

56. אמיד אבו רדאחה (להלן: "אבו רדאחה") היה פעיל נוסף בתנאים שביצע פיגועי ירי לעבר חיילים ומתנחלים, כפי שסיפר בחקירתו. בעדותו טען שלא היה לו שום קשר עם הנאשם ועם אחמד ברגותי, וכי לא קיבל נשק מהנאשם אלא מהרשות הפלשתינאית.

הוא טען שהחוקרים כתבו בהודעתו דברים שלא אמר, והכחיש את הדברים המופיעים בהודעתו (עמ' 192-194). הודעתו של אבו רדאחה (ת/183) הוגשה באמצעות החוקר מאיר כהן, אשר העיד כי ההודעה נמסרה מרצונו החופשי של אבו רדאחה, נגבתה בערבית אך נרשמה בעברית (שלא על פי המקובל והנדרש), והנחקר חתם עליה (עמ' 209).

57. אבו רדאחה סיפר בהודעתו כי את הנשק והתחמושת לביצוע פיגועים קיבל מהנאשם ומאחמד ברגותי, שאף נתנו לאנשי החוליה כסף להוצאות שוטפות (עמ' 2, 6). הנאשם הכחיש בחקירתו במסמך את דבריו של אבו רדאחה (ת/104 עמ' 3). ואולם הובאו ראיות רבות על כך שהנאשם עסק באספקת כספים ונשק לאנשי השטח של התנוים לצורך ביצוע פיגועים כנגד ישראל.

17) אשרף גיאבר

58. אשרף גיאבר (להלן: "גיאבר") היה אף הוא פעיל שטח בתנוים, שביצע פיגועים כנגד מטרות ישראליות יחד עם אחרים, וביניהם אבו רדאחה. גיאבר סרב להשיב על שאלות בעדותו (עמ' 195-197), ולפיכך הוגשה הודעתו בצרוף שרטוט שערך (ת/184-א-3) באמצעות החוקר משה לוי, אשר העיד כי ההודעה נמסרה מרצונו הטוב של הנחקר, נגבתה בערבית ותורגמה לעברית (עמ' 212).

59. בהודעתו ת/184 סיפר גיאבר על הפיגועים שביצע, וציון כי פנה עם חבריו למשרדו של הנאשם בבקשה לקבל תחמושת וכספים לחברי החוליה; הנאשם הבטיח כי הוא ישלם עבור התחמושת, ואכן עשה כן באמצעות אחמד ברגותי, שהכדורים נמסרו לו תמורת סך של 3,000 ₪. גיאבר הסביר כי מסר את הכדורים לנאשם, משום שהוא ראש התנוים והוא מחלק את הכדורים לפעילי התנוים (עמ' 3-4).

הנאשם חודה בחקירתו כי גיאבר ביקש ממנו סיוע כספי ונשק, אך אמר שאיננו זוכר מה בדיוק נתן לו (זכ"ד ת/48 סי' 2-3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברטי" בעמ' 162).

ד. דברי הנאשם בחקירתו וראיות נוספות בדבר תפקידו ומעורבותו בפיגועים נגד ישראל

1) אחריותו המוקלטת של הנאשם לפעילות חוליית הטרור ומידת שליטתו בהן

60. הנאשם, כאמור לעיל, לא הכחיש בחקירתו בשב"כ כי היה מפקדם ומנהיגם של פעילי השטח של הפת"ח בגדה, היה מפקד הפת"ח והתנוים בגדה, הקים את גדודי חללי אלאקצא והיה אחראי על פעילותם. הוא גם אישר כי היה אחראי על אספקת כספים ואמל"ח לחוליית השטח, וכן היה אחראי על פעילותן הצבאית (ראה סעיף 17 לעיל). הנאשם הסביר בחקירתו כי מצא עצמו מעורב יותר ויותר בקשר עם "החוליות הצבאיות", אשר היו פונות אליו בבקשות סיוע שונות, שכן אנשים כמו ראיד כרמי ונאצר עוים ראו בו את מפקדם. הוא גם אמר כי הקשר שלו עם אנשי החוליות בוצע באמצעות עוזרו ונהגו האישי אחמד ברגותי. הנאשם עשה אבחנה בין פיגועים בתוך ישראל, שעליהם סרב לקחת אחריות, לבין פיגועים שביצע הפת"ח בגדה המערבית, עליהם הוא לוקח בחקירתו אחריות מלאה (זכ"ד ת/25 סי' 20, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58). הנאשם הדגיש כי הוא אחראי לפעילות של הפת"ח בגדה, אך איננו בקיא בפרטים, כגון סוג הנשק, אופן רכישתו, תכנון הפיגועים וביצועם (זכ"ד ת/27 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 185).

בחלק מחקירותיו טען הנאשם כי הוא איננו אחראי באופן ישיר מבחינה פיקודית לפעילותן של חוליות השטח (זכ"ד ת/42 סי' 7, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96), ואולם בשלבים

אחרים של חקירתו חודה הנאשם כי הוא אחראי לפעילותן של החוליות שפעלו עם אחמד ברגותי ואבו סטחה, משום שאלה היו קרובים אליו והוא מימן את פעילותם; ביתר פירוט הוא ציין כי הוא רואה עצמו אחראי לשלושה פיגועים, בגבעת זאב, בגבעה הצרפתית, ובגשר עטרה (המבוא לזכי"ד ת/ 38 שהוגש ואושר על ידי החוקר "יסמית" בעמ' 85). הנאשם לא ראה עצמו אחראי, בדבריו אלה, לפיגועים שביצעו החוליות של עויס, מנצור שרם ואחרים שציין, ולא ראה עצמו כמפקדם. הנאשם אמר על יחסיו עם עויס: "אני יש לי שליטת כבוד על נאצר, לא שליטה בפועל" (תמליל שיחה ת/ 98א עמ' 17). הנאשם הסביר בחקירתו, בהתייחסו לחוליות השטח שביצעו פיגועים כנגד ישראל (תמליל שיחה ת/ 98א עמ' 4):

"החוליות האלה מצאה לעצמה יותר מכתובות אחת. מה זאת אומרת כתובות. כתובות שהיא פונה אליו ומבקשת מימון. לתאם איתו את העבודה שלה, אני אחד מהכתובות האלה, אני כתובות מכמה כתובות. ראשי מנגנוני הביטחון הם גם כתובות".

מכאן נובע כי לדברי הנאשם לפחות חלק מהחוליות תיאמו עמו את הפיגועים, וראו בו כתובת למימוןם, כפי שאכן עולה מראיות רבות שהובאו בפניו. הנאשם אמר בעניין זה כי חקשר שלו עם החוליות לא היה ישיר, משום שהוא לא רצה להיכנס לתחום הצבאי, ולא רצה לעסוק "בהרס" (תמליל שיחה ת/ 98א עמ' 6). אכן, בעיקרו של דבר, הקשר של הנאשם עם חוליות הפיגוע התקיים באמצעות אנשי קשר שהיו מקורבים אל הנאשם, ובעיקר אחמד ברגותי. כפי שאמר הנאשם על אחמד ברגותי: "הוא יוצר קשר עם החוליות האלה. באופן ישיר איתם ישירות. יעני בלעדי לא היתה לי התקשרות ישירה עם שום חוליה" (תמליל שיחה ת/ 98א עמ' 8).

הנאשם טען אמנם כי חוליות השטח היו מבצעות פיגועים גם אלמלא תמיכתו בהן, וגם אלמלא הסיוע הכספי והארגוני שהעניק להן (זכי"ד ת/ 63 סי' 20-18 שהוגש ואושר על ידי החוקר "נאור" בעמ' 82). טענה זו איננה מפחיתה במאומה מאחריותו של הנאשם לפיגועים שביצעו חוליות אלו.

61. בתחילת חקירתו בשב"כ הכחיש הנאשם כי היה אחראי למתן כספים ונשק לשם ביצוע פיגועים (זכי"ד ת/ 14 סי' 4 שהוגש ואושר על ידי החוקר "גיבני" בעמ' 93, זכי"ד ת/ 10 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דיני" בעמ' 90). ואולם בהמשך תקירתו חודה הנאשם (זכי"ד ת/ 29 סי' 1-ג ד שהוגש ואושר על ידי החוקר "יסמית" בעמ' 85):

"במסגרת תפקידי כמוזכר הפת"ח אני אחראי לכל הנעשה כגון אספקת כספים לחוליות, רכישות נשק וביצוע פיגועים. יש חוליות רבות בשטח, חלקן מאורגנות תחת פיקודי באמצעות מס' אנשים כגון אחמד ברגותי, נאצר עויס, ויש בשטח גם חוליות לא מאורגנות מטעם הפת"ח שאליהן עימן אין לי קשר".

הנאשם לא התכחש ליכולת ההשפעה שלו על חוליות הטרור שלהן סייע בכסף ובמתן נשק, ואמר בהתייחסו לחוליה כזו (תמליל בחקירתו ת/ 98 עמ' 32): "אם אתה קנית לה נשק, אם אתה נותן לה את הנשק, אם אתה מממן אותה ואתה מתכנן בשבילה. על זו אתה יכול להשפיע". ואולם הנאשם הוסיף: "משפיע, אתה לא יכול לשלוט" (שם, עמ' 37).

62. הנאשם סיפר בחקירתו כי כאשר קיבל החלטה אסטרטגית לבצע פיגועים כנגד ישראל על מנת להתנגד לכיבוש, הוא הקים חוליה, וסיפק לה באופן לא ישיר כספים ואמל"ח לצורך ביצוע פיגועים. הוא ציין כי את הפיגועים חובילו בעיקר אבו חמיד, אחמד ברגותי ועויס (זכי"ד ת/ 35 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דיני" בעמ' 90). מבחינתו, מי שהיה מטפל בפעילות הצבאית באזור רמאללה היו אחמד ברגותי ואבו חמיד, שהפעילו כמה חוליות (זכי"ד ת/ 27 סי' 2, שהוגש ואושר על ידי החוקר "יסמית" בעמ' 85).

הנאשם הודה כי תמך באחמד ברגותי וסייע לו בכספים, וכי ידע שהוא אחראי לביצוע פיגועים שונים (תמליל ת/98 עמ' 24-20). כמו כן, הודה הנאשם כי היה מעורב את ראיד כרמי לבצע "פעילות כנגד הכיבוש", וסייע לו מבחינה כספית, כאשר בקשות הסיוע הועברו לערפאת שאישר אותם (זכ"ד ת/67 סי' 8, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54). בחקירתו במשטרה, לעומת זאת, הכחיש הנאשם כל קשר עם ראיד כרמי (ת/104 עמ' 8), ובתחילת חקירתו בשב"כ טען כי העביר לו כספים בלא שידע לאיזו מטרה נועדו (זכ"ד ת/18 סי' 5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "נדב" בעמ' 78).

63. קשריו של הנאשם עם פעילי הטרור של הפת"ח, והסיוע השוטף שהגיש להם, עולים בבירור מן המסמכים שנתפסו על ידי צה"ל במבצע "חומת מגן" במשרדי הארגונים, כולל משרדו של הנאשם (קלסר ת/5).

התביעה הגישה חוות דעת של מומחה מז"פ המוכיחה כי הנאשם חתום על חלק מהמסמכים, ולגבי חלקם האחר ניתן להסיק מסקנות מתחייבות מעצם העובדה שהם נשלחו אל הנאשם, או נמצאו במשרדו. רס"ן ל', סגן מפקד היחידה העוסקת באיסוף מסמכי שלל, העיד על תפיסת המסמכים, סיומנם ומיונם (בעמ' 48-46). המסמכים שנתפסו הועברו לחוקר השב"כ "עוגן" (ראה עדותו בעמ' 48), אשר זיהה בעדותו את המסמכים שצורפו לזכ"ד"ים מחקירתו של הנאשם (עמ' 50-48). הנאשם אמר בשיחתו עם אחמד ברגותי, שהוקלטה בלא ידיעתם של שניים, כי מדובר במסמכים שנתפסו במשרדו, והשניים היו מוטרדים מאוד מכך שתפסו את "כל הארכיון" של הנאשם; הנאשם אמר "כל הארכיון המשרד, כאן" (ת/127 ג עמ' 62-61).

חוות דעת מז"פ לגבי כתב ידו של הנאשם (ת/5), ניתנה על ידי יאיר בן שמש, והיא התבססה על שלושה כתבי יד של הנאשם, שלגביהם הוא אישר בחקירתו כי הם נכתבו בכתב ידו (שלושת המסמכים ת/5, 12, 94-96 ו-35, והנאשם מתייחס אליהם בזכ"ד"ים ת/28, ת/28ב, ת/47, ת/85 ות/85א, שהוגשו ואושרו על ידי חוקרי השב"כ "ואדי" בעמ' 96 ו"אופיר" בעמ' 87). חוקר מז"פ חילק את המסמכים לארבעה קטגוריות: אלה שנכתבו על ידי הנאשם ללא ספק של ממש; אלה שקיימת אפשרות סבירה שנכתבו על ידו; אלה שסביר מאוד שנכתבו על ידו; ואלה שהנאשם זיהה בחקירתו כי הם נכתבו על ידו. בחקירתו במשטרה הכחיש הנאשם לגבי כל מסמך שהוצג לו כי כתב ידו מופיע עליו (ת/109-108).

64. מסמך ת/5 (3-5) הוא דו"ח שנשלח לנאשם ביום 8.5.01, וסוקר את פעילות גדודי חללי אלאקצא באזור ג'נין. בדו"ח מופיעים מספר החברים והמבוקשים בקרב גדודי חללי אלאקצא, חלוקתם של הגדודים, פירוט פעילותם ותוצאות הפיגועים שביצעו. בין הפעולות שביצעו הגדודים לפי מסמך זה מנויים פיגועי ירי כבבישי יהודה ושומרון, הריגתם ופציעתם של מתנחלים, ופיגוע בתוך שטח ישראל (אום אלפאחס), שבו נהרג קצין ישראלי ונפצעו אזרחים. בנוסף כולל המכתב בקשה לסייע לגדודים מבחינה כספית.

82) מעורבותו האישית של הנאשם בפיגועי הטרור שביצעו חוליות שתחת פיקודו

65. מייד עם מעצרו טען הנאשם כי הוא "איש פוליטי", אשר אינו מעורב בפעילות צבאית ובביצוע, תכנון, מימון או הנחיה של פיגועים נגד כוחות הביטחון או כנגד ישראלים (זכ"ד"ים ת/6 סי' 3 ות/9 סי' 2 שהוגשו ואושרו ע"י החוקר "רוברט" בעמ' 62, זכ"ד ת/14 סי' 4 שהוגש ואושר על ידי החוקר "גבי" בעמ' 93). ואולם, בהמשך חקירתו בשב"כ הודה הנאשם במעורבות עמוקה בפעילות "הצבאית", שהיא שפה נקיה לביצוע פיגועי רצח כנגד אזרחים ישראלים. במקרים מסוימים, כך מסתבר מדברי הנאשם, הוא אף הורה על ביצוע פיגועים באופן ספציפי, או נתן את אישורו

המוקדם לביצועם.

הנאשם טען בחקירתו כי הוא עצמו מעולם לא תכנן פיגוע לפרטי פרטיו, וכי החוליות היו מעורבות את אחמד ברגותי, ולא אותן, בביצוע הפיגועים שלא תמיד היו על דעתו (זכ"ד ת/72 סי' 3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90). כך למשל הדגיש הנאשם כי הוא דחה את כל ניסיונותיו של אחמד ברגותי להביא אליו אנשים שיבצעו פיגועי התאבדות (זכ"ד ת/53 סי' 11-13, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58). עם זאת, הנאשם הודה כי הוא "נושא באחריות קולקטיבית על הפעילות של אנשי הפת"ח הצבאיים" (זכ"ד ת/21 סי' 14, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 63). הנאשם אמר בחקירתו: "אני לא הוצאתי פקודות לשום חוליה שוואלה באנו ואמרנו וואלה אנו רוצים את הפיגוע שלנו במקום מסוים כזה, את זה אנתנו משאירים בשבילה ובשביל האווירה שלה, ולרצון האישי שלה..." (תמליל שיחה ת/98א עמ' 9).

לדברי הנאשם, לאחר הריגתו של ראיד כרמי בתודש ינואר 2001, עברו הפיגועים לתוך שטח ישראל. הוא ניסה להפעיל את השפעתו על החוליות שסרו למרותו על מנת למתן את הפיגועים בתוך ישראל, אך לא תמיד הצליח בכך (זכ"ד ת/70 סי' 17, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סטיב" בעמ' 53). כך למשל אירע בעניינו של מנצור שרם, שהיה אחראי לפיגוע ההתאבדות בחדרה כנקמה על הריגתו של כרמי.

הנאשם שותף על כך לאחר הפיגוע עם עוים ומנצור ודיווח על כך לערפאת (זכ"ד ת/45 סי' 11-6, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96). יצוין כי מנצור שרם היה מחליפו של ראיד כרמי, ומיניו זה אושר על ידי הנאשם (ראה דברי אחמד ברגותי בהודעתו ת/165א עמ' 5).

הנאשם אמר בחקירתו כי בדרך כלל היה שומע על הפיגועים לאחר ביצועם מעוים או מאחמד ברגותי, וכי לא היה יורד לפרטים כיצד בוצע הפיגוע ועל ידי איזו חוליה; הוא פירט בחקירתו את הפיגועים שלגביהם קיבל דיווח לאחר ביצועם (זכ"ד ת/70 סי' 9, 12, 17, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סטיב" בעמ' 53, זכ"ד ת/39 סי' 8 שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96). הנאשם הדגיש אמנם לכל אורך חקירתו כי פרט למקרה אחד הוא לא היה מעורב בעצמו בנטילת האחריות הפומבית על הפיגועים שביצעו גודי חללי אלאקצא. מי שהיה מוציא את גילוי הדעת לאחר הפיגוע היה עוים בתיאום עם אחמד ברגותי. ואולם לא זו בלבד שאחמד ברגותי פעל כזרועו הארוכה של הנאשם, אלא שהנאשם עצמו הוסיף על הדברים דלעיל ואמר: "אני נותן כיסוי לעניין הזה. פוליטי תקשורתי... אני מדבר על העניין הזה... אני קורא למאבק, אני מעריך את הפיגועים האלה במאבק וכי..." (תמליל שיחה ת/98א עמ' 46-40). במילים אחרות: הנאשם היה נוטל אחריות על הפיגועים באמצעי התקשורת, בצורה עקיפה וכוללת מבלי להתייחס לפיגוע ספציפי, ואילו פקודיו היו נוטלים את האחריות הספציפית לכל פיגוע ופיגוע.

מה שברור מדברי הנאשם הוא שמפקדי חוליות הטרור ראו בו את מנהיגם, וכי הוא תמך בהם וסייע להם באספקת אמל"ח לאורך כל פעילותם, בידוע שהם מבצעים פיגועי רצח כנגד מטרות צבאיות ומטרות אזרחיות בשטחי יהודה ושומרון ובתוך ישראל, כולל פיגועי התאבדות - שלטעות הנאשם היו למורת רוחו. העובדה שפעילי הטרור חבו חובת דיווח לנאשם, מוכיחה שהם הבניו כי הם כפופים לנאשם וכי הם סרו למרותו. כאשר המשיך הנאשם לתמוך בפעילים אלו ולסייע להם לאחר שדיווחו לו על פיגועים - גם כשהיו אלה פיגועי התאבדות בתוך ישראל - הביע הנאשם בכך את תמיכתו בהמשך פעילותם, כולל פעילות שהוא כביכול לא תמך בה.

הנאשם עצמו סיפר בחקירתו כי יאסר ערפאת נזף בו על הפיגועים שבוצעו בתוך ישראל (זכ"ד ת/141 סי' 10, שהוגש ואושר על ידי החוקר "רוברט" בעמ' 58); מכאן נובע שגם ערפאת ראה בנאשם אחראי לכל הפיגועים שבוצעו על ידי חוליות התנועה וגודי חללי אלאקצא שתחת פיקודו של הנאשם.

הנאשם נתן אישור, ולו בדיעבד, לפיגועים שביצעו החוליות ששרו למרותו: בחלקם תמך במפורש, ובחלקם האחר תמך בהתנהגות או בהסכמה שבשתיקה. הוא הפעיל את החוליות שתחת פיקודו בצורה עקיפה, באמצעות הכפופים והמקורבים לו, כגון אחמד ברגותי, אבו חמיד, אבו סטחה ועיס, תוך שמירה על ריחוק מן המפגעים עצמם, והימנעות מכוונת מלערב עצמו באופן אישי בתכנון הפיגועים וביצועם. גם נטילת האחריות על הפיגועים נעשתה על ידי הנאשם בצורה "נקייה" ועקיפה - לא באמצעות גילוי דעת של גדודי חללי אלאקצא, אלא בצורה פוליטית, כביכול, ומרומות בתקשורת.

66. מן האמור לעיל עולה כי הנאשם הודה בחקירתו בדברים אשר עולים בבירור גם מעדותיהם של פעילי הטרור, דחינו, כי מבחינה פיקודית הוא היה אחראי על פעילות התנזים וגדודי חללי אלאקצא בגדה המערבית, שראו בנאשם את מנהיגם; סייע לפעילי הטרור במתן כספים ואמל"ח לצורך ביצוע הפיגועים; הנהיג באופן אישי חלק מחוליות הטרור, באמצעות מקורביו; עודד את חוליות הטרור לבצע פיגועים כנגד ישראל; קיבל דיווחים מן החוליות לאחר ביצוע הפיגועים - וכל זאת בידוע כי חוליות אלו מבצעות פיגועי רצח והתאבדות גם בתוך ישראל, וגם כנגד אזרחים.

זאת ועוד: הנאשם אף הודה בחקירתו במעורבות אישית הנוגעת לפיגועי רצח ספציפיים של החוליות שבחנתו, כדלקמן:

(אא) הפיגוע בתחנת הדלק בגבעת זאב

לאחר הריגתו של ראיד כרמי ביום 14.1.02, קרא הנאשם בטלויזיה של אבו דאבי לגדודי חללי אלאקצא לבצע פיגועי נקמה כנגד ישראל (ת/3 מיום 14.1.02). ואולם הנאשם לא הסתפק בקריאה פומבית זו. הוא הורה לאחמד ברגותי להוציא לפועל פיגוע נקמה על מותו של כרמי. ואכן, ביום 15.1.02 בערב נתן אחמד ברגותי נשק לאבו סטחה על מנת לבצע את הפיגוע כאמור. בערב יום זה ירו חברי החוליה של אבו סטחה לעבר מכוניתה של יואלה חן ז"ל ליד גבעת זאב, רצחו אותה ופצעו את הנוסעת שהיתה עמה (על פיגוע זה ראה פרק ה(7) להלן).

הנאשם הודה בחקירתו כי לאחר מותו של כרמי הוא אמר לאחמד ברגותי כי הוא מעונין בפיגוע נקם, ואחמד וחבריו ביצעו את הפיגוע בגבעת זאב, ודיווחו לו לאחר מכן כי היתה הרוגה אחת בפיגוע (תמליל ת/98א, עמ' 44-45). הוא אף הודה כי פיגוע זה בוצע על פי הוראתו, ונטל אחריות לביצועו (זכ"ד ת/23 סי' 8-10, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דיני" בעמ' 90; זכ"ד ת/24 סי' 5 והמבוא לזכ"ד ת/38 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85; זכ"ד ת/26 סי' 3-6, שהוגש ואושר על ידי החוקר "נדב" בעמ' 79). הנאשם אמר: "אני דיברתי בסוכות האבלים, שצריך לנקום ולהשיב על המעשה הזה...", אם כי לטענתו לא הית מדובר ב"פקודה" שהוא נתן לאחמד ברגותי. באחד מחקירותיו הודה הנאשם: "אמרנו לאחמד שיעני יבצע פיגוע" (תמליל שיחה ת/98א עמ' 19, וכן עמ' 20-45).

הנאשם הסביר כי חיסולו של כרמי הביא לאובדן השליטה בפת"ח, ולכן "קרא לתשובה על חיסול של ראיד כרמי בכל אמצעי התקשורת... ובאמת החלו התגובות. ובפעם הראשונה פת"ח חוצה את הקו האדום בביצוע פיגועים בתוך ישראל" (תמלילי חקירה ת/98א עמ' 30-31, ו- ת/98א עמ' 9-

10-15, 44-45). הוא ציין בחקירתו כי ההוראה שנתן לבצע פיגוע נקמה בעקבות הריגתו של כרמי נבעה מכך שהוא חש אחריות למוותו של כרמי בעיצומה של הפסקת אש, שבה קרא הנאשם לכל הפלגים להפסיק את הפיגועים על סמך התחייבות של ראש השב"כ שלא לבצע פעולות חיסול כנגד אנשי הפת"ח;

היתה זו הפעם היחידה בה חימרה את פיו של ערפאת, אשר דרש באותה עת שלא לבצע פיגועים (זכ"ד ת/31 סי' 12, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58, תמלול שיחה ת/98 עמ' 29-31, תמלול שיחה ת/98 עמ' 11-13). הודאה זו של הנאשם תואמת את הדברים שאמר בחקירתו אחמד ברגותי (ראה סעיף 30 לעיל), וכן הדברים שאמרו אבו סטחה (הודעה ת/156 ב עמ' 5) ומוצפר (סעיף 53 לעיל).

רבצ הנזיר היווני במעלה אדומים

הנאשם אישר כי כאשר הציע לו רדאידה לבצע פיגוע התאבדות, הוא הפנה אותו אל מוחמד על מנת שיוכיח אותו לביצוע פיגועים מחסוג שחוליות הפת"ח מבצעות; בעקבות כך בוצע הפיגוע במעלה אדומים בו נרצח נזיר יווני, מתוך מחשבה כי מדובר ביהודי (ראה דברי רדאידה בסעיפים 42-43 לחלף, ופרק ה(3) להלן הדן בפיגוע זה).

הפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל-אביב

הנאשם קשר עצמו בחקירתו בצורה ברורה לפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל-אביב, שבו נרצחו שלושה אנשים (על פיגוע זה ראה פרק ה(12) להלן). אמנם בתחילת חקירתו בשב"כ טען הנאשם כי אין לו קשר לפיגוע זה, שעוסק עומד מאחוריו, וכי ערפאת כעס מאוד על ביצוע פיגוע זה (זכ"ד ת/25 סי' 12-13, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58). ואולם, בהמשך חקירתו הודה הנאשם כי ידע מפי מקורבו אחמד ברגותי, שהיה אחד ממשתכנני הפיגוע, על הכוונה לבצע את הפיגוע, וזאת כשבוע לפני ביצועו; אחמד הודיע לנאשם כי אברהם חסונה - המפגע - מוכן לביצוע הפיגוע. הנאשם הדגיש כי הוא לא ליווה את ביצוע הפיגוע, ואף הנחה את אחמד ברגותי שהפיגוע יבוצע ביהודה ושומרון, בהתנתלות או במחסום צבאי, ולא בתוך ישראל (זכ"ד ת/44 סעיפים 3-7 ו-1, ת/53 סי' 3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58; זכ"ד ת/50 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96; זכ"ד ת/52 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85).

דבריו אלו של הנאשם תואמים את גרסתו בחקירה של אחמד ברגותי, פרט לכך שהאחרון אמר בחקירתו כי דיווח לנאשם לא רק זמן מה לפני הפיגוע, אלא גם ממש בשעה שבה יצא המפגע לדרך, וכי הנאשם היה מעורב בניסוח הכרוז הנוטל אחריות לאחר ביצוע הפיגוע (ראה סי' 29 לעיל). הנאשם, לעומת זאת, אמר בחקירתו כי לא היה מעורב בניסוח הכרוז שקיבל אחריות על הפיגוע הנייל, אם כי הודה שנתן אישור לפרסם כרוז הנוטל אחריות על פיגוע אחר שהתבצע בגשר עטרה (פיגוע מסי' 18 בנספח לכתב האישום) (זכ"ד ת/52 הנייל וזכ"ד ת/58 סי' 3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58).

סיכומו של דבר: הנאשם הודה, כפי שאף עולה מדברי אחמד ברגותי, כי הוא אישר מראש את ביצוע הפיגוע הנייל, אם כי ההוראה היתה להרוג אנשים אחרים במקום אחר.

ניסיון לפיגוע ליד קניון מלחה בירושלים

הנאשם סיפר בחקירתו כי העניק סיוע, באמצעות אחמד ברגותי, לפעילים שביצעו פיגועים באזור חברון. באחד הימים דיווח לו אחמד ברגותי כי אחד מפעילים אלה (ג'יהאד ג'ועארה) מתכנן פיגוע התאבדות בירושלים. הנאשם אמר כי נתן הנחיה באמצעות אחמד ברגותי שהפיגוע יבוצע בשטחים הכבושים ולא בתוך ישראל (על פיגוע זה ראה פרק ה(20) להלן). למחרת דווח לו כי פיגוע

ההתאבדות ליד קניון מלחה בירושלים נכשל (זכ"ד ת/36, שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85). גם כאן אישר הנאשם לבצע פיגוע כנגד ישראל, אם כי במקום אחר.

(3) אספקת כספים ואמל"ח לשם ביצוע פיגועי טרור

67. בתחילת הקצירתו בשבי"כ טען הנאשם כי איננו עוסק בטרור, וכי מעולם לא מסר לאף אדם נשק ולא ירה בנשק (זכ"ד ת/10 סי' 1, שהוגש ואושר על ידי החוקר "דניני" בעמ' 90). ואולם בהמשך הקצירתו הודה הנאשם כי היה אחראי על מתן כספים ואמצעי לחימה לחוליות השטח של התנוים וגורדי חללי אלאקצא, וכי ידע כי אלה משמשים לביצוע פיגועים כנגד ישראל. כפי שאמר הנאשם: "במסגרת תפקידי כמוזכר הפת"ח אני אחראי לכל הנעשה כגון אספקת כספים לחוליות, רכישות נשק וביצוע פיגועים" (ראה הציטוט מזכ"ד ת/29 סי' 61 לעיל, וכן ראה זכ"ד ת/59 סי' 7, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96). הנאשם הסביר כי היה מעביר את בקשות הפעילים לרכישת אמל"ח ליאסר ערפאת תחת חתומות "סיוע אישי", או "סיוע כלכלי" (זכ"ד ת/22 סי' 6, ו-ת/25 סי' 14 שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58). הנאשם אף הודה כי בכך שרכש נשק לחוליות, הוא השיג השפעה על פעילותן (סי' 61 לעיל). עוד הודה הנאשם כי סייע מבחינה כספית לאחמד ברגותי ולראיד כרמי, ותמך בהם לצורך ביצוע פיגועים (ראה סי' 62 לעיל).

מסמך 5/ (70-73) שנתפס במבצע "חומת מגן", הוא מכתב של ראיד כרמי אל הנאשם מיום 20.1.02, בו מבקש כרמי סיוע לרכישת נשק ופצצות, ובהם כאלו שהיו מעורבים בפיגועי טרור על פי הראיות שהובאו בתק"ז; הנאשם הפנה את הבקשה ליאסר ערפאת בכתב ידו (לפי חוות דעת מוז"פ ת/5). מכתב נוסף שנתפס הוא ת/5(140), שבו פנה מבוקש בשם סאמח אבו חניש לנאשם בבקשה לחזור לו נשק שהוחזרם, כתב ידו של הנאשם נמצא על המכתב (חוות דעת מוז"פ ת/5). במכתב ת/5(103) פנתה אל הנאשם קבוצת פעילים בבקשה לרכישת כלי נשק, וציינו כי הם ביצעו התקפות רבות כנגד הצבא ומתנחלים, והפכו למבוקשים; גם על מכתב זה מצוי כתב ידו של הנאשם (לפי חוות דעת מוז"פ ת/5).

68. הנאשם הסביר בחקירתו כי הן החוליות, והן בודדים מן החוליות, היו פונים אליו לקבלת כספים לשם מימון רכישת נשק ולמטרות אחרות, והוא היה מעביר בקשות אלו ליאסר ערפאת (זכ"ד ת/19 סי' 14, זכ"ד ת/22 סי' 6 וזכ"ד ת/25 סי' 14, 19, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58; זכ"ד ת/70 סי' 10, שהוגש ואושר על ידי החוקר "יסטיב" בעמ' 53; תמלילי חקירתו של הנאשם: ת/98 בעמ' 13-16, 20-21, ת/98 עמ' 7, 17-18, 30, ות/98 עמ' 13-14). לדבריו הוא לא היה מציין בפגישות לערפאת כי הכסף מיועד לרכישת נשק (זכ"ד ת/30 סי' 6, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54). במסגרת פעילות זו נרכשו כ- 15 כלי נשק ותחמושת בהם בוצעו פיגועים (זכ"ד ת/29 סי' ה'), שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85, זכ"ד ת/60 סי' 5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54).

הנאשם הדגיש כי הפעילות הצבאית לא היתה יכולה להתקיים בלא מימון של ערפאת (ת/60 תנ"ל סי' 7). הוא אמר בעניין זה: "יש משהו שבא ואומר לי אני רוצה אלף שקל, אולי הוא מקבל אלף שקל, אני לא שואל אותו, אולי אחרי שבוע הוא ילך לירות, לא אכפת לי" (ת/98 עמ' 30). הנאשם לא יכול היה לזכור בחקירתו את פרטי הסיוע הכספי שהגיש לפעילי השטח של הפת"ח, והסביר כי מאות פעילים היו פונים אליו בבקשת סיוע כספי לשם מימון הפעילות הצבאית (זכ"ד ת/49 סי' 10, שהוגש ואושר על ידי החוקר "אמיל" בעמ' 54).

69. במסגרת רכישות הנשק עבור פעילי הטרור, הסכים הנאשם לממן רכישת מרגמה בסך של 1,500 דנר, והנאשם פירט בחקירתו את הבעיות המבצעיות שבהפעלתה (זכ"ד ת/29 סי' ה' וזכ"ד ת/38 סי' 2, שהוגשו ואושרו על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85; זכ"ד ת/42 סי' 13-15, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי", בעמ' 96; תמליל חקירתו של הנאשם ת/98 עמ' 7-8). הנאשם ציין

בחקירתו כי הוא עצמו התנגד לירי ממרגמה לעבר ישראל, משום שהוכח שהירי איננו גורם נזק לישראלים, אך עלול לגרום נזק רב לפלשתינאים (זכ"ד ת/38 הני"ל). גרסתו של הנאשם בעניין זה תואמת את גרסתו של אבו-חמיד, אשר הסביר כי הירי במרגמה בוצע לעבר הישוב פסגות, וכי הנאשם ביקש שלא לדבר על כך עם איש (ראה סעיף 25 לעיל).

(4) סיוע למבוקשים ולמשפחות העצורים והחללים

70. הנאשם מימן בפעילותו לא רק את פעילי הטרור, אלא גם את בני משפחותיהם. הוא הודה בחקירתו כי העביר לערפאת בקשות לסייע למשפחות המתאבדים, ואף הצדיק זאת בכך שאין הבדל בין מתאבד לבין אדם שנותר; כולם בעיניו "שהידים", קרי: מי שמת מות קדושים (זכ"ד ת/10 שהוגש ואושר על ידי החוקר "דני" בעמ' 90; זכ"ד ת/54 סי' 5, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96; שיחת הנאשם עם המדובר "פלוני 3" ת/24ג עמ' 7, 22-23). כמו כן דאג הנאשם למימון משפחות העצורים והמבוקשים מקרב פעילי הפת"ח (שיחת הנאשם עם "פלוני 3" ת/24ג עמ' 22-23).

בנושא זה נתפסו כמה וכמה מסמכים במבצע "חומת מגן", אשר מהווים בקשות סיוע שהפנו המבוקשים לנאשם לצורך רכישת אמל"ח, ועל מנת להסיר מעליהם את עול הפרנסה (ראה: ת/5) (2-12) שהנאשם אישר בעת חקירתו אשר תועדה בזכ"ד ת/47 שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96; ת/5 (64-65), ת/5 (87), ת/5 (105), ת/5 (117), ת/5 (118)). כמו כן דאג הנאשם להסיר מינויים או מקומות עבודה למבוקשים (ראה למשל המכתבים ת/5 (78-79), שלפי הוות דעת מו"פ ת/5 סביר מאוד להניח כי נכתבו על ידי הנאשם).

מסמך נוסף הוא ת/5 (133), הכולל פניה לנאשם לסייע לאנשים בתנועת הפת"ח שביצעו פיגועים ונעצרו על ידי ישראל, ולמבוקשים אחרים; הנאשם העיר על מסמך זה: "יש עדיפות להכללתם בסיוע", ולפי חוות דעת מו"פ ת/5 הערה זו נכתבה, במידה שאינה מותירה ספק של ממש, בידי הנאשם.

עימאד אלשקיר הוא פעיל תנוים שרצח ישראלי בסלפית, וכאשר הפך להיות מבוקש פנה לנאשם בבקשה לקבלת עזרה, ואף סיפר לו על מעשה הרצח שביצע. הוא הסביר בעדותו כי פנה אל הנאשם, משום שהיה ידוע שהנאשם מסייע במקרים שכאלו, אך תיאר את הנאשם "כאיש פוליטי שלא משתתף בדברים צבאיים" (עמ' 184-182).

(5) גיוס פעילים לאירגוני הטרור והזרע

71. הנאשם אישר בחקירתו שבש"כ את הדברים שמסר במשטרה אבו חמיד, לפיהם העניק הנאשם סיוע כספי לשם הקמת מחנה אימונים צבאי לפעילי התנוים, על מנת להכשירם ללוחמת גרילה ושימוש בנשק (הודעת אבו חמיד ת/149 עמ' 2-1). הנאשם אף אישר כי ראיין בעצמו את הצעירים המתאמנים במשרדו (זכ"ד ת/28 סעיפים 10-11, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ואדי" בעמ' 96; זכ"ד ת/34 סי' 3, שהוגש ואושר על ידי החוקר "איתי" בעמ' 52, ותמליל חקירת הנאשם ת/98א עמ' 9). בחקירתו במשטרה הכחיש הנאשם כל קשר לאימונים או הדרכה של פעילי חשטת (ת/106 עמ' 3).

אבו חמיד סיפר בחודעתו הני"ל (עמ' 6-7) כיצד מינה הנאשם את מוהנד כמפקד חוליה לאחר מותו של המפקד הקודם. הנאשם גם אישר בחקירתו את הדברים שאמר במשטרה רדאידה, בנוגע לתהליך גיוסו באמצעות הנאשם (ראה סי' 43 לעיל). מדברי הנאשם ורדאידה עולה כי הנאשם שמע מרדאידה על כוונתו לבצע פיגוע ירי, והפנה אותו למטרה זו אל מוהנד, שהיה מפקד שטח בכיר שביצע פיגועים כנגד מטרות ישראליות. כתוצאה מהפנייה זו בוצע הפיגוע שבו נרצח הנזיר היווני.

(6) קריאותיו הפומביות של הנאשם לבצע פיגועים כנגד ישראל

72. כפי שכבר בואר לעיל, לא הסתיר הנאשם בחקירתו את תמיכתו בביצוע פיגועים כנגד מטרות צבאיות ואזרחיות בגדה המערבית, קרי: חיילים ומתנתלים (ראה ס' 13-16 לעיל). הנאשם גם הסביר כי מדי פעם היה מורה לחוליות שסרו למרותו להפסיק את הפיגועים, ולאחר מכן היה מודיע על חידושם, וזאת באמצעות הופעות פומביות בטלוויזיה (ראה ס' 16 לעיל). הנאשם היה ער להשפעה שיש לדבריו על מבצעי הפיגועים, ואמר: "אני משפיע כי אני מדבר באמצעי התקשורת. יעני אני אומר את העמדה באמצעי התקשורת... המילה שלי נשמעת וכאילו אני דובר בשם תנועת הפת"ח" (תמליל חקירה ת/98 עמ' 33, וכן ראה עמ' 37-39). הנאשם אף לא הכחיש כי אנשי החוליות היו פונים אליו לקבלת סיוע, משום שהיה מופיע כדובר הפת"ח בתקשורת, ונקט עמדה הקוראת למאבק מזוין (תמליל חקירה ת/98 עמ' 61). הוא הודה כי עודד בהופעותיו הפומביות את הפעילים לבצע פיגועים בתוך השטחים כנגד הצבא (תמליל חקירה ת/98 עמ' 25, וזכ"ד ת/29 ס' 1, שהושג ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85).

73. קריאותיו הפומביות של הנאשם לביצוע פיגועים כנגד ישראל תועדו בידי אמ"ן, והוגשו בקלסר ת/3 (כולל הקלטות המקוריות ת/3-א-ב) על ידי ראש חטיבת המחקר באמ"ן, תא"ל י. קופרוסר (עמ' 38). בעניין זה יש להתעלם ממסמכים הכלולים בקלסר ת/3, אשר אינם תיעוד של דברים שאמר הנאשם עצמו ברדיו או בטלוויזיה, ושאינו חוקלסו. כתבה עיתונאית או ידיעה אחרת המייחסת לנאשם אמירת דברים כאלה או אחרים איננה קבילה לפי דיני הראיות, בהיותה עדות שמיצה. באופן כללי ניתן לומר כי מעיון בדברים שאמר הנאשם לכלי התקשורת השונים, עולה בבירור כי הוא מדבר בשם גדודי חללי האלקצא והתנזים, ועומד בראשם. הנאשם קורא לגופים אלה - לעיתים בצורה ברורה ולעיתים בצורה משתמעת - להמשיך ולבצע פיגועים כנגד ישראל. לאחר כל פעולה של ישראל, הוא הודיע בשם תנועת הפת"ח וגדודי חללי האלקצא כי הנקמה לא תאחר לבוא (ראה למשל ראיונות בטלוויזיה של אבו דאבי בימים 14.02, ו- 15.08.01). למרות טענתו של הנאשם כי התנגד לפיגועים בתוך ישראל, הוא נשמע בראיונות השונים תומך בפיגועים שבוצעו בתוך ישראל, ואף משבח את מבצעייהם (ראה הצדקת הפיגוע בנתיבי ברואין לטלוויזיה של אלג'יריה ביום 18.5.01, הצדקת הפיגוע בירושלים בטלוויזיה של אלג'יריה ביום 9.8.01, ופיגוע נוסף בירושלים אותו הצדיק הנאשם בטלוויזיה "יוטן" ביום 31.10.02).

74. במהלך הלווייתו של עמאד אלענאטי ביום 2.10.00, אמר הנאשם בטלוויזיה "יוטן" רמאללה: "חלפו הימים בהם רק אנו מקריבים קורבנות. עלינו לנקום. יש להרוג ישראלים. יש להרוג ישראלים. כן. יש לנו דורשים. יש לנו רובים והם יופנו לעבר הכיבוש".

בראיון טלפוני לעיתון "אלשרק אלאוסט" ביום 1.3.01 נשאל הנאשם האם ההתנגדות של הפלסטינאים לעולה להתפתח מאבנים לכלי נשק, והשיב: "המאבק המזוין הוא חלק מהאינתיפאדה כעת ואין מסתמכים רק על אבנים. מאז החלה האינתיפאדה הצלחנו להרוג מתוכם 66 ופצענו 416 וזהו תוצאה טובה".

ביום 29.10.01 התראיין הנאשם לטלוויזיה "יוטן" רמאללה, ונשאל מהי תגובתו לשני פיגועים שהתבצעו באותו יום בחרדר ובבאקה אלעירביה, והשיב: "זכותו של העם הפלסטיני, ולמעשה חובה על לוחמיו, להגיב על התוקפנות כנקמה על מעשי הטבח שהתבצעו בבית רימא, בית לחם וטול כרם. לפיכך מה שארע היום הינו תגובה טבעית של הלוחמים הפלסטינים למעשי הטבח הישראליים".

ביום 4.3.02 התראיין הנאשם לעיתון "אלזמאן" היוצא בלונדון, ולדברי הכתב נציאל אלליתי אמר

הנאשם כי שני פיגועי ההתאבדות (בבית ישראל וליד עפרה) הינם "מסר המופנה לישראלים כדי שיחדלו מתמיכתם בשרון".

לאחר מותו של ראיד כרמי ביום 14.1.02 קרא הנאשם לגדודי חללי אלאקצא לבצע פיגועי נקמה כנגד ישראל, וזאת בטלוויזיה של אבו דאבי (ת/3 - מיום 14.1.02). כך הודה הנאשם בחקירתו (תמליל שיחה ת/98 עמ' 78).

ביום [9.5.01] שודרה בטלוויזיה של "יוטן" רמאללה תהלוכה שבראשה עמדו הנאשם ובכיר בחמאס. במהלך התהלוכה דיבר הנאשם ברמקול אל ההמון, וחילל את הרוגי האינתיפאדה, וביניהם מבצע הפיגוע בנתניה. כמו כן הבטיח הנאשם להמשיך ולפגוע במתנחלים, ובירך את הפוגעים במתנחלים.

ה. הקשר של הנאשם לפיגועים נשוא כתב האישום

75. בכתב האישום מיוחסת לנאשם מעורבות ב- 37 פיגועים שפורטו בנספח לכתב האישום, ואשר בוצעו על ידי מפקדי השטח ופעילי הטרור שהיו כפופים לנאשם. בסיכומיה התייחסה התביעה אך ורק ל- 21 פיגועים מתוך הנספח שצורך לכתב האישום, ולפיכך גם הכרעת הדין תתייחס אך ורק לאותם 21 פיגועים, שבעניינם הובאו ראיות שלטענת התביעה קושרות את הנאשם לבצועם. ההתייחסות לפיגועים אלה תכלול את הראיות שהובאו לגבי התרחשות הפיגוע עצמו, מי היו מתכנני ומבצעי ומיה היה הקשר של הנאשם לפיגוע או למתכננים או המבצעים.

(1) רצח טליה ובנימין כהנא ז"ל ליד עפרה

76. ביום 31.12.00 בשעה 06:30, בוצע ירי מן המארב בכביש מספר 60 ליד הישוב עפרה, לעבר מכוניות של בני הזוג טליה ובנימין כהנא ז"ל וחמשת ילדיהם. כתוצאה מן הירי התדרדרה המכונית לתעלה בצד הכביש. בפיגוע נרצחו בני הזוג כהנא (תעודות פטירה ת/א-128-ב), ונפצעו חמשת ילדיהם (ראה דוחות פועלה של אלי קוג'מן ורפ"ק עפר שלוש ת/א-128-ג-ד, לוחות התצלומים ת/א-128-ה טי שהוגשו ע"י קוג'מן ושלוש בעדויותיהם בעמ' 121, 127, ותע"צ של רפ"ק עובדיה ת/א-128-ז). בבדיקת מו"פ התברר על פי התרמילים של רובה הקלצניקוב שנתפס בזירה כי הנשק ששימש בפיגוע זה, שימש גם בפיגוע מספר 6 בנספח לכתב האישום, שבו נרצח אליהו כהן ז"ל ליד בבעת זאב (חו"ד המומחה האורד סילברוורטר ת/א-128-ו-ז).

77. בחקירתו במשטרה חודה אבו חמיד כי הוא היה זה שסיפק את הנשק והתחמושת למפגע שרצה את בני הזוג כהנא ז"ל, אחמד עינדור (הודעתו של אבו חמיד ת/א-149-א) עמ' 6-4, שגבתה ע"י ש"ר אברהם אלקורעאן, על פי עדותו בעמ' 194). בהודעתו הנ"ל סיפר אבו חמיד כי עינדור ביקש מסמן את הנשק (קלצניקוב) והתחמושת לצורך ביצוע ירי לעבר רכב ישראלי ליד רמאללה, ולמחרת דיווח לו על ביצוע רצח בני הזוג כהנא ז"ל, כפי שהסתבר לו מן הדיווח ברדיו.

בענין זה ראים את התייחסות אך ורק לעדותו של אבו חמיד, ומצויים אנו להתעלם מן הדברים שאמר לו עינדור לגבי ביצוע הפיגוע, בהיותם עדות שמיעה. לפיכך, אין בפני בית המשפט ראיה קבילה על ביצוע הרצח בנשק שמסר אבו חמיד לעינדור. לכן, גם אין ראיה הקושרת את הנאשם לרצח בני הזוג כהנא ז"ל (הנאשם סיפר בחקירתו כי הכיר את עינדור, שנהרג מפליטת כדור - זכ"ד ת/א-68-ס 2). אמנם הובאו ראיות למכביר בדבר אחריותו הכללת והעליונה של הנאשם לפיגועים שנעשו על ידי אנשי הפת"ח בגדה המערבית, בהיותו מי שהנהיג פעילות זו, קרא לביצועה וסייע להוצאתה לפועל באספקת כספים ואמל"ח. ואולם אין ראיה קבילה על כך שהפיגוע הנ"ל אכן בוצע בידי אנשי הפת"ח.

הראיה הקבילה היחידה שיש בענין זה היא שהנאשם סייע לאבו חמיד לרכוש נשק ותחמושת לצורך ביצוע פיגועים, כפי שהודו בחקירתם אבו חמיד והנאשם (ראה פרק ג) לעיל), וכי אבו חמיד אכן מסר את הנשק שרכש בסיועו של הנאשם לעינדור למטרת ביצוע פיגוע ירי. מעבר לכך אין בפנינו ראיות.

(2) רצח עקיבא פשקוס ז"ל באזור התעשייה בעטרות

78. ביום 25.1.01 בשעה 18:25 בוצע ירי מן המארב לעבר רכבו של אלעזר עקיבא פשקוס ז"ל באזור התעשייה בעטרות. המנוח נסע ברכב G.M.C., ונורה באקדח קליבר 9 מ"מ (ראה חו"ד מו"פ ת/א-129-א). כתוצאה מן הירי נפטר המנוח (תעודת פטירה ת/א-129-א), והוא נמצא במכוניתו ללא רוח חיים בדקה לאחר הירי (ראה עדותו של הרמן ספאק בעמ' 150, דו"ח של רפ"ק ליאור נדיבי ת/א-129-ב, ועדותו בעמ' 132). הארוע מתואר גם בתמונות שצולמו על ידי אבינועם אליה, שצורפו

לתעודת ציבור שהגיש (ת/129ד).

79. אחמד ברגותי הודה בחקירתו כי הוא מסר לאבו סטחה ולאדם אחר רכב לצורך ביצוע פיגוע, ולאחר כמה שעות, השניים דיווחו לו כי ירו על יהודי שנסע ברכב G.M.C באזור עטרות, וכי הוא נפגע מחירי (הודעה ת/165א עמ' 3, שהוגשה ע"י רס"ר דוד מזרחי בעמ' 184).

אבו סטחה הודה בחקירתו כי ביצע את הפיגוע באזור התעשייה בעטרות, וירה באקדח אל עבר נהג שנסע ברכב G.M.C ספארי בצבע אפור (כפי שנראה בתמונות ת/129ד; שצולמו לאחר הפיגוע), ולאחר מכן דיווח על כך לאחמד ברגותי, שהוא - כפי שאמר אבו סטחה - "נהגו ויד ימינו" של הנאשם (הודעה ת/156ב, שהוגשה ע"י השוט מרקו דהן בעמ' 198).

80. אין בידי התביעה ראיה כלשהי הקושרת את הנאשם בצורה ישירה לפיגוע הנ"ל. עם זאת, הובאו ראיות כלליות למכביר לפיהן היה אחמד ברגותי עוזרו הקרוב של הנאשם, ופעל בידיעתו ותחת חסותו בארגון וביצוע פיגועים. הנאשם הודה כי מימן פיגועים שאחמד ברגותי היה מעורב בהם ותמך בפעולותיו, וכי אחמד ברגותי היה מדווח לו לאחר ביצוע הפיגועים. הנאשם גם הודה כי מבחינתו אחמד ברגותי היה האחראי על הפעילות הצבאית באזור רמאללה, וכי הוא פעל בתיאום עם הנאשם. הנאשם אף הבהיר בחקירתו כי הקשר שלו עם חוליות הטרור נעשה באמצעות אחמד ברגותי (ראה פרק ג)3 לעיל).

גם אבו סטחה היה מקורב לנאשם, ובתקופה מסוימת אף שימש כשומר ראשו. הנאשם אישר בחקירתו כי אבו סטחה עבד במשרדו והיה תחת אחריותו, באמצעות אחמד ברגותי, והוא ידע שהשניים מבצעים פיגועים כנגד אזרחים באזור ירושלים (ראה פרק ג)4 לעיל).

גם הנאשם אמר בחקירתו כי הוא רואה עצמו אחראי לפעילותן של החוליות שפעלו עם אחמד ברגותי ואבו סטחה - להבדיל מחוליות אחרות - משום ששניים אלו היו קרובים אליו, והוא מימן את פעילותם (ראה סעיף 60 לעיל). הנאשם אף הכיר בכך שבאמצעות הסיוע והנשק שנתן לחוליות אלו הוא רכש השפעה על פעילותן (ראה סעיף 61 לעיל).

כל אלה באים בנוסף לאחריות העל של הנאשם כמפקדם ומנהיגם של כל פעילי הטרור של הפת"ח בגדה המערבית, כפי שהוא עצמו הודה (ראה סעיף 65 לעיל), ובנוסף לעובדה שהנאשם עודד באופן פרמבי ופרטני את פעילי הטרור לבצע פיגועים.

השאלה המשפטית הקשה, האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(3) רצח הנזיר היווני ציפוקטקיס גרמנוס ז"ל במעלה אדומים

81. ביום 12.6.01 בשעה 22.30 בוצע ירי מן המארב בכביש ירושלים מעלה אדומים, לעבר רכבו הפרטי של הנזיר היווני ציפוקטקיס גרמנוס ז"ל מסוג טנדר פגיו, שנשא לוחית זיהוי ישראלית. מן הירי נרצח גרמנוס ז"ל (תעודת פטירה ת/132א וחוו"ד פתולוגית של פרופ' היס ת/130ב). על פיגוע זה העידו רפי"ק ניסים מזרחי (עמ' 131), שהגיש את דו"ח הביקור הראשוני בזירה ותצלומים (ת/130ג-ד), וכן הוגשה תע"צ (ת/130ו) על ידי רס"ב אבי לוי ממו"פ. התרמילים שנפתסו בזירה נבדקו במו"פ (ראה חוו"ד מומחה של רפ"ק אבי קופמן, ת/130ז-ט).

82. רדאידה הודה בחקירתו כי הוא ביצע את הפיגוע הנ"ל, ותאר את נסיבות ביצועו. הוא סיפר כי פנה אל הנאשם על מנת לבצע פיגוע התאבדות. הנאשם הפנה אותו אל מוחמד, והורה למוחמד לתת נשק לרדאידה, וכך היה. הנאשם אמר לרדאידה כי התנאים עושה פיגועים נגד הצבא והמתנחלים, ולא פיגועי התאבדות, וכי הוא נותן לו נשק למטרה זו. ואכן, בנשק (קלציניקוב) שקיבל רדאידה ממוחמד, על פי הוראתו הישירה של הנאשם, הוא ביצע את רצח הנזיר גרמנוס ז"ל כפי שתאר בחקירתו, בהסבירו כי סבר בטעות שמדובר במתנחל (ראה פרק ג') לעיל סעי' 41-42).

83. הנאשם עצמו אישר בחקירתו את דבריו של רדאידה, ואמר כי הפנה אותו אל מוחמד לאחר שביקש להתאבד, ולאחר מכן שמע כי הוא הרג בטעות את הנזיר היווני (סעיף 43 לעיל). לאור כל אלה ברורה אחריותו הישירה והאישית של הנאשם לפיגוע זה.

(4) רצח יניב ושרון בן שלום ז"ל ודורון יוסף סוורי ז"ל בכביש 443

84. ביום 25.8.01 בשעה 22.30 נרצחו בני הזוג יניב ושרון בן שלום ז"ל, וכן יוסף סוורי ז"ל (אחיה של שרון), שנסעו יחד עם שני ילדיהם במכונית מסוג "פאסאט" בעלת לוחית זיהוי ישראלית, וזאת שעה שנסעו בכביש 443 ליד תחנת דלק "דור אנרגיה" (ראה תעודות פטירה ותו"ד פתולוגיות ת/131-א-ג).
את תוצאות הפיגוע תארו השוטרים חיים טולדנו ורס"מ שבי עובדיה (עמ' 123, 139, דוחות והפעולה שלהם ת/131-ד-ה), בליווי לוח תצלומים ת/131-ו). הקלעים שנתפסו נשלחו לבדיקת מו"פ, ונמצא שהם נורו משני כלי נשק: תת מקלע MP5 וקלציניקוב (תו"ד מומחה ת/131-ז).

85. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו כי מסר את רובה ה-MP5 שלו לאבו סטחה, לאחר שאבו סטחה ביקש זאת עבור החוליה שלו, וכעבור זמן מה, שמע מאבו סטחה, וגם בחדשות, כי חברי החוליה שלו ביצעו פיגוע בו הרגו 3 יהודים ליד בית עור (הודעה ת/165-א עמ' 2, שהוגשה על ידי רס"ר מורחי בעמ' 184). גם אבו סטחה סיפר בחקירתו, כי קיבל מאחמד ברגותי את רובה ה-MP5 ומחסנית מלאה כדורים, ומסר אותם לשניים מהחוליה שלו: חוסאם ופיראס. השניים סיפרו לו כי ביצעו את הפיגוע ליד בית עור, בו נהרגו 3 ישראלים (הודעה ת/156-ב עמ' 3, שהוגשה על ידי החוקר דהן בעמ' 198).

מבצע הפיגוע, חוסאם שחאדה, אישר בחקירתו כי הוא ואחר ביצעו את הפיגוע ליד בית עור בכביש 443, בסמוך לתחנת הדלק "דור", כאשר ירח במכונית לבנה מסוג "פאסאט" (ראה התצלומים). הוא ציין כי את הירי ביצע ברובה ה-MP5 שקיבל מאחמד ברגותי, ושותפו לפיגוע היה מצוייד בקלציניקוב. למחרת שמע שחאדה בחדשות כי נהרגו 3 ישראלים כתוצאה מהפיגוע, ודיווח על כך לאחמד ברגותי, שהעביר את הדיווח לנאשם (הודעה ת/160-א עמ' 4-5, שהוגשה על ידי דהן בעמ' 198). שחאדה סירב להשיב על שאלות בעדותו. לפיכך הוכרז כעד עוין והוגשו הודעותיו ת/160-א-ג. כמו כן הוגשו כתב האישום, הכרעת הדין וגזר הדין שניתנו בעניינו (ת/159-ד). הוא אמר בעדותו אך ורק: "אני סיפרתי מה שהיה ולא רוצה להגיד כלום" (עמ' 73). שחאדה הורשע בביצוע פיגוע זה.

86. לא הובאה ראיה הקושרת את הנאשם לפיגוע זה, וזאת הקשר העקיף של הנאשם, כאמור לעיל, לפיגועים בהם היו מעורבים מקורבני, אחמד ברגותי ואבו סטחה (ראה סעיף 80 לעיל). הנאשם סיפק כספים ונשק לחברי החוליות, באמצעות אחמד ברגותי, לשם ביצוע פיגועים, והנשק ששימש בפיגוע זה סופק על ידי אחמד ברגותי.
השאלה האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשי הרצח שבוצעו בפיגוע זה, כאשר אין ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע, תבחן בפרק המסקנות.

(5) רצח מאיר וייזבוויי ז"ל בכביש מס' 9 בירושלים

87. ביום 15.9.01 בשעה 23:15 נורה מן המארב רכב שנסע בכביש מס' 9 בירושלים, מהגבעה הצרפתית לשדרות גולדה מאיר. ברכב מסוג רנו אקספרס בצבע לבן נהג משה וייס, אשר העיד כי נפגע מכדור הנמצא בגוף עד היום בעמוד השדרה, ואילו בן דודו מאיר וייזבוויט ז"ל נהרג מן הירי (עמ' 138, תעודת פטירה ת/132, דו"ח פעולה של רפ"ק ליאור נדיבי ת/132 ועדותו של נדיבי בעמ' 132, וכן לוח התצלומים ת/132). בזירה נתפסו תרמילי רובה שנשלחו לבדיקת מז"פ, ונקבע כי הם נורה, כפי הנראה, מאקדח ומתת-מקלע MP-5, שממנו נורה גם היריות הקטלניות שרצחו שלושה אנשים באירוע מס' 4 הני"ל (חו"ד מז"פ ת/132).

88. חוסאם שחאדה אמר בחודעתו ת/160 א עמ' 6, שנגבתה על ידי רס"מ מרק דהן (עמ' 198 לפרוטוקול), כי קיבל מאחמד ברגותי אקדח ותת-מקלע MP-5, ונסע עם שניים אחרים (פיראס והייתם) ברכב עד שהגיע לכביש מס' 9 לכיוון רמות והגבעה הצרפתית. כאשר הבחינו ברכב טנדר מסחרי בצבע לבן, הם פתחו באש לעבר נוסעי הרכב ונמלטו לרמאללה. לאחר האירוע ביקש שחאדה מאבו סטחה, שעבד במשרדו של הנאשם, לדווח לנאשם ולאחמד ברגותי על ביצוע הירי. למחרת הוא שמע כי אחד הנוסעים שנפגע מן היריות מת מפצעיו (ראה גם סעיף 85 לעיל בנוגע לעדותו של שחאדה). דבריו של שחאדה נתמכים בדברים שאמרו אחמד ברגותי ואבו סטחה בחקירותיהם (ראה סעיף 85 לעיל).

89. הקשר של הנאשם לפיגוע זה, כמו לפיגוע מס' 4 הני"ל שבוצע אף הוא על ידי שחאדה, אינו ישיר, שכן לא הובאו ראיות למעורבותו של הנאשם בפיגוע זה. הקשר העקיף של הנאשם לפיגוע נובע מכך שהוא הוצא לפועל על ידי מקורביו ועוזריו של הנאשם, אחמד ברגותי ואבו סטחה, שהנאשם אף מימן את פעולותיהם, כולל רכישת כלי נשק. השאלה המשפטית האם כי בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(6) רצח אליהו כהן ז"ל בפיגוע ירי בכביש 443 ליד גבעת זאב

90. ביום 21.12.00 בשעה 20:30 נורה מן המארב רכבו של אליהו כהן ז"ל, בנוסעו בכביש 443 קילומטר וחצי מהישוב גבעת זאב (ראה תעודת פטירה ת/133א, חו"ד פתולוגית ת/133ב, ודו"ח מעבדה ניידת מז"פ ת/133א שעליו העיד רפ"ק שלוש בעמ' 127). על פיגוע זה העיד בריאן מלקולם שפירא, שהיה עד ראיה לפיגוע (עמ' 149). בבדיקת התרמילים שנפתסו בזירה נמצא כי כלי הנשק ששימש לפיגוע היה כפי הנראה רובה קלציניקוב, ששימש גם לביצוע רצח בני הזוג כחנא ז"ל (ראה חו"ד ת/133ד-1 ת/128).

91. אבו חמיד סיפר בחקירתו על פעילותה של חולית אחמד עינדור, שביצעה פיגוע זה (הודעה ת/149א עמ' 10-12, שנגבתה על ידי אלקורעאן: עדותו בעמ' 194). אבו חמיד אמר בחקירתו כי סיפק לעינדור רובה קלציניקוב ותחמושת שקיבל למטרה זו מאחמד ברגותי, וכי אישר לעינדור לבצע את הירי בכביש 443 שבו נהרג אליהו כהן ז"ל. עוד סיפר אבו חמיד כי את הפיגוע ביצעו מוחמד ושוויש, וזאת על פי מה שסיפר לו מוהנד לאחר ביצוע הפיגוע. מוהנד לא היה עד במשפט, ואילו חקירתו של שוויש, שגם הניד בנינו, איננה מתייחסת לאירוע זה, והפיגוע הני"ל לא נכלל בכתב האישום שהוגש כנגד שוויש (ת/157א).

לאור האמור לעיל, יש בידינו אך ורק את עדותו של אבו חמיד, לפיה אישר לבצע פיגוע ירי כנגד רכב ישראלים בסוף שנת 2000 בכביש 443 וסיפק נשק לביצועו. אין בפנינו ראיה קבילה לגבי זהות מבצע הפיגוע, ולכן גם אין ראיה קבילה הקושרת את הנאשם לפיגוע באמצעות אבו חמיד.

כל שיש בפנינו הן ראיות לפיהן הנאשם סייע לאבו חמיד לרכוש נשק ותחמושת לצורך ביצוע פיגועים, וכי אבו חמיד מסר את הנשק שרכש בסייע הנאשם לעידור למטרת ביצוע פיגועי ירי זה המצב גם לגבי רצח בני הוגו כהנא ז"ל, שבוצע באותו כלי נשק: ראה פרק ה(1) לעיל).

(7) רצח יואלה חן ז"ל ליד תחנת דלק גבעונים בכביש 443

92. ביום 15.1.02 בשעה 19:55 הגיעה יואלה חן ז"ל ברכב "פיאט אוגו" לתחנת הדלק בצומת גבעונים, ולידה ישבה רשל עיני. שני מחבלים התקרבו לעבר רכבה, וירי בשתיים מטווח קצר עשרות כדורים. כתוצאה מן הירי נרצחה יואלה חן ז"ל (תעודת פטירה 134א), ורשל עיני נפצעה בראשה ובכתפה. עד ראיה לאירוע, סמי וקנין, העיד כי ראה שני בחורים נמלטים בריצה לעבר הכפר השכן אלג'בי לאחר ביצוע הירי, והוא סייע בחילוץ הנוסעות (עמ' 143). כמו כן תיארו את האירוע רפ"ק עמי לייפר ורס"ב אלי קוג'מן (בעמ' 130 לפרוטוקול דו"יחות ת/134ב-1, בנוסף ללוח תצלומים ת/134ב ות-134/2ד).

93. הפיגוע בו נרצחה יואלה חן ז"ל בוצע בהוראתו הישירה של הנאשם, כנקמה על הריגתו של ראיד כרמי יום לפני הפיגוע, ובכך הודה הנאשם בחקירתו. הנאשם סיפר בחקירתו כי הורה למקורבו אחמד ברגותי לבצע פיגוע נקמה זה, וכי אחמד דיווח לו על ביצוע הפיגוע. הנאשם אף נטל אחריות לביצוע פיגוע זה, וצין כי זו היתה הפעם הראשונה בה ביצע הפת"ח פיגוע בתוככי ישראל (ראה סעיף 66א) לעיל).

דבריו של הנאשם בחקירתו מתיישבים עם הדברים שאמרו בחקירתם אחמד ברגותי, אבו סטחה ומוצפר (ראה סעיפים 30 ו-53 לעיל, הודעת אבו סטחה ת/156ב עמ' 5-6 שעל גבייתה העיד דהן בעמ' 198, והודעות אחמד ברגותי ת/165א עמ' 3 ות/165ג עמ' 1-2 שעל גבייתו העיד מזרחי בעמ' 184). הם תיארו את הפיגוע שבוצע בתחנת הדלק באמצעות ירי לעבר מכונית "פיאט אוגו", שבו נרצחה אישה אחת ונפצעה חברתה. אבו סטחה, שביצע את הירי, טען כי תחילה החליט שלא לירות בשתיים בהיותן נשים, אך לאחר שהחלו לצעוק ירה עליהן יחד עם חברו טארק. אבו סטחה טען כי ביצע את הפיגוע לפי הוראת אחמד ברגותי, בעוד שהאחרון טען כי אבו סטחה היה יוזם הפיגוע, ולשם כך מסר לו רובה 5 - MP. אחמד ברגותי טען בהודעתו כי אבו סטחה אמר לו כי דיווח על כוונתו לבצע את הפיגוע לנאשם לפני הביצוע, וכי הנאשם אמר לו שלא יצא לפיגוע זה.

אחמד ברגותי הסביר כי אבו סטחה היה שומר ראשו ונהגו של הנאשם, ולכן הנאשם חשש לחייו. בשיחה שהתקיימה בין הנאשם לבין אחמד ברגותי במהלך מעצרו, כאשר הוקלטו ללא ידיעתם, תיאמו השניים גרסאות לגבי פיגוע זה, ואחמד ברגותי אמר לנאשם כי הדגיש בחקירתו שהוא הורה על ביצוע הפיגוע מאחורי גבו של הנאשם (תמליל שיחה ת/128ג עמ' 14, 17). ואולם הנאשם, כאמור לעיל, הודה כי הורה לבצע את הפיגוע, ומכאן ברור כי מקורבו אחמד ברגותי ניסה לחלצו מן המעורבות הישירה בפיגוע זה, כמו גם כפיגועים אחרים.

(8) רצח 6 אנשים באולם השמחות "ארמון דוד" בחדרה

94. ביום 17.1.02 בשעה 22:45 בוצע פיגוע ירי באולם "ארמון דוד" בחדרה. המחבל עבד אלסאלם חסונה ירה במאבטח בכניסה לאולם, פרץ פנימה ופתח באש מונשק אוטומטי לעבר קהל החוגגים באירוע בת-המצווה של נינה קרדשוב, עד שכמה מהם השתלטו עליו, והוא נורה למוות (חו"ד פתולוגית ת/135ז). כתוצאה מן הירי נרצחו 6 אנשים ועשרות נפצעו, חלקם באורח קשה. הנרצחים הם: בוריס מליחוב ז"ל (תעודת פטירה ת/135ב), דינה בייניג ז"ל (תעודת פטירה ת/135א), אנטולי בקשייב ז"ל (תעודת פטירה ת/135ד), אבי יודי ז"ל (תעודת פטירה ת/135ה), אדוארד

בקשיים ז"ל (חו"ד תולוגית ת/135) ואהרון בן ישראל אלס ז"ל (חו"ד תולוגית ת/135). עד הראיה קונסטנטין קרדשוב סיפר בעדותו על התרחשות האירוע (עמ' 125), וניתן לראות את האירוע גם במצגת של המשטרה וקלטות שצולמו בעת האירוע (ת/135א, ת/135א-יב). בזירה נתפס רובה סער אם-16 ורימון ששימשו את המחבל (ראה חו"ד ת/135 ח-ט ועדותו של רפ"ק לייפר בעמ' 130).

95. נאסר עוים היה אחראי על ביצוע הפיגוע הנ"ל, והוא זה שמסר את הנשק לצורך ביצועו למחבל חסונה (הודעתו ת/172ב, שעל גבייתה העיד רס"ן עאמר בעמ' 191). כך עולה גם מהודעתו של אחמד ברגותי, שסיפר כי עוים דיווח לו על ביצוע הפיגוע באולם השמחות בחדרה (הודעה ת/165 שעל גבייתה העיד רס"ר יעקובון מעמ' 171). אחמד ברגותי סיפר כי שמע על ביצוע הפיגוע בטלוויזיה בהיותו עם הנאשם, ומיד התקשר לעוים שנטל אחריות על ביצוע הפיגוע.

גם אבו חמיד התייחס בחקירתו לפיגוע זה, והסביר כי אף הוא היה נקמה על חיסולו של ראיד כרמי, ולכן המפגע יצא מטול-כרם, שבה התגורר כרמי (ת/149ב עמ' 15-14, שעל גבייתה העיד רס"ר אלקורעאן בעמ' 194).

96. אין כל ראיה ישירה לכך שהנאשם היה מעורב באופן ישיר בתכנון הפיגוע הנ"ל, או ידע על ביצועו מראש. הנאשם טען כי היה שומע דיווח על הפיגועים מאחמד ברגותי ומעוים רק לאחר ביצועם, ובשיחתו עם המדובר "פלוגי 1" אמר כי ידע על הפיגוע רק בדיעבד (דו"ח ת/118 ס' 4 שהוגש על ידי "ירוברטי"). הקשר העקיף של הנאשם לפיגוע בחדרה נובע מכך שסיפק לעוים כספים ואמל"ח לצורך ביצוע הפיגועים, הלה ראה בו מנהיג ומפקד, ולכן גם דיווח לו לאחר כל פיגוע. הנאשם הודה באספקת כספים לעוים לצורך רכישת נשק, ואמר כי כאשר רצה להבטיח הפסקה של הפיגועים היה פונה בעניין זה גם לעוים (ראה סעיף 23 לעיל). עם זאת, הנאשם לא רצה עצמו אחראי לפעולותיו של עוים, בניגוד לפעולותיהם של אחמד ברגותי, אבו סטחה ואבו חמיד (ראה סעיפים 60 ו-65 לעיל). גם עוים סיפר בחקירתו כי ביצע את הפיגועים שהוציא לפועל במסגרת תנאים פתיח, שעלו היה אחראי הנאשם, וכי הנאשם סייע לו במימון הפיגועים ואספקת נשק. הוא ציין כי הנאשם היה ממונה עליו (ראה סעיפים 22-21 לעיל).

השאלה המשפטית האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשי הרצח שבוצעו בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(9) רצח שתי נשים בפיגוע ירי ברחוב יפו פינת לונץ בירושלים

97. ביום 22.1.02 בשעה 16:20 פתח המחבל סעיד רמזאן באש מרובה M-16 לעבר עובדים ושבים ברחוב יפו פינת לונץ בירושלים, עד אשר נורה ונהרג. כתוצאה מן הירי נרצחו שרה המבורגר ז"ל ואורה סנדלר ז"ל (תעודות פטירה ת/136ב-ג), ונפצעו עשרות אזרחים. על האירוע העיד חנו בן נעים, שהרג את המחבל (עמ' 121). כמו כן הוגשה מצגת של המשטרה לגבי האירוע, והוגש דו"ח פעולה של רפ"ק נדיבי שהעיד במשפט (ת/136א, ת/136ד והעדות בעמ' 132). נשקו של המחבל נתפס ונשלח למז"פ (ת/136ה ועדותו של רס"מ אוולאי ורפ"ק לייפר בעמ' 134-130).

98. אחמד ברגותי נטל בחקירתו אחריות על הוצאתו לפועל של הפיגוע הנ"ל (ראה הודעה ת/165 עמ' 5-4, שעל גבייתה העיד מזרחי בעמ' 184). הוא סיפר כי החליט להחזיר מחבל מתאבד לתוך ישראל, ולשם כך נעזר בעוים, אשר שלח אליו את המפגע סעיד רמזאן. תשניים הכינו את המפגע לפיגוע, לקחו אותו להתפלל, קנו לו בגדים והשיגו עבורו רובה M-16 וכדורים. באותו יום אחר הצהריים שמע אחמד על ביצוע הפיגוע בירושלים.

אין ראייה ישירה הקושרת את הנאשם לפיגוע הנ"ל, והוא אף סיפר בחקירתו כי הוא וערפאת כעסו על אחמד ברגותי בשל ביצוע הפיגוע (תמליל שיחה ת/98 עמ' 32). מעורבותו העקיפה של הנאשם בפיגועים שביצעו אחמד ברגותי ועויס, בעצמם או באמצעות אחרים, בוארה לעיל. השאלה המשפטית האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראייה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(10) פיגוע ירי בשכונת נוה-יעקב בירושלים בו נהרגה השוטרת גלית ארביב ז"ל

99. ביום 25.02.2002 בשעה 18:25 בוצע פיגוע ירי על ידי מפגע בודד תמוש ברובה M-16 ורימון יד בכביש הראשי של שכונת נוה-יעקב בירושלים. מעדותו של עד הראיה, השוטר אדם גרפילד, עולה כי המחבל פתח באש לעבר כלי רכב שנעו בכביש, וכן לעבר אזרחים ושוטרים שהגיעו למקום. בניידת המשטרה של גרפילד ישבה גם השוטרת גלית ארביב ז"ל, אשר הסתערה על המחבל באקדח שלו. המחבל רצה ביריות את השוטרת ארביב ז"ל (תעודת פטירה ת/137), פצע קשות את השוטר גרפילד, שגורר נכה עד היום, ואת השוטר עמחי דהן. רימון שהשליך המחבל לא התפוצץ (ראה עדותו של גרפילד בעמ' 127, עדותו של רפי"ק ללאור נדיבי בעמ' 132 והדו"חיות והצילומים שהגיש ת/137, ת/137, וכן המצגת ת/137) ולוח התצלומים ת/137). נשקו של המחבל, הרימון שלא התפוצץ ותמלילי הכדורים שירה נתפסו והועברו לבדיקת מז"פ (עדות רפי"ק עמי לייפר בעמ' 130, חו"יד של רפי"ק אבי קאופמן ת/137-ד-ה וחוו"יד של פקי"ד יניב רון ת/137).

100. המחבל שנתפס במהלך הפיגוע הוא ראמי נור, כפי שאמר נאסר אבו חמיד בהודעתו ת/149 בעמ' 11-12 (שהוגשה על ידי רס"מ יעקב בראזני בעמ' 207). אבו חמיד סיפר כי בעת שהוא ואחיו, חלום אבו חמיד, צפו בפיגוע הנ"ל בנוה-יעקב בטלוויזיה, הזכיר לו אחיו כי המפגע ראמי נור היה בכיתם יום לפני כן, וחלום אמר כי הוא זה שמסר לראמי נור רובה M-16 וכדורים, ושילת אותו לפיגוע לאחר שצילם קלטת וידאו שהראה לאחיו נאסר לאחר הפיגוע. חלום אמר לאחיו נאסר כי קיבל את הנשק ואת המפגע ראמי נור מאחמד ברגותי. אבו חמיד הניע בהודעתו הנ"ל כעס על כך, בהסבירו שפיגוע זה עלול לסכן את הנאשם, בשל קרבתו לאחמד ברגותי, כאשר הסתבר שהמפגע נותר בחיים ויחקר בידי תשבי"כ.

עוד סיפר אבו חמיד בהודעתו הנ"ל, כי יאסר ערפאת הזמין למשרדו את הנאשם ואת אחמד ברגותי בעקבות הפיגוע; אחמד ברגותי ברח, והודיע לאבו חמיד שיתכן שעומדים לעצור את הנאשם בגלל הפיגוע הנ"ל. הנאשם אמר לאבו חמיד לאחר מכן, כי הסביר לערפאת שבאותו שלב לא היתה הוראה על הפסקת אש, וכי הוא - הנאשם - עומד מאחורי אנשיו כל עוד ערפאת לא יוציא הוראה נשיאותית להפסקת הפיגועים. אבו חמיד גם סיפר בהודעתו כי אחמד ברגותי הודה בפניו כי מסר את הנשק לאחיו של אבו חמיד (חלום), לצורך ביצוע הפיגוע בנוה-יעקב.

101. מן הדברים האמורים לעיל עולה כי נאסר אבו חמיד לא נטל חלק בתכנון ובהוצאה לפועל של הפיגוע הנ"ל, ומי שעשו זאת היו אחיו חלום ואחמד ברגותי, שהיו עדים במשפט. חלום אבו חמיד הורשע על פי חודאתו בשורה של מעשי טרור, כולל אחריותו לביצוע הפיגוע הנ"ל בנוה-יעקב (ראה פרט 13 בכתב האישום המתוקן ת/161, ופסק הדין ת/161). חלום סיפר על אחריותו לפיגוע הנ"ל, כמפורט לעיל, בהודעותיו ת/162-א-ב, שנגבו על ידי אברהם אלקורעאן (עדותו בעמ' 194) ורס"ר דוד מזרחי (עדותו בעמ' 184).

חלום סיפר בהודעותיו הנ"ל (ת/162 א עמ' 9-6, ת/162 ב עמ' 2-4) כי הכין את ראמי נור לביצוע הפיגוע, ארגן לו מסיע ומסר לו רימון רסס ורובה M-16 עם כדורים. בעת שהכין את ראמי נור לפיגוע, הניע אחמד ברגותי ובירר כיצד מתקדמים העניינים כעניין תכנון הפיגוע; אחמד ברגותי רצה שהפיגוע יעשה במקום המכונה אדם בירושלים, אך לבסוף סוכם שהוא יבוצע בצפון ירושלים

בשל תמסוסמים, ואחמד ברגותי אישר זאת.

102. אחמד ברגותי אישר בחקירתו את הקשר שלו לפיגוע בנות-יעקב. בהודעתו ת/165 א סיפר כי נאסר עזיס שלח אליו את המפגע ראמי נור לצורך ביצוע הפיגוע בנות-יעקב, ואז הפנה את ראמי נור אל חלום אבו חמיד כדי שישגיג לו להיכנס לירושלים (הודעה ת/165) עמ' 6, שגבתה על ידי רס"ר מזרחי לפי עדותו בעמ' 184. גם אחמד ברגותי, כמו חברו נאסר אבו חמיד, סיפר בחקירתו על כך שבבקבת הפיגוע זומן יחד עם הנאשם למשרדו של ערפאת; הנאשם שאל אותו אם הוא אחראי לפיגוע, אחמד ברגותי השיב בחיוב, ושמע מהנאשם שערפאת כעס על ביצוע הפיגוע (הודעה ת/165) עמ' 5 שגבתה על ידי רס"ר מזרחי לפי עדותו בעמ' 184.

103. לאור האמור לעיל מתכנני הפיגוע היו עזיס ואחמד ברגותי. בעת פגישתם של אחמד ברגותי והנאשם בחקירה, כאשר חוקלטו ללא ידיעתם, חזר אחמד כמה פעמים והדגיש בפני הנאשם כי סיפר בחקירתו שהנאשם שמע על הפיגוע הנ"ל רק לאחר הביצוע (תמליל שיחה ת/127 ג עמ' 4, 11).

אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, זולת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת והעקיפה בפיגועים שתכננו וביצעו אחמד ברגותי ועזיס, כמבואר לעיל (ראה סעיפים 80, 86 ו 96 לעיל). לא לחינם זומן נאסר ערפאת את ברגותי לבירור לאחר ביצוע הפיגוע הנ"ל, שכן גם הוא סבר שהנאשם הוא הנתובת לטענות בענין. השאלה המשפטית האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(11) רצח גד רג'ואן ז"ל במפעל בשקביץ בעטרות

104. ביום 27.2.02 בשעה 06:30 נרצח גד רג'ואן ז"ל במפעל "קפה בשקביץ" באזור התעשייה בעטרות, על ידי עבד אלמגיד מהדי שהועסק בעבר במפעל (תעודת פטירה ת/138 וחוו"ד פתולוגית ת/138). זוהר שחאדה שהיה במקום סיפר כי כאשר שמע את היריות ראה אדם נמלט מן המקום, וגד רג'ואן שכב על הרצפה וביקש להועק עזרה (עמ' 146).

גד רג'ואן ז"ל נפטר כתוצאה מן הירי, ומוותו נקבע במקום (ראה דו"ח פעולה ת/138 ועדותו של רפ"ק ליאור נדיבי בעמ' 132, וכן דו"ח המעבדה הניידת שרשם רפ"ק ניסים מזרחי ת/138 ועדותו בעמ' 131). תצלומי זירת האירוע הוגשו כמוצגים ת/138 ו- 138, על ידי מזרחי ונדיבי בעדויותיהם. הרצח בוצע באמצעות אקדח (חוו"ד ת/138), שכמה קלעים שנורו ממנו פגעו פגיעות קטלניות בגופו של המנוח (חוו"ד ת/138).

105. אבו חמיד סיפר בהודעתו ת/149 (עמ' 25-28) כי פנה אליו עבד אלמגיד שסיפר לו כי עבד במפעל של משפחת רג'ואן, וביקש לבצע פיגוע יחד עם אדם בשם רמזי. השלושה ישבו ותכננו את הפיגוע, ואבו חמיד נתן לכל אחד מן השניים אקדח. כעבור 20 דקות דיווח רמזי לאבו חמיד על ביצוע הפיגוע, ועבד אלמגיד סיפר כיצד ירה למוות ברג'ואן ז"ל. אבו חמיד התקשר למשטרה ונטל אחריות על ביצוע הפיגוע בשם גדודי חללי אלאקצא (הודעתו של אבו חמיד הוגשה על ידי רס"ר אלקוראען בעמ' 194).

106. מן האמור לעיל עולה כי לגבי פיגוע זה אין ראיה ישירה לגבי זהות מבצעו, שכן הדברים שנאמרו לאבו חמיד על ידי עבד אלמגיד שלא העיד בפנינו הם בבחינת עדות שמיעה לא קבילה.

ואולם, ניתן לקבוע על פי ראיות נסיבתיות חד-משמעיות כי הפיגוע בוצע על ידי עבד אלמגיד, בסיועו ובאישורו של אבו חמיד, כפי שסיפר אבו חמיד בעדותו. אבו חמיד סיפר כי עבד אלמגיד הודיע לו שהוא יוצא לבצע פיגוע במפעל של משפחת רג'ואן בו עבד בעבר, ולצורך כך הוא צייד

אותו באקדח; זמן קצר לאחר מכן דיווח לו עבד אלמגיד על כך שירה למוות בגד רגיאן ז"ל, והוא אכן נרצח ביריות אקדח.

אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, וזלת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת והעקיפה בפיגועים שתוכנן וביצע אבו חמיד, כמבואר לעיל (ראה סעיפים 27, 65-66 לעיל). השאלה המשפטית האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(12) הפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב

107. ביום 5.3.02 בשעה 02:30 בוצע פיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב על ידי המחבל אברהים חסונה, שהגיע למקום המוש ברובה M-16, רימוני יד וסכין. את האירוע תיארו עדי הראיה ויליס חוץ (עמ' 148) וליאון גורנשטיין (עמ' 129) שנכחו במסעדה בעת הפיגוע. המחבל פתח באש עם הרובה שבידו לעבר היושבים במסעדה, עד אשר ארע מעצור בנשק, ורימוני היד שהשליך לא התפוצצו. בשלב זה החל חסונה לדקור אנשים, כולל השוטף רס"ר סלים בריכאת ז"ל שניסה להפסיק את מסע הירי ונדקר למוות בידי המחבל. בפיגוע נרצחו פרט לרס"ר בריכאת גם יוסף הבי ז"ל ואליהו דהן ז"ל (ראה חוו"ד פתולוגיות ת/139-ב עד ת/139). רבים אחרים נפצעו. המחבל עצמו נורה ונהרג בפיגוע, והתברר כי מדובר באברהים חסונה (חוו"ד פתולוגיות ת/139-א, ובדיקת ד.ג.א. ת/139).

תוצאות הפיגוע נראות בלוח התצלומים ת/139 שהוגש על ידי השוטף אפי ימין (עמ' 151), וכן במצגת שהכניח המשטרה (ת/139-א). אפי ימין הגיש גם דו"ח פעולה שרשם במקום, והוא זה שתפס את סכיניו של המחבל המגואלת בדם, קליע מרוסק, תרמיטים רזובה M-16 (ת/139-ח). הנשק נתפס והובא לבדיקת מז"פ (ת/139-ח), ועדותו של רפ"ק עמי לייפר בעמ' 130).

108. הפיגוע ב"סי פוד מרקט" בוצע על ידי אברהים חסונה, והוא תוכנן על ידי אחמד ברגותי, אבו חמיד ועוים, כפי שסיפר אחמד ברגותי בחקירתו (ראה סעיף 29 לעיל). גם אחיו של אבו חמיד (שריף נאג'י) היה מעורב בפיגוע, כפי שסיפר בחקירתו (ראה סעיף 55 לעיל), ואף הוא קושר את אחמד ברגותי לתכנונו. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו כי המפגע חסונה נשלח אליו על ידי עוים, והוא נתן לו סכף, קנה לו בגדים ודאג לכך שיהיה מי שישע אותו לישראל לצורך ביצוע הפיגוע (טארק מלח). הוא דיווח לנאשם בטלפון כי הפיגוע יוצא לדרך, והנאשם אמר כי איננו מעוניין שהפיגוע יתבצע בתוך ישראל. עוד סיפר אחמד ברגותי כי לאחר הפיגוע אמר לו הנאשם להודיע לעוים שלא ליטול אחריות על הפיגוע בתקשורת קודם שישוחח על כך עם הנאשם (ראה סעיף 29 לעיל).

במהלך שיחה שהתקיימה בין הנאשם לבין אחמד ברגותי בעת מעצרו, כאשר הם הוקלטו ללא ידיעתם, טרח אחמד להדגיש בפני הנאשם כמה פעמים כי הוא אמר שרק שוחח עם הנאשם בטלפון לאחר הפיגוע, והוסיף: "תזהר, אני לא הייתי איתך, אני לא הייתי איתך, דיברתי איתך בטלפון" (תמליל שיחה ת/127 עמ' 4-5, 11). השניים תיאמו עמדות לגבי חקירתם בנקודה זו.

גם אבו חמיד סיפר בחקירתו על מעורבותו בפיגוע (הודעה ת/149 עמ' 6 שהוגשה על ידי רס"ר אלקוראען בעמ' 194). הוא סיפק לצורך הפיגוע רימוני יד וכדורים לרובה M-16, כאשר ראה את חסונה מצויד ברובה M-16 לפני צאתו לפיגוע. כאשר דווח בלילה על הפיגוע, ועל כך שחסונה דקר למוות שוטר, נזכר אבו חמיד כי נאסר חלום (אחיו של אבו חמיד) נתן למפגע את הסכין, והסביר לו להשתמש בו אם יהיה לו מעצור בנשק.

כך גם אמר בחקירתו חלום אבו חמיד (הודעתו ת/162 עמ' 9, שהוגשה על ידי רס"ר קוראען בעמ'

194, וחודעה ת/162 עמי 4 שהוגשה על ידי רס"ר מורחז בעמי 184). תלום סיפר כי הוא אמן את חסונה בשימוש ברובה M-16. שריף נאגיי אבו חמיד (אף הוא אח של אבו חמיד) סיפר בחקירתו על כך שליווה את המפגע לתל אביב, והשיג רכב עבור הפיגוע (חודעתו ת/182, שהוגשה על ידי רס"ר בן לולו בעמי 182).

109. הנאשם קשור בצורה עקיפה לפיגועים שתכננו והוציאו לפועל אחמד ברגותי, אבו חמיד ועיס, כפי שפורט לעיל. ואולם, ככל שמדובר בפיגוע במסעדת "סי פוד מרקטי", שתוכנן והוצא לפועל על ידי השלושה, אחראי הנאשם גם באופן אישי לביצועו. נושא אחריותו של הנאשם לפיגוע זה פורטה לעיל (ראה סעיפים 29, 55 ו-66) לעיל. הנאשם הודה בחקירתו כי אישר לאחמד ברגותי את ביצוע הפיגוע הנ"ל לפני הוצאתו לפועל, אם כי נתן הנחיה שהפיגוע יבוצע בשטחי יהודה ושומרון ולא בתוך ישראל. כך גם עולה מן הדברים שאמר אחמד ברגותי בחקירתו.

(13) פיגוע ירי במלון "ג'רמי" בנתניה

110. ביום 9.3.02 בשעה 20:25 נכנסו שני מחבלים למלון "ג'רמי" בנתניה, כשהם חמושים ברובי M-16 ורימוני יד. השניים השליכו רימוני יד וירו על עוברי אורח ותיירים. את האירוע תיאר עד ראייה שכונה יג', שהיה מפקד צוות ביחידת "אלמוג" של מג"ב. כאשר שמע את היריות הוא הגיע למלון בתוך 30 שניות, נתקל בפצועים בשעה שעדיין נמשכו היריות. יג' פתח במרדף אחרי המחבלים, ושניהם אותרו במדרגות של קניון הנמצא בסביבה, נורו ונהרגו (ראה חו"ד פתולוגיות של המחבל שאדי נגימי ת/140, וכן חו"ד של המחבל השני ת/140ט). יג' אישר בעדותו כי למרבה הצער חלק מן המפגעים היו מאש אנשי מג"ב (עמי 117-118). בפיגוע נרצחו התינוקות אביה מלכה ז"ל וישראל ותיא ז"ל (ראה טופס הודעה על פטירה ת/140ב).

צוער רמי מלכה הגיש דו"ח ביקור טכנאי מז"פ בזירת הפיגוע, המתאר את תוצאותיו ואת הממצאים בזירה (ת/140 ועדותו בעמי 118), ותצלומים מהזירה (ת/140א). חו"ד של מחלקת החבלה של המשטרה קבעה כי במלון הושלך רימון יד שהתפוצץ (ת/140ה). מהדו"ח של רס"ר מלכה עולה כי במקום נתפסו שני רובי M-16 ששימשו את המחבלים (ראה גם עדותו של רפ"ק לייפר בעמי 130).

111. נאסר עוים סיפר בחקירתו כי הוא הוציא לפועל את פיגוע הירי הנ"ל בנתניה, שבוצע על ידי שני אנשים ששמותיהם לא היו ידועים לו. השניים נשלחו אליו על ידי פעיל טרור אחר (אחמד אבו חדיר), ועוים ארגן את הסעתם של השניים באמצעות מחמוד טיטי, ואף מסר לאחמד אבו חדיר שני רימונים ושני רובי M-16. כמה שעות לאחר שהשניים חוסעו לבאקה אל שרקיה, משם נכנסו לישראל ברגל, שמע עוים בטלוויזיה על הפיגוע במלון בנתניה. הוא התקשר לכלי התקשורת ונטל אחריות על ביצוע הפיגוע (חודעתו של עוים ת/174 עמי 5, שהוגשה על ידי רס"מ רוני עמר בעמי 191).

גם בפיגוע זה ניתן לקבוע על פי ראיות נסיבותיות חד-משמעיות כי עוים עומד מאחורי הפיגוע הנ"ל, אשר בוצע זמן קצר לאחר שצייד את המחבלים ברובי M-16 ורימונים, והסיעם לנקודה על חקו הירוק הקרובה לנתניה. הפיגוע אכן בוצע על ידי שני מחבלים שהיו מצוידים ברובי M-16 וברימונים, כמה שעות לאחר שעוים ארגן את הסעתם לנתניה, ומכאן ברור שזה הפיגוע עליו דיבר עוים בחקירתו.

אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, זולת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת והעקיפה בפיגועים שתכנן וביצע עוים (ראה סעיף 96 לעיל). השאלה המשפטית האם די בכל אלה

כדי לבסס אתריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(14) רצח קונסטנטין דנילוב ז"ל בבאקה אלע'רביה

112. ביום 30.3.02 בשעה 13:00 זיהה צוות של מג"ב רכב שנסע במהירות מופרזת לכיוון באקה אלע'רביה, ובו שני חשודים. בעת שהצוות עקב אחר המחבלים, הם פתחו באש ורצחו את קונסטנטין דנילוב ז"ל (ראה תעודת פטירה ת/141 ט). שאר אנשי הצוות ירו על המחבלים, וחגורת הנפץ שהייתה על אחד מהם התפוצצה. שני המחבלים נהרגו, לאחר שקודם לכן השליכו רימונים לעבר הצוות (ראה עדותו של סניצ' פריד גיאנס בעמ' 122, שהשתתף באירוע).

צילומי האירוע הוגשו עם תעודת עובד ציבור של פרוספר אורנה (ת/141 ג). בבדיקת מו"פ נקבע כי אחד המחבלים החזיק חגורת נפץ מאולתרת שהתפוצצה על גופו (ת/141 ח).

113. עו"ס אמר בחקירתו כי שלח מתאבדים יחד עם מחמוד אל טיטי ואחמד אבו חדיר, וכי השיג לאחד מהם חגורת נפץ כדי לבצע פיגוע בתוך ישראל. אותו מתאבד נסע עם אדם נוסף כשעליו חגורת נפץ לשם ביצוע פיגוע בישראל, אך נהרג עם חברו בחילופי ירי עם שוטרי משמר הגבול בבאקה אלע'רביה, לאחר שהרגו שוטר מג"ב (הודעה ת/173 ב עמ' 9-10 שהוגשה על ידי רס"מ עמר בעמ' 191). עוד סיפר עו"ס בחקירתו כי הפיגוע הני"ל היה אמור להתבצע בחדרה (הודעה ת/172 עמ' 3 שהוגשה על ידי עמר בעמ' 191).

114. גם בפיגוע זה ניתן לקבוע על פי ראיות נסיבתיות חד-משמעיות כי הפיגוע בוצע על ידי אנשים שנשלחו על ידי עו"ס, וצוידו על ידו בחגורת נפץ. ברור מחקירתו של עו"ס כי הפיגוע אלו התייחס בחקירתו הוא הפיגוע הנדון.

אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, זולת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת והעקיפה בפיגועים שתכנן וביצע עו"ס (ראה סעיף 96 לעיל). השאלה המשפטית האם די בכל אלה כדי לבסס אתריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(15) פיגוע ירי בין עטרת לביר-זית

115. ביום 25.2.01 בשעה 13:00 בוצע ירי מן המארב בכביש 465 לכיוון רכבו של יוסף כחן (G.M.C.), שנע מכיוון עטרת אל ביר-זית. הירי בוצע מרכב עוקף. כחן נפצע קשה בפיגוע, ורכבו הדרדר לשוליים (עדו"ת בעמ' 142). עשרות כדורים נורו לעבר רכבו, והוא נמנע משלושה כדורים בראש ושניים בצוואר, ובדרך נס נותר בחיים (ראה מוכר לגבי מצב הרכב ת/142 ג ודו"ח תפיסה וסימון של תרמילי הכדורים ת/142 ב שהוגשו על ידי משה לביא בעמ' 124, וכן דו"ח בדיקת הרכב ת/142 ד שהוגש על ידי השוטר מזרחי בעמ' 131).

תיאור של זירת הפיגוע מופיע בלוח התצלומים ת/142 שהוגש על ידי רפ"ק מזרחי בעמ' 139).

116. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו על פיגוע זה (הודעתו ת/165 א עמ' 1 שהוגשה על ידי רס"ר מזרחי בעמ' 184, וזכ"ד ת/165 ב שהוגש על ידי החוקר "דני" בעמ' 200) כיצד תכנן את הפיגוע יחד עם מוחמד, אבו סטחה ואחרים, שביקשו ממנו נשק ורכב כדי לבצע פיגוע. אחמד ברגותי מסר להם

רובה MP-5 וכדורים, וכן נתן לחם את רכבו. כעבור כמה שעות הם החזירו לו את הרכב והנשק, וסיפורו לו כי ירו על רכב באיזור גשר עטרה תוך כדי עקיפתו, וכי הנהג של הרכב נפצע. דבריו של אחמד ברגותי מתיישבים עם הראיות לגבי דרך ביצוע הפיגוע, מקום ביצוע ותוצאותיו, ולפיכך יש ראיות נסיבתיות חד-משמעיות מן עולה כי הפיגוע עליו סיפר אחמד ברגותי הוא הפיגוע הנ"ל בגשר עטרה.

אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, וזאת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת והעקיפה בפיגועים שתכננו וביצעו אחמד ברגותי ואבו סטחה (ראה סעיף 80 לעיל). השאלה המשפטית האם די בכל אלו כדי לבסס אתריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(16) ניסיון פיגוע בפאב "ביאנקיני" בירושלים

117. ביום 19.05.01 בשעה 03:00 גילתה דינה דגן, בעלת פאב "ביאנקיני" בירושלים, מטען חבלה שהונח בשירותים של המקום על ידי סאעד גיאבר, שהיה מוכר לה כפלסטיאני מרמאללה שמכר לה מידי פעם מוצרים לנרגילה. בעדותה (עמ' 139-142) סיפרה דגן כי גיאבר ישב איתה במסעדה כדי לרשום הזמנה למוצרים, ואז נכנס לשירותים כשאין בידיו דבר. כעבור כמה דקות יצא מהשירותים עם שקית ניילון, הניח אותה במרכז הפאב, וכאשר שאלה אותו מה יש בשקית הוא אמר לה כי היא מכילה בגדים. היא ניגשה לבדוק את השקית, גילתה כי מדובר במטען חבלה מוסתר מתחת למעיל, ובשלב זה גיאבר נעלם.

במקום ישבו באותה עת כ- 150-170 בני נוער. דגן גילתה תושיה ואומץ לב ראויים לשבח: היא נטלה את המטען בידיה, צעקה לאחד העובדים הפלסטיאנים במקום לפנות את הצעירים, והוא היה גם זה שעזר לה להרחיק את המטען מחוץ למסעדה. המשטרה שהגיעה למקום פוצצה את המטען, באופן שגרם נזק לחנויות באזור. כך עולה מעדותו של חבלן המשטרה אייל אלבו (עמ' 119), וכן ראה חו"ד מומחה במעבדת החבלה, פקד יניב רון, ת/143א, חו"ד מומחה של מ"פ שניתנה על ידי שרת אברמוביץ-בר, ת/143ב, ולוח תצלומים ת/143א).

118. אבו חמיד סיפר בחקירתו (תודעה ת/149ב עמ' 10-12, שהוגשה על ידי רס"ר אלקורעאן בעמ' 194), כי סאעד אלדן פנה אליו בתחילת חודש מאי 2002, וביקש ממנו להכין עבורו מטען חבלה, על מנת להניחו בירושלים בפאב ברחוב יפו. חלה הסביר לאבו חמיד כי בעלת המקום נוהגת לקנות ממנו מוצרים לנרגילה, וצייר לאבו חמיד את הפאב. אבו חמיד הנהיג אותו היכן להטמין את המטען, והסביר לו כיצד לחבר את החוטים למטף כיבוי אש שהכיל את המטען (אכן המטען היה בתוך מטף כעולה מחו"ד ת/143א).

לאחר מכן שלח אבו חמיד את גיאבר לפאב, וגיאבר כיסה את המטען במעיל. כאשר הגיע גיאבר לפאב הוא התקשר לאבו חמיד, אמר לו משפט קוד ממנו הבין אבו חמיד שהוא עומד להניח את הפצצה בפאב, ואבו חמיד אישר זאת. גיאבר התקשר לאבו חמיד וסיפר לו שבעלת המקום ראתה אותו מניח את המטען, והוא שמע בחשודת כי המטען פוצץ על ידי המשטרה.

119. מן האמור לעיל עולה כי הוכח בבירור שניסיון הפיגוע בפאב בוצע על ידי גיאבר בהנחייתו ובסיועו של אבו חמיד. הפרטים שמסר אבו חמיד בחקירתו תואמים את עדותה של דגן זאת הממצאים בשטח.

אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, וזאת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת

והעקיפה בפיגועים שתכנן וביצע אבו חמיד, כמבואר לעיל (ראו סעיפים 27, 65-60 לעיל). השאלה המשפטית האם די בכל אלה כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

17) פיגוע ירי בכביש 9 ליד הגבעה הצרפתית בירושלים

120. ביום 3.10.01 בשעה 23:30 בוצע ירי לעבר רכב חולץ שעל לכיוון הגבעה הצרפתית, בו נסעו מלי ומנחם כחן שנפגעו מן הירי (ראו דו"ח ביקור ראשוני בזירה של רפ"ק ליאור נדיבי, ועדותו בעמ' 132, דו"ח תפיסה וסימון של רפ"ק נדיבי ת/144, דו"ח ביקור ראשוני בזירה של רפ"ק עמי ליפיר ועדותו בעמ' 130, וחוו"ד של מעבדת נשק ת/144).

121. אבו סטחה אמר בחקירתו (הודעה ת/156 ב'עמ' 4-5, שהוגשה על ידי רס"מ דהן בעמ' 198), כי הוא ביצע פיגוע זה יחד עם מוחמד סמי עבדאללה, כשהם נוסעים במכונית מאזדה וברשותו רובה MP-5, אותו קיבל מאחמד ברגותי לצורך ירי לעבר מטרות ישראליות. הוא סיפר בחקירתו כי לאחר שירה לעבר רכב הנוסע במנהרה בכיוון הגבעה הצרפתית הוא הבחין כי מדובר בנהגת, ולכן הפסיק לירות ואמר לחברו שיש מעצור בנשק. לאחר מכן הוא המשיך לנסוע לכיוון הגבעה הצרפתית, ושם ירה לעבר רכב תוך כדי עקיפתו. למחרת שמע בדיו כי בפיגוע נפצע גבר ואישה.

122. הראיות שהובאו על ידי התביעה לגבי פיגוע זה דלות ביותר, וכוללות אך ורק דו"ח ביקור ראשוני בזירה של המשטרה, באופן שכל מידע לגבי דרך ביצוע הפיגוע הוא בבחינת עדות שמיעה. כמו כן קשה לדעת מעדותו של אבו סטחה אם דבריו מתייחסים לפיגוע הנוז, שכן לא ברור מה מועד הפיגוע אליו מתייחס אבו סטחה, ובאילו רכב ירה.

כל שיש בפנינו הוא ראיה על כך שאבו סטחה ביצע פיגועי ירי כנגד מטרות ישראליות, תוך שימוש בנשק שקיבל מאחמד ברגותי, שהיה עוזרו ומקורבו של הנאשם. זאת ועוד, אבו סטחה עצמו היה שומר ראשו של הנאשם, והנאשם עצמו אישר כי אבו סטחה עבד במשרדו והיה תחת אחריותו, וכי הוא ידע שאבו סטחה מבצע פיגועים כנגד אזרחים בגבעת זאב ובפסגת זאב (ראו סעיפים 33-34 לעיל).

18) ניסיון לפיגוע התאבדות בבית חנינא בירושלים

123. ביום 8.03.02 בשעה 16:15 נלכד המחבל מחמוד סאלח בדרכו לביצוע פיגוע התאבדות בירושלים, כשהוא נושא על גופו חגורת נפץ. המחבל ניסה להפעיל את המטען כאשר שכב על הרצפה, ואז נורה ונהרג (ראו עדותו של סני"צ דורון ידיד בעמ' 133, דו"ח מעבדת חבלת ת/145).

124. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו כי לואי עודה ביקש ממנו להכין חגורת נפץ למתאבד, והוא הפנה את עודה אל נאצר שוויש שנתן לו חגורת נפץ. המתאבד שוכן בדירה ששכר אחמד ברגותי ברמאללה, ושם הלבישו עליו את חגורת הנפץ. מאוחר יותר נודע לאחמד ברגותי כי הוא נהרג מירי כוחות צה"ל באוויר בית חנינא בדרכו לביצוע הפיגוע (הודעה ת/165 ב'עמ' 2, 11, שהוגשה על ידי רס"ר יעקובוב בעמ' 171).

גם עו"ס סיפר בחקירתו (הודעה ת/173 ב'עמ' 4, שהוגשה על ידי רס"מ עמאר בעמ' 191), כי לואי עודה, שגויס על ידו לגדודי חללי אלאקצא, איתר עבורו מתאבד, אך הפיגוע נכשל מכיוון שהמתאבד נורה על ידי שוטרים לפני הביצוע בכניסה לירושלים.

125. מן האמור לעיל עולה כי עו"ס ואחמד ברגותי היה מעורבים בניסיון הפיגוע הנ"ל. אין ראיות הקושרות את הנאשם לפיגוע זה בצורה ישירה, וזאת הקשר הנובע ממעורבותו הכוללת

והעקיפה בפיגועים שתכננו וביצעו השניים, כמפורט לעיל. השאלה המשפטית האם די בכל אלו כדי לבסס אחריות פלילית של הנאשם למעשה הרצח שבוצע בפיגוע זה - כאשר אין כל ראיה הקושרת את הנאשם ישירות לפיגוע - תבחן בפרק המסקנות.

(19) פיגוע ירי בכביש בית אל - פסגות

126. ביום 17.03.02 בשעה 06:45 בוצע ירי מן המארב מנשק אוטומטי לעבר רכבו של סמיר קרש (פולסווגן פסאט), והוא נפצע מן הירי (ראה דו"ח ביקור בזירת העבירה ת/146 ותצלומים של רסי"ב אלי קוג'מן שהוגשו בעדותו בעמ' 121).

התביעה לא הגישה ראיות נוספות לגבי פיגוע זה, והדו"ח של קוג'מן הינו בבחינת עדות שמיעת בכל הנוגע לדרך ביצוע הפיגוע.

התביעה מייחסת בסיכומיה את האחריות לפיגוע זה לאחמד ברגותי, והוא אכן הודה במעורבותו בפיגוע זה והורשע בכך (ת/165 תז-יז פרט אישום 43). פרט לכך לא הפנתה התביעה לכל ראיה אחרת מבין הודעותיו של אחמד ברגותי, או הדברים שמסר בחקירתו בשב"כ. לאור האמור לעיל לא הובאו לגבי פיגוע זה ראיות המאפשרות לקבוע ממצא עובדתי ברור בדבר הקשר של אחמד ברגותי לפיגוע הנ"ל, וגם הראיות לגבי עצם ביצוע הפיגוע דלות ביותר.

(20) ניסיון פיגוע בקניון מלחה בירושלים

127. ביום 26.03.02 בשעה 10:30 התמוצץ רכב מסוג "רנו אקספרס" ובו שני חבלנים שהיו בדרכם לביצוע פיגוע נשאי אברהים המאמרה ומוסא יוסף מוחמד חאלד - ראה דו"ח הובלת גופות ת/147ב, שהוגש על ידי אילן גרנות בעמ' 135, ודו"ח פעולה ת/147ג שהוגש על ידי רסי"מ אסף אזולאי בעדותו בעמ' 134).

128. אחמד ברגותי סיפר בחקירתו (הודעה ת/165ג עמ' 5 שהוגשה על ידי רסי"ר יעקובוף בעמ' 171, וזכ"ד ת/165יא סעיף 15 שהוגש על ידי חוקר השב"כ "אדס" בעמ' 201), כי גיאהד ג'וערה התקשר אל הנאשם יום לפני שמצאו את המכונית ליד הקניון בירושלים, ואמר לו שהוא רוצה לבצע פיגוע. הנאשם אמר לו שלא יבצע פיגוע בתוך ישראל, והעביר את ג'וערה אל אחמד ברגותי על מנת שישוחח איתו. אחמד ברגותי טען כי גם הוא אמר לג'וערה שלא לבצע פיגוע בישראל או בירושלים. ואולם, למחרת התקשר ג'וערה אל אחמד ברגותי, ואמר לו כי המכונית שהתמצצה ליד הקניון בירושלים נשלחה על ידו לביצוע פיגוע בירושלים.

129. הנאשם עצמו אמר בחקירתו (זכ"ד ת/36 שהוגש על ידי חוקר השב"כ "סמית" בעמ' 85), כי אחמד ברגותי דיווח לו על כוונת אנשיו של גיאהד לבצע פיגוע התאבדות בירושלים. הנאשם אמר כי הוא הורה לאחמד ברגותי שהפיגוע לא יבוצע בתחומי ישראל, אלא בשטחי יהודה ושומרון. הנאשם אמר בחקירתו בעניין זה, כשהוא מספר על פנייתו של אחמד ברגותי אליו בעניין רצונו של גיאהד לבצע פיגוע (תמליל שיחה ת/98יא עמ' 19-20):

"הנאשם: ... שגי'האד, הוא אמר לו שאנחנו יש לנו פעילות. ויש לנו פיגועים וכו'. אז אני אמרתי לאחמד, אמרתי לו מה שחשוב זה שלא יעשו שום פיגוע בתוך ישראל.
החוקר: או.קי וכשבא רשמית ואמר לך שהם רוצים לבצע פיגוע התאבדות, מה אתה אמרת לו!
הנאשם: אמרתי לו לא, אני לא מרשה.
החוקר: לא. זה לא כמו שסיפרת לי. אמרת לו, אין בעיה. אבל לא 'בפנים' (בתוך

ישראל).

הנאשם: כן, לא בישראל... זאת אומרת שאני לא רוצה פיגועים בישראל".

הנאשם סיפר כי למחרת קיבל דיווח מאחמד ברגותי שפיגוע ההתאבדות נכשל, וכי הרכב התפוצץ לא רחוק מהמחסום, ושני חברי החוליה נהרגו.

130. מן האמור לעיל עולה כי הוכחה מעורבותו של הנאשם באישור פיגוע ההתאבדות הנ"ל, וזאת גם על פי גרסתו. הנאשם אמונם הורה שהפיגוע יתבצע במקום אחר, אך לכך אין כל משמעות מבחינת אחריותו הפלילית לניסיון הפיגוע. דברי הנאשם בחקירתו נתמכים בגרסת מקורבו אחמד ברגותי, אם כי הלה "שיפץ" את העובדות, וטען כי הנאשם הורה שלא לבצע את הפיגוע כלל. מדברי הנאשם ברור כי הוא הורה לבצע את הפיגוע במקום אחר.

חלק שלישי:**הערכת הראיות ומשקלן**

131. הואיל והנאשם בחר שלא להעיד ולא להביא עדים מטעמו, ואף הורה לנציגי הסנגוריה הציבורית שמונו לייצגו להמנע מחקירתם הנגדית של עדי התביעה - מבוססות הראיות כנגד הנאשם על כמה נדבכים שונים.

ראשית, דברים שאמר הנאשם בחקירתו בשב"כ, אשר חלקם הועלו על הכתב בתמצית בזכ"דים שרשמו החוקרים, ואשר הוגשו על ידם, וחלקם הוקלטו ותומללו. במסגרת זו כלולים גם דברים שאמר הנאשם בשיחות שהוקלטו ללא ידיעתו עם מקורבו אחמד ברגותי, ועם המדובבים "פלוגי" ו-"פלוגי 3".

שנית, עדויות המפלילות את הנאשם, שמסרו פעילי הטרור מקרב חפ"ח לאחר מעצרו. הכוונה להודעות שמסרו בחקירותיהם בשב"כ ובמשטרה, שכן כולם - כאיש אחד - סרבו להשיב על שאלות כלשהן בבית המשפט, כאשר הובאו כעדים מטעם התביעה.

שלישית, דברים שאמר הנאשם בכלי התקשורת בתקופה שקדמה למעצרו.

רביעית, מסמכים שנתפסו במשרדו של הנאשם ובמשרדי הרשות הפלסטינאית במבצע "חומת מגן".

חמישית, עדויותיהם של נפגעי הטרור, עדי הראיה לפיגועים נשוא כתב האישום והעדים שעסקו בחקירתם.

132. לענין הערכת הראיות ומשקלן יש להעיר את ההערות הבאות:

א. המנגנון של הנאשם מלהעיד במשפט ולחשוף עצמו לחקירה נגדית עשויים לשמש חיזוק למשקל הראיות כנגדו, ואף להוות סיוע לראיות התביעה מקום שדרוש להן סיוע, כקבוע בסעיף 162(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "**החסד"פ**"). כמו-כן, המנגנון של הנאשם מלהשיב על כתב האישום, כפי שעשה, עשויה לשמש חיזוק למשקל ראיות התביעה, כקבוע בסעיף 152(ב) לחסד"פ. דברים אלו הובהרו לנאשם על ידי בית המשפט.

ענין זה מקבל משנה חשיבות לאור העובדה שעל פי הדין נדרש חיזוק להודעות של עדים שסרבו להעיד במשפט, או התכחשו לתוכן הדברים שמסרו בחקירותיהם (ראה ס"ק ג(5) להלן). כך פסק בית המשפט העליון כי הימנעות נאשם ממתן עדות מהווה חיזוק משמעותי להודעות בחקירה שמסרו עדים במשפט, ואשר טענות חיזוק לפי סעיף 10א(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: "**פקודת הראיות**") (ע"פ 1497/92 **מדינת ישראל נ' צוברי**, פ"ד מז(4) 177, בעמ' 202). בית המשפט הבהיר באותו ענין: "**הנאשם השותק - להבדיל מן העד השותק - פועל במסגרת הדין; אולם לבית המשפט נתונה הרשות לפרש את התנהגותו לפי התרשמותו והבנתו**" (בעמ' 203, וראה גם ד"נ 308/91 **קוזלי נ' מדינת ישראל**, פ"ד מח(4) 441, בעמ' 486).

אמנם, בית המשפט רשאי שלא ליתן משקל לשתיקת הנאשם כאשר יש לה הסבר סביר (ראה: ע"פ 277/81 **חלוי נ' מדינת ישראל**, פ"ד לח(2) 369, בעמ' 386). אולם, משנדרחו הטענות המקדמיות של הנאשם בענין סמכות בית המשפט לשפוט אותו - לא היה בידינו כל הסבר סביר ומוצדק להימנעותו ממתן עדות. ברור למדי כי הנאשם, אשר נחשף במהלך

חקירתו לראיות המפילות שנצברו כנגדו, ידע היטב כי הוא איננו יכול להתמודד איתן במישור המשפטי, ולכן נמלט אל חיקו החם של המישור הפוליטי. כך אמר הנאשם מספר פעמים בחקירתו, כי ברור לו שהוא יועמד לדין ויורשע, וכי הוא מתכוון לנהל משפט פוליטי.

בענין זה חשוב לציין כי למרות שהנאשם הצהיר שהוא איננו מנהל פרשת הגנה, כפי שאכן נהג, הוא נשא נאומים פוליטיים, ולעתים אף התייחס לראיות שהופנו כנגדו - אך זאת מספסל הנאשמים, ולא מדוכן העדים. על פי הדיון, איננו יכולים ליתן משקל לדברים שנאמרו בצורה זו, באופן שלא ניתנה לתביעה אפשרות לחקור את הנאשם עליהם. אשר לדברים הרבים שהשמיע הנאשם במישור המדיני והפוליטי, הן במהלך המשפט והן בסיכומיו, איננו רשאים להתייחס אליהם, בהיותם בלתי רלבנטיים לשאלת אשמתו של הנאשם בעבירות המיוחסות לו. דברים אלו הובהרו בהחלטה הנוגעת לענין סמכות בית המשפט: אדם הפועל מחוץ למסגרת של לחימה חוקית, ואשר מבצע פעולות טרור שמטרתן לפגוע ללא אבחנה באוכלוסייה אזרחית, חושף עצמו לסנקציות הפליליות הרגילות של המשפט הפלילי הלאומי (ראה החלטה של בית המשפט בתיק זה מיום 19.1.03 בעמ' 29-33). התנגדות לכיבוש, כפי שטוען הנאשם, איננה מהווה צידוק על פי דין כלשהו לביצוע מעשי הרג כנגד אזרחים תפים מפשע. זאת ועוד: מקומה של טענה זו - אם בכלל - הוא בטיעונים לעונש, שכן היא נוגעת למניע לביצוע העבירות, להבדיל מן הכוונה הפלילית הדרושה לשם הוכחתן.

הואיל והנאשם בחר שלא לנהל פרשת הגנה, הוא גם לא העלה טענות כלשהן כנגד קבלות הראיות או משקלן. ואולם בית המשפט ראה עצמו מחויב לבחון שאלה זו ביוזמתו, ולהתעלם מראיות בלתי קבילות שהתביעה הגישה או הסתמכה עליהן בסיכומיה (כגון, עדויות שמיעה הכלולות בהודעות העדים, וזכ"דים והודעות שלא הוגשו על ידי החוקרים שרשמו אותם, חוות דעת הנסמכות על ידיעות מודיעיניות וראיות שלא הוגשו במשפט, והתייחסות בזכ"דים לממצאי פוליגרף).
בחנו את חומר הראיות גם מזווית הראיה של הנאשם, ולא רק מנקודת מבטה של התביעה כפי שפורטה בסיכומיה. עם זאת, כפופים אנו לכלל לפיו נאשם שלא העיד במשפטו איננו רשאי להסתמך על דברים הכלולים באמרות חוץ שמסר: אמרות אלו כשרות כראיות כנגדו, אך לא לטובתו, שהרי לא ניתן היה לחקור אותו על אמרותיו (ראה ע"פ 205/75 קרנצ' מדינת ישראל, פ"ד (2) 471, בעמ' 474).

התביעה זימנה לעדות 21 מפקדי שטח ופעילי טרור הקשורים לפיגועים נשוא כתב האישום, וחקר של הנאשם איתם פורט לעיל. עדים אלו, בלא יוצא מן הכלל, סרבו להשיב על שאלות ב"כ התביעה, ויראה כי אין מודבר בהחלטה אישית של כל אחד מהם, אלא בהנחיה מגבוה. עדים אלו לא היו מוכנים להעיד כנגד מפקדם ומנהיגם, והדברים ברורים. בשיחה שהתנהלה בין הנאשם לבין אחמד ברגותי בעת מעצרו, ואשר הוקלטה ללא ידיעתו, הזהיר אחמד מפני העדויות שימסרו פעילי הטרור שנעצרו, והנאשם השיב לו, כשהוא נשמע צוחק: "כולם בבית המשפט יכחישו את מה שהודו בו... כולם יבטלו... אמרו לי החוקרים. אמרתי להם שאיש לא יודה בבית משפט" (תמליל 127 ג' עמ' 109). כך אמר הנאשם, וכך אכן אירע.

בנסיבות אלו הוכרזו כל אותם פעילי טרור כעדים עוינים, והודעותיהם בחקירה הוגשו לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות. לגבי עדים אלו יש להעיר כדלקמן:

(1) חלק מעדי התביעה העידו לאחר סיום משפטם, ורובם הורשעו, בין היתר, במעורבותם בפיגועים נשוא כתב האישום זה על פי הודאתם. בהודאותיהם בעובדות

כתבי האישום שהוגשו כנגדם, מפלילים עדים אלו את הנאשם. אולם, ההלכה בענין זה כי הוראות נאשם שכזו, מפי אדם שהוא עד במשפט, נחשבת אמנם כאמרת חוץ שחל עליה סעיף 10א. לפקודת הראיות, אך אין ליתן להודאה זו משקל של ממש. מבחינתו של העד - ההודאה שהוא מוסר במשפטו מרוכזת כל כולה בעובדות הנוגעות אליו, וספק רב אם הוא מודע אותה שעה להשלכות שיש לחלקים בהודאתו על אחרים (ראה: ע"פ 4541/90 אליהו סלע נ' מדינת ישראל, תק-על (2)91 (2086).

(2) ככלל, אמרת חוץ של עד היא עדות שמיעה הפסולה כראיה לאמינות תוכנה. החרגו לכלל נקבע בסעיף 10א(א) לפקודת הראיות ולפיו בית המשפט רשאי לקבל אמירה שכזו, ואף להסתמך עליה ולהעדיפה על עדות העד בבית המשפט, כאשר העד במשפט מסרב להעיד, או שהוא מתכחש לגרסה שמסר בחקירתו. מטרתו של סעיף זה להתמודד עם התופעה הנפוצה של עדים המתכחשים לגרסה שמסרו בחקירתם, ועל מנת למנוע מצב שבו לא ניתן יהיה לעמת אותם במשפט עם הגרסה שמסרו בחקירתם (ראה: דברי ההסבר להצעת החוק לתיקון פקודת הראיות, תשל"ד-1974). ודוק: עד אשר הוזמן להעיד והתייצב על דוכן העדים נחשב כ"עד במשפט", גם אם סרב להשיב על שאלות, ולפיכך חל עליו סעיף 10א(א) הנ"ל, ולא סעיף 10א(ב) המתנייח למקרה בו לא ניתן כלל להביא עד לבית המשפט מחטעמים המפורטים בסעיף (ראה: דני"פ 4390/91 מדינת ישראל נ. חאגי יחיא, פ"ד מז(3) 673; והשורה דעתו של א. שטיין, "סעיף 10א. לפקודת הראיות: פרשנותו הראויה ופסיקתו של בית המשפט העליון", משפטים כ"א תשנ"ב, עמ' 325, בעמ' 336-338).

(3) על פי סעיף 10א(א) לפקודת הראיות, קבלת אמרת חוץ של עד במשפט, אשר מכחיש את תוכן העדות שמסר בחקירתו, מותנת בכך שמתן האמרה הוכח, שנותן האמרה הוא עד במשפט ושניתנה לצדדים הזדמנות לחקור. תנאים אלה מתקיימים בענייננו לגבי 21 פעילי הטרור הנ"ל.

(4) בית המשפט רשאי לסמוך ממצאיו על אמרת חוץ שהתקבלה לפי סעיף 10א. לפקודת הראיות, ואף להעדיפה על פני עדות העד במשפט, "אם ראה לעשות כן לנוכח נסיבות הענין, לרבות נסיבות מתן האמרה, הראיות שהובאו במשפט, התנהגות העד במשפט ואותות האמת שנתגלו במהלך המשפט, והטעמים ירשמו" (סעיף 10א(ג) לפקודת הראיות).

(5) על פי סעיף 10א(ד) לפקודת הראיות, לא יורשע אדם על סמך אמרת חוץ שהתקבלה לפי סעיף זה, אלא אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה. הכוונה היא לתוספת ראייתית המחזקת את אמינותה של אמרת החוץ, ומפיגה את החשש כי אין בה אמת (ראה: י. קדמי, על הראיות, בעמ' 365-354).

בענין זה יש לציין כי אמרת חוץ של עד אחד, שהיא עצמה טעונה חיזוק, יכולה לשמש כחיזוק לאמרת חוץ של עד אחר (ספרו הנ"ל י. קדמי בעמ' 366, והפסיקה המצוטטת שם). כאמור לעיל, גם שתיקת הנאשם במשפט עשויה לחוות חיזוק לאמרת חוץ של עד, וכך גם הימנעותו מלחקור עד זה בחקירה נגדית (י. קדמי הנ"ל בעמ' 371-369, והפסיקה המצוטטת שם).

ההלכה הפסוקה היא כי הימנעות נאשם מחקירת עדי התביעה - מחזקת אף היא את ראיות התביעה (ראה: ע"פ 4736/91 פטאיר נ' מדינת ישראל, תק-על (2)94 (1866). הנאשם לא ישמע לאחר מכן בטענה שהעדים לא נחקרו בחקירה נגדית

ראה: ע"פ 1632/95 עוזי משולם נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 534, בעמ' 550, שבו התנהל המשפט ללא נוכחות הנאשם, על פי רצונו, והסנגור הונחה שלא לחקור את העדים). נאשם איננו יכול לסכל את ההליך המשפטי המתנהל נגדו בעצם הימנעותו מלהתגונן.

במקרה דנא, הרשעתו של הנאשם נסמכת על מארג רחב ואמין של ראיות, הכוללות הודאות שמסר הנאשם בחקירתו, דברים שאמר הנאשם בכלי התקשורת, מסמכים שנתפסו אצל הנאשם וברשות הפלסטינאית, ועדויות רבות של פעילי הטרור שמסרו בחקירתם, ואשר תומכות זו בזו ומהוות חזיון האחת לרעותה. כפי שעולה מן התשתית הראייתית שפורטה לעיל, ברור לחלוטין כי פעילי הטרור החליטו להימנע ממתן עדויות במשפט על מנת לסכל את ההליך, ולהימנע מחשיפת הגרסה שמסרו בחקירותיהם. הנאשם הביע כעס בחקירתו על הדברים המפלילים שמסרו פעילי השטח נגדו (ראה: דו"ח הפגשה של הנאשם עם עו"ס ת/777; דברים שאמר הנאשם למדובר "פלוני 3" ת/123 עמ' 1 ות/124 סי' 1; דברים שאמר הנאשם למדובר "פלוני 1" ת/112 סי' 6-7, ת/114 סי' 7, ת/115 סי' 13, 14, ת/116 סי' 9, ושיחתו של הנאשם עם אחמד ברגותי ת/127 עמ' 3, 4, 72, 84, ועובדה זו מחזקת את המסקנה שפעילי הטרור אמרו בחקירתם דברים נכונים לגבי הנאשם.

בנסיבות אלו, יש להעדיף את האמרות שמסרו עדים אלו בחקירותיהם על פני עדויותיהם במשפט, כאשר נמצא הרבה יותר מאשר "חיזוק" לאמרות החוץ שמסרו בחקירות. ההודעות שמסרו פעילי הטרור משתלבות כדבעי האחת ברעותה, ויחד עם הדברים שאמר הנאשם בחקירתו, והמסמכים שנתפסו ברשות הפלסטינאית, נחשפה תמונה ברורה המצביעה על חלקו של הנאשם ותפקידו בפיגועים שנאו כתב האישום.

133. לא מצאנו כל סיבה להטיל ספק במהימנותם של חוקרי השב"כ, אשר העידו כי הזכ"דים שרשמו בחקירותיו של הנאשם משקפים בצורה חולמת את עיקרי הדברים שאמר. ככל שמדובר במשקל הדברים, יש להביא בחשבון את הכללים שביארו בהרחבה בתפ"ח 1074/02 מדינת ישראל נ' עאדי מונסין (תק-מח 2003 (2) עמ' 3553, סי' 76-84). זכ"דים אלה מהווים אמרות של הנאשם, אך בניגוד למקובל בחקירה משטרתית הם כוללים רק תמצית של החקירה; לא תמיד ניתנת לחקר אזהרה בדבר זכויותיו; הנחקר איננו יכול לקרוא את הדברים הנרשמים בזכ"ד, ואיננו חותם עליו; הזכ"ד נרשם לא פעם בשפה העברית גם כאשר החקירה היא בערבית, בניגוד להנחיה הברורה בבסיסה. עם זאת, חשוב להדגיש כי, זכ"דים אלו בהחלט מהווים ראיות קבילות, כאשר לעניין משקלם יש להביא בחשבון את היקף וצורת הרישום והתיעוד שלהם (ראה: ע"פ 6613/99 סמירא נ' מדינת ישראל, פד"י נו(3), 529, בעמ' 553).

במקרה דנא, גובו זכ"דים רבים בתמלילי הקלטות מהחקירה, בהם נשמע הנאשם מדבר בקולו, בשפה העברית בה הוא מטיב להתבטא, דבר המסיר חשש לגבי מהימנותם. כמו כן, נאמר לנאשם במפורש לאורך כל חקירתו כי אינו חייב לומר דבר, וכי הדברים שיאמר עשויים לשמש כראייה נגדו, והנאשם אף נמש עם עו"ד במהלך חקירתו (ראה להלן). זאת ועוד: הדברים שאמר הנאשם בחקירתו בשב"כ, כפי שרשמו בזכ"דים והוקלטו ותומללו בחלקים ניכרים מהם, נתמכים היטב בעדויותיהם של פעילי הטרור שפורטו לעיל, ולעיתים גם במסמכים שנתפסו אצל הנאשם, ובראיונות שנתן באמצעי התקשורת האלקטרוניים. במצב דברים זה, אין עליו לסמוך אך ורק על הזכ"דים שרשמו חוקרי השב"כ מפי הנאשם, ואף לא רק על הדברים שאמרו פעילי הטרור בחקירותיהם (שהרי אלה סירבו להעיד במשפט, או שהתנכשו לדברים שאמרו בחקירותיהם). אלא יכולים אנו להתרשם מדברי הנאשם בחקירתו בשב"כ, בצורה בלתי אמצעית, כפי שאלה הוקלטו ותומללו.

134. בענין הערכת משקל דבריו של הנאשם בחקירתו בשב"כ, הבאנו בחשבון - הגם שהנאשם עצמו לא העלה טענות כלשהן בנושא זה - כי מדובר בחקירה ארוכה ומתישה. הנאשם היה נתון

חקירות ארוכות ביותר במהלכן ישן שינה מועטה, כשהוא יושב כבול על כסא, והוא הגדיר זאת בשיחתו עם המדובב "פלוגי 1" (ת/ת 12/ג 1) עמ' 3-4 – כעיוני.
לנאשם הובהר כי כל עוד לא ישתף פעולה בחקירה יהיה צורך להמשיכה, ואף נרמז לו כי הדרך לפגוש את בני משפחתו היא לשתף פעולה (זכ"ד ת/ת 12/ג ס' 13). באחת החקירות נאמר לנאשם כי חקירות לא תסתיימנה עד אשר ימסור את האמת, כפי שהיה הדבר לגבי פעילי הטרור שהודו בסופו של דבר בחלקן של הנאשם במעשים המיוחסים לו (זכ"ד ת/ת 63/ג ס' 9-10). באחת החקירות סרב הנאשם להמשיך בחקירה כל עוד לא יינתן לו פרק זמן סביר לישון, והחוקר הבחיר לו כי לא יתאפשר לו לישון עד אשר יודה לפחות בראשי פרקים לגבי פעילותו, אך הנאשם דחה הצעה זו (זכ"ד ת/ת 21/ג ס' 26-28). כמו כן, הופעל על הנאשם לחץ מוסרי להודות ולהתנתח כמנהיג הנוטל אחריות על מעשי פקדוני, במקום להתכחש לדברים שעשו פקדוני, ולהציג אותם כשקרנים (זכ"ד ת/ת 16-17).

בענין חקירתו של הנאשם במשך שעות ארוכות, חשוב לציין כי הנאשם נעצר ונחקר במהלך מבצע "חומות מגן", בתקופה של בצע פיגועי טרור רבים כנגד ישראל. בנסיבות אלו ברור כי היתה חשיבות רבה להשלים את חקירתו במהירות האפשרית, שכן חקירתו התנהלה לא רק לצורך בירור אשמתו, אלא גם, ואולי בעיקר, לצורך סיכול פיגועים נוספים. חוקרי השב"כ הסבירו עד כמה היה חשוב לתם להגיע במהרה לפעילי טרור ולחוליות טרור שהיו קשורות לנאשם, וכי חקירת הנאשם היתה בעיקרה מודיעינית (החוקר "איתי" בעמ' 154 והחוקר "ואדי" בעמ' 97).

חקירת הפשעים תחמורים בהם הואשם הנאשם, והצורך המודיעיני בקבלת מידע מפיו מהר ככל האפשר, חייבו את חקירתו הרצופה במשך שעות רבות. אין בכך להביא לפסילת הודעותיו של הנאשם, כאשר ברור שהוא מסר לחוקריו רק את הדברים שרצה לומר, וכאשר היתה הצדקה עניינית לדרך חקירה זו בנסיבות הביטחוניות ששררו אז (ראה: י. קדמי, על הראיות, חלק ראשון, מהד' תשס"ד-2003 בעמ' 58-55).

135. ברור ממהלך החקירה כי הנאשם התלבט רבות, ובקול רס, אם להודות בקשר שלו לפיגועים נשוא כתב האישום, והוא אף הסביר כי הדבר עלול להכשילו בעתיד כמנהיג העם הפלסטינאי (ראה למשל, זכ"ד ת/ת 24/ג ס' 7, זכ"ד ת/ת 68/ג ס' 6). בסופו של דבר החליט הנאשם להודות בחלק מהדברים שעשה, לאחר שהבין שפעילי השטח הודו בחקירותיהם והפילו אותם, וכי יש בידי החוקרים ראיות מוצקות בנוגע לאשמות שייחסו לו. לכן הודה הנאשם רק בדברים שאנשיו הודו בהם קודם לכן, ורק לאחר שדבריהם הוצגו על פי דרישתו, והוא אף הבחיר חזר והבהר כי יודה אך רק בדברים שיוצגו בפניו, ואשר הינם נכונים (זכ"ד ת/ת 22/ג ס' 8-9, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58, זכ"ד ת/ת 23/ג ס' 9, שהוגש ואושר על ידי החוקר "ידי" בעמ' 90). הנאשם ביקש להיפגש עם ראש השב"כ, ואמר כי הוא מוכן להודות בדברים שיש לו אחריות עליהם, אם יראו לו שאחרים כבר הודו בהם (תמליל חקירה ת/ת 98/א עמ' 18-16, 26-28).

יש להדגיש בחקשר זה כי הנאשם עצמו אמר בשיחתו עם המדובב "פלוגי 1", כי הסתבר לו בחקירתו שפעילי השטח שנעצרו מסרו ידיעות רבות ומהימנות לגביו. כאשר נשאל על ידי המדובב אם הידיעות שמסרו לגביו הן אמיתיות השיב: "רבות, יעני יש הוכחה ודיוק" (תמליל שיחה ת/ת 112/ג (1) עמ' 6). עוד אמר הנאשם למדובב "פלוגי 1" כי הנהג שלו (אחמד ברגותי) מסר הודאה והקושרת את הנאשם ל-8 פיגועי התאבדות בישראל, וכאשר נשאל הנאשם האם אחמד ברגותי "סגר אותו בהודאות" - הוא השיב בחיוב (זכ"ד ת/ת 114/א סעיף 7). לכל אורך שיחותיו של הנאשם עם "פלוגי 1" ניתן לראות כי נושא ההודאות שמסרו פעילי השטח בחקירותיהם הטרד אותו מאוד, והוא היה מודע לכך שהם מסרו מידע אמיתי לגביו (ראה דו"חיות ת/ת 112/א), ת/ת 113/א, ת/ת 114/א, ת/ת 115/א, ת/ת 115/א(1), ת/ת 116/א).

הנאשם אמר ל"פלוגי 1" כי הוא אמנם טוען בחקירתו שהוא מנהיג פוליטי, אך ההודאות שמסרו אחרים כנגדו, והחומר הרב שנתפס במשרדו ובמשרדי הרשות הפלסטינאית יאלצו אותו "לדבר

בחקירה (דו"ח ת/117 סי' 29, 32 שהוגש על ידי החוקר "רונברט").
זה היה הרקע שהביא את הנאשם להודות בדברים שממילא כבר היו ידועים לחוקרים ממקורות אחרים.

136. המפגה בחקירת הנאשם חל ביום 21.4.02, כשבוע לאחר מעצרו של הנאשם, כאשר הוא החליט לספר את העובדות מנקודות ראות ואחריותו, אך דרש כי קודם לכן יוצגו בפניו הדברים שאמרו אנשיו בחקירה, ושיטתפטר לו להיפגש עם ראש השב"כ או סגנו (זכ"ד ת/19-20). הנאשם קיבל את הצעת החוקרים לעשות אבחנה בין סיורבו למסור הודעה מפלילה במשטרה, שתחשף בעתיד, לבין מסירת פרטים על פעילותו בחקירתו בשב"כ (זכ"ד ת/20 סי' 10-12, זכ"ד ת/24 סי' 7). הנאשם יצא מתוך הנחה שדברים שיאמר במשטרה יחשפו בציבור ויחייבו אותו, וזאת בניגוד לדברים שיאמר בחקירתו בשב"כ - שאותם תכנן הנאשם להכחיש, כפי שאכן עשה בחקירתו במשטרה ובמשפט. כך אמר הנאשם במפורש בחקירתו בשב"כ, כאשר נאמר לו כי הוכד"ים הנרשמים במהלך חקירתו יוגשו כראיה בבית המשפט כאילו היו עדות משטרתית (זכ"ד ת/25 סי' 23, שהוגש ואושר על ידי החוקר "מופז" בעמ' 58).

בענין זה יש לציין כי שישה ימים לאחר מעצרו נחקר הנאשם, והוזהר בדרך המקובלת כי איננו חייב לומר דבר על פי החוק, וכי הדברים שיאמר עשויים לשמש ראיה כנגדו (ראה זכ"ד ת/40 סי' 1, ועדותו של החוקר "מופז" בעמ' 59). החוקר "מופז" העיד כי אחרות כאלה ניתנו לנאשם במהלך כל חקירתו, וכך גם העיד החוקר "אמילי" (עמ' 57, 59, ואחרות הכלולות בזכ"ד ת/41 סי' 1, ת/44, ת/25, תמליל חקירה ת/98 עמ' 37). לעיתים אמנם נרמז לנאשם כי לא בהכרח יועמד לדין, שכן קיימת אפשרות שהוא יגורש, אך הנאשם ציין כי הוא מעדיף את האפשרות של העמדה לדין, ואף אמר כי ברור לו שהוא יועמד לדין ויישלח לכלא לשנים רבות (זכ"ד ת/10, ת/11, ת/14 ו-19 ת/5, זכ"ד ת/63 סי' 25).

137. הנאשם אמר בחקירתו כי הוא מתכוון לנהל משפט פוליטי, תוך התעלמות מהראיות שתגשנה נגדו במשפטו (זכ"ד ת/42 סי' 8 שהוגש ואושר על ידי החוקר "ינאדי" בעמ' 96, זכ"ד ת/56 סי' 3 שהוגש ואושר על ידי החוקר "סמית" בעמ' 85). בשיחותיו של הנאשם עם המדובר "פלוגי 1", הוא הסביר לו את הטקטיקה בה הוא נוקט בחקירה, לפיה הוא איננו מודה אלא בדברים שהחוקרים יודעים עליו, ומנסה למשוך זמן ולחבן מה החוקרים יודעים עליו, כדי לא להפליג אחרים.

הוא גם אמר לעורך-דינו כי לא ימסור כל הודעה במשטרה (ראה דו"חות ת/118 סי' 3, ת/120 סי' 2, ודבריו ל"פלוגי 3" בדו"ח ת/122 סי' 1). יש לציין בחקירה זה כי הנאשם נפגש לראשונה עם פרקליטו, עו"ד בולוס, שלושה ימים לאחר מעצרו (מוצג ת/164, זכ"ד ת/111 סעיף 14). במהלך חקירתו נפגש הנאשם עם עו"ד בולוס כמה פעמים (זכ"ד ת/90 סי' 1).

138. **סיכומי של דבר:** אין לנו סיבה לסבור שהודאתו של הנאשם בחקירתו בשב"כ ניתנה עקב אמצעים פסולים כלשהם שהופעלו כנגדו, אשר הביאו לשלילת רצונו החופשי של הנאשם, והנאשם גם לא טען זאת. במהלך המשפט, וכן בעת חקירתו במשטרה, כאשר הוצגו לנאשם הדברים שאמר בחקירתו בשב"כ, הוא חזר וטען כי מדובר "בשקר וזיוף". הוא לא טען כי הופעלו כנגדו אמצעים פסולים בחקירה, והתרגמו בבירור שהחוקרים נהגו בנאשם בכבוד, כפי שגם אמר הנאשם בחקירתו בשב"כ (זכ"ד ת/75 סי' 2, זכ"ד ת/90 סי' 1 ותמליל חקירת הנאשם ת/98 עמ' 29). בעת מתן עדויותיהם במשפט, לחץ הנאשם את ידם של חלק מחוקרי השב"כ, וגם עובדה זו מעידה כי אין בלבו של הנאשם תחושות כלשהן כנגד חוקריו.

לנאשם היתה שליטה מלאה על הדברים שאמר לחוקרי השב"כ: הוא החליט אלה דברים היה מוכן לומר בחקירתו, ואשר להערכתו כבר היו ידועים לחוקרים ממילא, ואלה דברים הוא מתכוון להסתיר מהם. הנאשם היה זהיר ביותר בחקירתו, ולא פעם סירב לענות על שאלות שנשאל, או

שענה בצורה עקיפה ומרומזת. הוא בחר לעצמו טקטיקה במהלך החקירה, לפיה ירחיב בעניינים פוליטיים ויקמץ בעניינים הקשורים לפעולות הטרור, ובכל מקרה לא ימסור אלא פרטים שלהערכתו כבר נמצאים בידיעת החוקרים.

כפי שהעיד המדובר "פלוגי I", אמר לו הנאשם: "גם אם כל העם הפלסטינאי מודה עליו, הוא יקבע מה יאמר בחקירה" (ת/110 סי' 10). מכל האמור לעיל, ברור שהנאשם מסר את חודעותיו מרצון חופשי.

חלק רביעי: ניתוח משפטי ומסקנות

1. פעילות וחברות בארגון טרוריסטי

139. בכתב האישום מיוחסות לנאשם, בין היתר, העבירות של פעילות וחברות בארגון טרוריסטי. סעיפים 1-3 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948 קובעים לאמור:

1. פירושים

"ארגון טרוריסטי" פירושו חבר אנשים המשתמש בפעולותיו במעשי אלימות העלולים לגרום למוותו של אדם או לחבלתו, או באיומים במעשי אלימות כאלה;
"חבר בארגון טרוריסטי" פירושו אדם הנמנה עליו, וכולל אדם המשתתף בפעולותיו, המפרסם דברי תעמולה לטובת ארגון טרוריסטי, פעולותיו או מטרותיו, או אוסף כספים או חפצים לטובת ארגון טרוריסטי או פעולותיו."

2. פעילות בארגון טרוריסטי

אדם הממלא תפקיד בהנהלה או בהדרכה של ארגון טרוריסטי, או משתתף בדיוניו או בקבלת החלטותיו של ארגון טרוריסטי, או משמש חבר בבית-דין של ארגון טרוריסטי, או נואם נאום תעמולה באסיפה פומבית או ברדיו מטעם ארגון טרוריסטי, ייאשם בעבירה, ובצאתו חייב בדין, יהא צפוי לעונש מאסר עד עשרים שנה.

3. חברות בארגון טרוריסטי

אדם שהוא חבר בארגון טרוריסטי, ייאשם בעבירה, ובצאתו חייב בדין, יהא צפוי לעונש מאסר עד חמש שנים."

סעיף 7 לפקודת מניעת טרור קובע כי:

7"

הוכחה על קיום ארגון טרוריסטי
כדי להוכיח בכל דיון משפטי, שחבר אנשים מסויים הוא ארגון טרוריסטי, יספיק להוכיח כי –
(א) מטעם אותו חבר אנשים או בפקודתו ביצע אחד או יותר מחבריו בכל זמן שהוא לאחר ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948) מעשי אלימות העלולים לגרום למוותו של אדם או לחבלתו, או איומים במעשי אלימות כאלה; או
(ב) חבר אנשים, או אחד או יותר מחבריו מטעמו או בפקודתו, הכריז שאותו חבר אנשים אחראי למעשי אלימות העלולים לגרום למוותו של אדם או לחבלתו, או איומים במעשי אלימות כאלה, או שהכריז שחבר האנשים היה מעורב במעשי אלימות או איומים כאלה, בתנאי שמעשה האלימות או האיומים נעשו אחרי ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948)."

140. עובדת היותם של הפת"ח, התנאים וגדודי חללי אלאקצא ארגונים טרוריסטיים, כפי שנאמר בחוות דעתו של תא"ל קופרוסר ת/1, הוכחה בבירור ממסמכי השלל שנתפסו במבצע "חומת מגן" והוגשו כראיות בפנינו, כמו גם מעדויותיהם של פעילי הטרור והנאשם עצמו (ראה לעיל: סעיפים 7-10; עדותו של עוים בסעיפים 21-23; עדותו של אבו חמדי בסעיף 25; עדותו של אחמד ברגותי בסעיף 29; עדותו של אחויל בסעיף 35; עדותו של עיאדיה בסעיף 40; עדותו של שרף בסעיף 55; עדותו של אבו רדאחה בסעיף 57; ודברי הנאשם בהקירתו כמפורט בסעיפים 60-64). הפיגועים נשאו כתב האישום, ורבים אחרים, בוצעו על ידי פעילי השטח של הפת"ח – אנשי התנאים – ועל ידי חוליות שהתאגדו במסגרת המכונה "גדודי חללי אלאקצא". הנאשם היה מנהיג הפת"ח בגדה, ומפקד התנאים וגדודי חללי אלאקצא, כפי שהודה בחקירתו, וכפי שהוכח בראיות נוספות רבות (ראה סעיף 17 וסעיפים 60-65 לעיל).

תפקידיו של הנאשם בהנהגת ארגוני הטרור פורטו בהרחבה אף הם (ראה חלק שני, פרק ד' לעיל). הנאשם היה מפקדם של ארגוני הטרור וחוליות הטרור, גם אם לעיתים אלה חרגו מהנחיותיו, והוא דאג לספק להם אמצעי לחימה וכספים לצורך פעילותם (ראה חלק שני פרק ד(1) ו-3(3) לעיל). הוא אף היה מעורב באופן אישי בחלק מן הפיגועים שביצעו הארגונים שבהנהגתו (ראה חלק שני פרק ד(2) לעיל). הנאשם אף טיפל בסיוע למבוקשים ולמשפחות העצורים והחללים, ובגיוס פעילים לארגוני הטרור והדרכתם (ראה חלק שני פרק ד(4)-(5) לעיל). הוא היה האדם אשר ביטא את עמדתם של ארגוני הטרור באמצעי התקשורת (ראה פרק ד(6) לעיל).

אין מדובר, איפוא, אך ורק "באדם הממלא תפקיד בחנהלה או בהדרכה של ארגון טרוריסטי", כלשון סעיף 2 לפקודת מניעת טרור, אלא הנאשם הוא מי שעמד בראש ארגוני הטרור הנ"ל, התווה את מדיניותם ונשא נאומי תעמולה מטעמם באמצעי התקשורת. בכך הוכחו יסודות סעיפים 2 ו-3 לפקודת מניעת טרור, קרי חברות בארגון טרוריסטי ופעילות בארגון שכזה.

2. אחריותם של מבצע בצוותא, משדל ומסייע והאבחנה ביניהם

141. כתב האישום מייחס לנאשם אחריות ישירה של "מבצע בצוותא" לגבי כל מעשי הרצח וניסיון הרצח נשוא כתב האישום, כאשר מדובר ב-37 פיגועים שונים. כתב האישום מייחס לנאשם גם את העבירות של סיוע ושידול לרצח, אם כי טענת המאשימה בסיכומיה היא, כי יש לראות בנאשם מבצע בצוותא של עבירות אלו, ולא רק מסייע או משדל לביצוען, וזאת עקב היותו מנהיג ארגוני טרור, והאחראי העיקרי לביצוע פיגועי הרצח שהוציאו ארגונים אלה לפועל. יש לסקור, איפוא, את מידת אחריותו הנטענת של הנאשם לפיגועי הטרור נשוא כתב האישום: ראשית - כמי שביצע את מעשי הרצח בצוותא חדא עם פעילי השטח והמפגעים; שנית - כמי ששידל לביצוע מעשים אלה; שלישית - כמי שסייע לביצוע מעשי הרצח. במסגרת זו יש לבחון מה הקווים המאפיינים את "המבצע בצוותא", תוך הבחנתם מן המאפיינים את המסייע והמשדל.

142. סעיף 29(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע את אחריותו של המבצע בצוותא, כדלקמן:

"המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי

אחר".

סעיף 30 לחוק העונשין, התשל"ז-1997 קובע את אחריותו של המשדל כדלקמן:

"המביא אחר לידי עשיית עבירה בשכנוע, בעידוד, בדרישה, בהפצרה או בכל דרך שיש בה משום הפעלת לחץ, הוא משדל לדבר עבירה".

סעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע את אחריותו של המסייע כדלקמן:

"מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע".

143. על מנת שאדם יחשב כמבצע העבירה בצוותא עם אחרים, צריך להתקיים התנאי הבסיסי של "עשיית מעשים לביצועה" של העבירה, כפי שמורה סעיף 29(ב) לחוק.

הפסיקה נתנה פירוש רחב למושג "ביצוע", כשהיא מגדירה בצורה רחבה את מהות המעשה הנדרש לצורך כך. באופן דומה קבעה הפסיקה אמות מידה גמישות בנוגע למידת הקירבה הנדרשת של המשתתף למעגל המבצעים, וליכולתו להשפיע על הביצוע (דני"פ 1294/96, 1365/96 עוזי משולם ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד (נב) 5, בעמ' 21 (כ"י השופט א. מצא), בעמ' 54-55 (כ"י השופט מ. חשין), ובעמ' 63-64 (כ"י השופט י. קדמי)).

אשר למעשה הנדרש על מנת שניתן יהיה לראות באדם מבצע בצוותא, נפסק כי די במעשה לביצוע העבירה החורג מהכנה גרידא (זה אף המבחן לקיומה של עבירת ניסיון), ואשר מלווה ביסוד הנפשי המתאים (דני"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם, בעמ' 23-24). מעשה זה איננו חייב להיות תיוני להצלחת העבירה, ואף איננו חייב להיות מעשה הנמנה עם רכיבי היסוד העובדתי שבעבירה; די בכך שהמעשה משולב בתוכנית העבירה, ומהווה השתתפות בביצועה, כמו למשל תכנון העבירה, מתן הנחיות לביצועה או חלוקת התפקידים בין המשתתפים (דני"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם, בעמ' 63-64 (כ"י השופט י. קדמי)).

א. מבצע בצוותא לעומת מסייע

144. ההבחנה בין "מבצע בצוותא" של העבירה לפי סעיף 29(ב) לחוק העונשין, לבין "מסייע" לפי סעיף 31 לחוק, הפכה להיות בעלת חשיבות מעשית רבה לאחר שנכנס לתוקף חוק העונשין (תיקון מס' 39) (חלק מקדמי וחלק כללי), התשנ"ד-1984, שכן על-פי סעיף 32 לחוק כנוסחו היום - עונשו של המסייע הוא מחצית מעונשו של המבצע בצוותא, בעוד שעל-פי הדין הקודם עונשו היה זהה. עונשו המירבי של המסייע לרצח הוא 20 שנות מאסר (סעיף 132(1) לחוק), בעוד שהמבצע עבירת רצח בצוותא עם אחר, בהעדר נסיבות של אחריות מופחתת, דינו מאסר-עולם חובה.

בע"פ 8573/96, 8620, 8710, 8873, 8901 מרקדו ואח' נ. מדינת ישראל ("משפט הדיסקונטאים"), פ"ד נא(5) 481, אמר כבוד השופט א. גולדברג בעמ' 545:

"תיקון מס' 39 לחוק מבטא את ההכרה שהאשמה המוסרית, והמסוכנות הסובייקטיבית והאובייקטיבית שבסיוע פחותות מאלה שבביצוע בצוותא. פער זה הוא שעומד ביסוד ההבחנה בתוצאות העונשיות בין מבצע בצוותא למסייע, והוא זה שגם צריך להנחות אותנו בקביעת המבחנים המשמשים להבחנה בין מבצע עיקרי למסייע."

145. ההבחנה בין "מבצע בצוותא" לבין "מסייע" הובהרה בע"פ 4497/93, 4389/93 יוסי מרדכי ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 239, בע"פ 2796/95, 2813/95, 2814/95 פלונים נ. מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 388, דני"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם; ע"פ 8573/96 הנ"ל בענין מרקדו, בעמ' 543-550; וע"פ 2111/99 חירו נ. מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 411 ההבחנה בין מבצע בצוותא לבין מסייע מצויה הן ביסוד העובדתי של העבירה, והן ביסוד הנפשי שלה. בעיקרון, "איכות תרומתו של המסייע לביצוע העבירה פחותה מאיכות תרומתו של המבצע העיקרי" (ע"פ 8573/96 הנ"ל, בעמ' 545).

אשר ליסוד העובדתי של העבירה - ההבחנה העיקרית היא בין שותף ישיר לביצוע העבירה לבין שותף עקיף לביצועה. המבצעים בצוותא הם "משתתפים בביצוע העבירה תוך עשיית מעשים לביצועה", אך לא נדרש כי כל אחד מהם יבצע בעצמו את כל היסודות העובדתיים של העבירה (סעיף 29(ב) לחוק). לעומת זאת, המסייע עושה מעשה שיש בו כדי לתרום בדרך כלשהי "ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה" (סעיף 31 לחוק). המבצע בצוותא הוא חלק מן המעגל הפנימי של ביצוע העבירה, בעוד שתורומתו של המסייע לביצוע העבירה היא חיצונית בלבד. לכן, כוחן בית-המשפט את מידת הקירבה של כל אחד מן המשתתפים לביצוע העבירה, קרי: האם הוא מהווה חלק מן המעגל הפנימי של המשימה העבריינית (ע"פ 3390/98 רוש נ. מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 871

878). זהו, אימא, "מבחן הקירבה", שהובהר על ידי כבי הנשיא א. ברק בע"פ 4389/93 הנ"ל בענין מרדכי, בעמ' 250:

"השוני בין המבצע בצוותא לבין המסייע מתבטא בכך שהמבצעים בצוותא משמשים גוף אחד לביצוע המשימה העבריינית. כולם עבריינים ראשיים... תרומתו של כל אחד מהמבצעים בצוותא היא 'פנימית'... אכן, לענין הביצוע בצוותא תיתכן חלוקת עבודה בין העבריינים, באופן שהם יפעלו במקומות שונים ובזמנים שונים, ובלי שכל אחד מהם מיצה את העבירה, ובלבד שחלקו הוא מהותי להגשמת התכנית המשותפת. אחדות המקום והזמן אינה חיונית, ובלבד שחלקו של כל אחד מהם הוא חלק פנימי של המשימה העבריינית".

146. בפסקי הדין שצוטטו לעיל, סקר בית-המשפט העליון את המבחנים השונים שהוצעו בפסיקה ובספרות המשפטית לשם תיחום הגבולות בין מבצע בצוותא לבין מסייע. יש אשר שמים דגש על "מבחן השליטה", כמאמין של המבצע בצוותא: למבצע בצוותא יש שליטה, יחד עם האחרים, על ביצוע העבירה; הוא מהווה חלק מן התוכנית המשותפת לביצוע העבירה, ופועל יחד עם האחרים להגשמתה. על מעמדו של המבצע בצוותא לאור "מבחן השליטה", אמר כבוד הנשיא א. ברק בע"פ 2796/93 הנ"ל בענין פלוניס (פסקה 28):

"המאמין את המבצע בצוותא שהוא אדון לפעילות העבריינית. בידי השליטה המונקציונאלית-מהותית, יחד עם המבצעים בצוותא האחרים, על העשיה העבריינית. הוא חלק מהחלטה משותפת לביצוע העבירה. הוא חלק מהתוכנית הכוללת להגשמת הפעולה העבריינית האסורה. הוא פועל יחד עם המבצעים בצוותא האחרים, כך שכל אחד מהם שולט - יחד עם האחרים - על הפעילות כולה. מעמדו ביחס להחלטה לביצוע העבירה הוא של איש 'פנים'. תרומתו היא 'פנימית'. חלקו הוא מהותי להגשמת התוכנית המשותפת...".

כך גם נפסק בע"פ 8573/96 הנ"ל בענין מרקדו, בעמ' 547-548. לעומת זאת, בהתייחסו למסייע אמר כבוד הנשיא ברק כי המסייע "אינו אבי הרעיון" לביצוע העבירה, ובפסקה 30 אמר כדלקמן:

"המסייע הוא שותף עקיף ומשני (פרשת מרדכי, פסקה 14). הוא מצוי מחוץ למעגל הפנימי של הביצוע. הוא גורם "חיצוני". אין הוא יוזם הביצוע ואף לא משדל לביצועו... אין הוא המחליט על הביצוע ואין הוא שולט על הביצוע...".

(ראה גם ע"פ 4389/93 הנ"ל בענין מדד, פסקאות 13-14).

147. לעומת "מבחן השליטה", יש המדגישים את ה"מבחן הפונקציונאלי", לפיו מבצע בצוותא הוא מי שנטל חלק מהותי בביצוע העבירה גופה, בעוד שחלקו של המסייע מתבטא בפעולות עזר החיצוניות לעבירה.

מבחן זה מוצא את ביטויו בלשון סעיף 29(ב) לחוק ("משתתפים בביצוע העבירה תוך עשיית מעשים לביצועה"). בע"פ 2796/93 הנ"ל בענין פלונים (פסקה 27), אמר כבוד הנשיא א. ברק בהתייחסו למבצעים בצוותא:

"הם השותפים הראשיים בביצוע העבירה. השותפות ביניהם מתבטאת בכך שהם נטלו חלק בביצוע העבירה כמבצעים ישירים. הם משמשים גוף אחד לביצוע המשימה העבריינית... כל אחד מהם נוטל חלק בביצוע העיקרי של העבירה".

ובהמשך דבריו (פסקה 27) אמר כבוד הנשיא ברק:

"ביצוע בצוותא מחייב תכנון משותף. הוא מבוסס על חלוקת עבודה בין המבצעים..."

דברים ברורים באשר לחשיבותו המכרעת של ה"מבחן הפונקציונאלי" אמר כבוד השופט י. קדמי בע"פ 5206/98 חליל עבוד נ. מדינת ישראל, פ"ד נב(4) 185 (פסקה 2):

"המבצעים בצוותא אינם רק אלה המשתתפים בעשית 'מעשה' העבירה גופו; אלא – נמנה עליהם כל מי ש'נוטל חלק' בביצועה של העבירה, במובן הרחב של המושג 'ביצוע'. ואילו כל מי שרק 'תורם' לביצוע, מבלי לקחת בו חלק – לאמור: מבלי למלא 'תפקיד' במסגרת – נותר ב'מעגל החיצוני' של האחראים לביצוע. הוא אינו משתתף בביצוע; וחלקו מצטמצם ל'סיוע' גרידא למימוש של הביצוע.

ההבחנה בין הנמנים עם ה'מעגל הפנימי' – 'המבצעים בצוותא' – לבין הנמנים עם ה'מעגל החיצוני' – 'המסייעים', נעוצה, איפוא, בטיב ואופי מעורבותם בביצוע: אם 'נטלו-חלק-בביצוע' – קרי: אם היה להם 'תפקיד' בביצוע הריהם 'מבצעים בצוותא'; ואילו אם אך 'תרמו' לו מבחוץ – הריהם 'מסייעים בלבד'.

בהמשך דבריו מבהיר כבוד השופט קדמי כי ההבחנה בין מבצע בצוותא למסייע איננה תלויה בשאלה האם היה בהתנהגותו של הנאשם משום סיוע לביצוע העבירה, שכן גם מבצע בצוותא מסייע לביצועה; השאלה היא "אם נטל חלק – קרי: אם מילא תפקיד – בביצוע העבירה".

בדני"פ 1294/96, 1365 משולם ואח' נגד מדינת ישראל, פ"ד נכ(5), בעמ' 63, אמר כבוד השופט י. קדמי:

"מעשה-של-השתתפות' אינו חייב לבטא פעילות המשולבת בביצוע ה'מעשה', הנמנה עם רכיבי היסוד העובדתי שבעבירה, ומשמעותו רחבה ומקיפה כל 'מעשה' המבטא 'השתתפות' בביצועה של העבירה. סעיף 29 לחוק העונשין, המגדיר 'מעשה-של-השתתפות', אינו דורש ש'המעשה' ייעשה תוך כדי ביצוע היסוד העובדתי של העבירה, ודי שיהא בו לבטא 'השתתפות' בביצוע. 'השתתפות', כאמור, יכול שתחיל בהעלאת הרעיון בפני המיועדים לבצע את העבירה..."

כבוד השופט מ. חשין ציין באותו עניין כי החוק אינו דורש שמעשה ההשתתפות בביצוע העבירה ייעשה תוך כדי ביצועה בפועל, או בסמוך לכך (עמ' 54-53).

148. בדני"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם, הבחיר בית-המשפט העליון כי "מבחן השליטה" הינו מבחן עזר, שאיננו מבחן יחיד ובלעדי, ויש לשלבו עם מבחנים ושיקולים אחרים; שליטה בביצוע מהווה אמנם ראיה חשובה לחיותו של אדם מבצע בצוותא, אך היעדר שליטה, או העדר תרומה פיזית חיונית לביצוע העבירה, אינם שוללים בהכרח מסקנה זו (כבוד הנשיא א. ברק בעמ' 50; כבוד השופט א. מצא בעמ' 27-24; כבוד השופט י. קדמי בעמ' 65). זאת ועוד; גם כאשר בית-המשפט נעזר ב"מבחן השליטה", נעשה הדבר תוך הדגשה כי אין מדובר ביכולת שליטה רצופה במהלך ביצוע העבירה כולה, אלא מדובר ב"שליטה במשבצת הביצוע שהוקנתה למבצע

המסוים" (כבוד השופט י. קדמי בעמ' 64).

149. אשר ליסוד הנפשי של העבירה – הרי שיחסו הנפשי של המסייע נמצא בדרגה נמוכה יותר מזו של המבצע העיקרי, בכל הנוגע למידת מודעותו לפרטים הנוגעים לביצוע העבירה, ורצונו להגשימה. לגבי מסייע, נפסק כי די בכך שהוא מודע לכך שהתנהגותו תורמת ליצירת התנאים הדרושים לשם ביצוע העבירה העיקרית, ושהמבצע העיקרי עומד לבצעה. בנוסף, לגד עיני המסייע צריכה לעמוד המטרה לסייע למבצע העיקרי לעבור את העבירה, או להקל עליו את ביצועה. ואולם, כאשר העבירה העיקרית היא תוצאתית, ונדרש בה יסוד של פזיונות או כוונה מיוחדת – אין צורך להוכיח שגם המסייע פעל מתוך כוונה שכזו, או שהוא התכוון לכך שהמבצע העיקרי יגשים את מטרתו. כך למשל, בעבירת רצח אין צורך להוכיח שהמסייע התכוון שהמבצע העיקרי ירצח את הקורבן, או שהוא הפך בכך: די בכך שהמסייע שם לגד עיניו את המטרה לסייע לעברין העיקרי, יהיו מניעיו של המסייע אשר יהיו (הלכות אלו הובהרו בע"פ 320/99 פלונת נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 22, בעמ' 31-37).

לעומת זאת, כאשר במבצע בצוותא עסקינן, יש להוכיח מעורבות נפשית גבוהה ומודעות מצידו לפרטי העבירה המתבצעת, בנוסף על רצונו להגשימה:

"המבצע בצוותא תורם את תרומתו לאירוע עברייני רב-משתתפים מתוך יחס נפשי של יוצר העבירה *onimo auctoris*. הוא רואה את עשיית העבירה כעניינו הוא, ולא של אחר" (דברי ש"ז פלר, בספרו יסודות בדיני עונשין, שצוטטו בע"פ 4389/93 הנ"ל בעניין מרדכי, בעמ' 251).

כללו של דבר: המבצע בצוותא, בניגוד למסייע, צריך להיות בעל יסוד נפשי זהה לזה של מבצע העבירה האחרים, וצריכים להתקיים לגביו כל מרכיבי היסוד הנפשי שנקבעו בחוק לגבי העבירה שהוא נוטל חלק בביצועה (ע"פ 2796/95 הנ"ל בעניין פלונת, בעמ' 402).

בע"פ 8573/96 הנ"ל בעניין מרקדו, אמר כבוד השופט א. גולדברג, בעמ' 548-549, כי סיווגו של הנאשם כמבצע בצוותא או כמסייע מתקבל כתוצאה ממבחן משולב של היסוד הנפשי והיסוד העובדתי – מבחן אשר כמוהו כמקבילית כוחות:

"כלל שהיסוד הנפשי של עושה העבירה (מבחינת מידת העניין שלו בביצועה) רב יותר, יש מקום להסתפק בדרגה נמוכה יותר של היסוד העובדתי. ברוח זו כבר נאמר כי 'מהשוכח יסוד 'נפשי' זה (המודעות – א' ג'), אין עוד חשיבות לחלוקת התפקידים בין המעורבים באירוע' (ע"פ 5235, 4188/95 הנ"ל [43], בעמ' 550). ולהפך, ככל שמידתו של

היסוד העובדתי אצל עושה העבירה, מבחינת איכות תרומתו לביצועה, רבה יותר, כן ניתן להסתפק בדרגה נמוכה יותר של היסוד הנפשי".

דברים אלו אושרו בדני"פ 1294/96 בענין משולם הני"ל (בעמ' 27, מפי כב' השופט א. מצא).

150. מן ההלכות שצוטטו לעיל עולה, כי השתתפות בתכנון העבירה מחוזה סממן מובהק של מבצע בצוותא, ובמקרה שכזה אין צורך בנוכחות פיזית בזירת העבירה על מנת להיחשב כמבצע בצוותא.

בדני"פ 1294/96 הני"ל בענין משולם, בעמ' 64, פסק כב' השופט י. קדמי:

"השתתפות, כאמור, יכול שתתחיל בהעלאת הרעיון בפני המיועדים לבצע את העבירה, ומכל מקום, לשיטתי, אין ספק, שתכנון הביצוע, מתן הנחיות והתוויית קווי הפעולה, לרבות חלוקת תפקידים בין המשתתפים, מהווים 'מעשה' המבטא 'השתתפות' כאמור".

בע"פ 3596/93 חמוד אבו סרור נ. מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 481, אמר כבוד השופט א' מנצא בעמ' 491:

"תרומתו המעשית של המערער לביצוע הרצח אכן היתה קטנה משל שני מרעיו. ואולם השתתפותו בפעילות המכינה, ותפקיד המתריע אותו מילא, היקנו לו שליטה על הוצאתה לפועל של התוכנית הרצחנית. מכך שהשתתף בהכנות לביצוע ופעל להצלחת התוכנית עולה, כי היה בעל המחשבה הפלילית הנדרשת לשכלול אחריותו בגין עבירת רצח בכוונה תחילה".

בע"פ 2796/95 הני"ל בענין פלוגים, הורשעו ארבעה נערים בביצוע רצח בכוונה תחילה, למרות שרק אחד מהם חשליך את הרימון שגרם למותו של קורבן העבירה. האחד (זאב) הורשע כמבצע בצוותא משום שנטל חלק בכל שלבי התכנון והביצוע, וככה בזירת ביצוע העבירה, למרות שהחליט שלא לזרוק את הרימון הקטלני בעצמו ("הוא לא ביצע את אקט הקטילה. אין בכך ולא כלום, שכן מבצע בצוותא אחראי גם אם לא ביצע בעצמו את כל יסודות העבירה..." – עמ' 407). השני (גרשוך) הורשע כמבצע בצוותא, אף כי לא נכח כלל בזירת הרצח, וכל תפקידו היה לדווח לתקשורת על המעשה לאחר ביצועו, משום שביצע את התפקיד שהוקצה לו מראש לשם הגשמת העבירה (עמ' 408). השלישי (טל) הורשע כמבצע בצוותא, למרות שגם הוא לא נכח בזירת ביצוע הרצח, משום

שהשתתף בתכנון העבירה, היווה חלק מן החבורה שהחליטה לבצע את הרצח, ואף עמד בראשה (עמ' 408-409).

151. כאשר לעבירה העיקרית קדמה קשירת קשר לביצועה, תהא הנטיה לראות בכל אחד מן הקושרים מבצע בצוותא של העבירה העיקרית, ובלבד שנטל חלק ממשי בביצועה. הטעם לכך הוא שקשירת קשר לביצוע עבירה מעידה על עניין שיש לכל אחד מהקושרים בביצועה. כדברי ש"ז פלר, שצוטטו בע"פ 8573/96 הנ"ל בענין מרקדן, בעמ' 550: "קשירת קשר בין שני אנשים, או יותר, לביצוע עבירה פלילית, טומנת בחובה גיבוש מחשבה משותפת למימוש מטרת הקשר – כל אחד במעמד עתידי של מבצע ישיב, ברוח יצירת *animo auctoris*".

בע"פ 3390/98 הנ"ל בענין רוש, בעמ' 878, אמר כבוד השופט א' מצא:

"המבחן הנוסף בדבר 'קירבת המעשה', שעל-פיו נדרש שחלקו של כל אחד מהמבצעים בצוותא יהיה 'חלק פנימי של המשימה העבריינית', נועד אך להבטיח שעשיית מעשה גבולי, שלפי טיבו עשוי להיכנס להגדרה של 'ביצוע', לא תטיל על העושה אחריות כמבצע בצוותא כאשר טיב יחסו הנפשי לביצוע העבירה מוטל בספק (דנ"פ 1294/96 משולם נ' מדינת ישראל (להלן – פרשת משולם [3]), בעמ' 22-21).

לא כן הדבר ביחס לקביעת אחריותו של מי אשר מעיקרה נימנה עם המשתתפים בהכנת התוכנית העבריינית, ואין מתעורר כל ספק ביחס להיותו בעל המחשבה הפלילית הנדרשת לשכלולה של העבירה המתוכננת. צד כזה לעבירה נושא באחריות כ'מבצע בצוותא', אפילו אם תרומתו הפיזית לביצועה אינה גדולה מתרומתו של מסייע (ע"פ 3596/93 אבו סדור נ' מדינת ישראל [4], בעמ' 491).

152. אשר לנוכחות בזירת ביצוע העבירה, הרי שזו איננה הכרחית על מנת לראות באדם מבצע בצוותא, ובלשונו של כבוד הנשיא א. ברק בע"פ 2796/95 הנ"ל בענין פלונים (פסקה 27): "ביצוע בצוותא אינו מבוסס בהכרח על אחידות המקום והזמן" (ראה גם דנ"פ 1294/96 הנ"ל בעניין משולם, בעמ' 30, 38, 49, 51, 53-54 ו-64). עם זאת, נוכחות שאינה אקראית של אדם בזירה בה מתבצעת עבירה, יוצרת חזקה הניתנת לסתירה להיותו מבצע בצוותא של העבירה (ראה: ע"פ 3006/96 מטאס נ. מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נב 526).

ב. עבירת הסיוע

153. היסוד העובדתי והנפשי של עבירת הסיוע בכלל, והסיוע לרצח בפרט, הובהרו לאחרונה בפסק דינו של כבוד הנשיא אי ברק בע"פ 320/99 פלוגית נגד מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 22, בעמ' 31-37 (אוסף בע"פ 11131/02 אנג'ליקה יוסופוב נ' מדינת ישראל, טרם פורסם). ניתן לסכם את ההלכות שנפסקו בפסק דין זה כדלקמן:

א. המאפיין את ההתנהגות המסייעת הוא, שהיא מהווה תרומה עקיפה ומשנית לביצועה של העבירה העיקרית: התרומה של המסייע נחשבת עקיפה ומשנית, משום שהוא איננו נוטל חלק בביצוע העיקרי של העבירה, אלא רק תורם בעקיפין להגשמתה של העבירה העיקרית. המסייע הוא גורם "חיצוני", אשר מצוי מחוץ למעגל הפנימי של ביצוע העבירה (ראה גם: ע"פ 7085/93 נג'אר ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד טא(4) 221, בעמ' 238).

ב. היסוד העובדתי של עבירת הסיוע, שהיא עבירת התנהגות, הוא מעשה או מחדל שיש בו כדי ליצור את התנאים להגשמתו של היסוד העובדתי בעבירה המבוצעת על ידי המבצע העיקרי. הסיוע צריך להיות "מסוגלי" לסייע להגשמת העבירה העיקרית, אך אין דרישה שהסיוע יהיה אפקטיבי, או תנאי שבלעדיו העבירה העיקרית לא היתה מתבצעת (ראה גם ע"פ 4317/97 פולאקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 289, בעמ' 307). כמו כן אין דרישה שהעבירה העיקרית תתבצע בפועל, שכן עבירת הסיוע איננה עבירה תוצאתית. בנוסף, יש צורך להוכיח, כחלק מהיסוד העובדתי של עבירת הסיוע, את הנסיבה הנוגעת לפלילותה של ההתנהגות שהסיוע מהווה לה גורם משני ועקיף.

ג. הסיוע צריך שיופנה כלפי עבירה בעלת ייעוד מוחשי, דהיינו, פעולה הנעשית על מנת לסייע לביצועה של עבירה מסוימת, להבדיל מעבירה סתם (ראה גם ע"פ 426/67 יוסף בארי ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד כב(1) 477, בעמ' 481; ע"פ 7085/93 הנ"ל בעניין נג'אר, בעמ' 238-239).

ד. היסוד הנפשי של עבירת הסיוע כולל שלושה תנאים מצטברים:

(1) מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת, קרי: לכך שההתנהגות תורמת ליצירת התנאים לשם עשיית עבירה עיקרית בעלת ייעוד מוחשי;

(2) מודעות לקיום הנסיבות הרלבנטיות בעת ההתנהגות המסייעת, דהיינו: מודעות לכ שהמבצע העיקרי מבצע, או עומד לבצע עבירה, הגם שלא נדרשת מודעות לכל פרי מפרטי העבירה (ראה גם ע"פ 7085/93 הנ"ל בעניין נג'אר, בעמ' 238-239).

(3) לגד ענינו של המסייע צריכה לעמוד המטרה לסייע למבצע העיקרי לבצע את העבירה, או להקל עליו את הביצוע.

על דרישה זו ניתן להחיל את "הילכת הצפיות", דהיינו: מודעותו של המסייע לכך שההתנהגות עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה מסייעת למבצע העיקרי – שקולה כנגד המטרה לסייע לו, גם אם הוא לא חפץ כלל בביצוע העבירה העיקרית (ראה גם דעת המיעוט של כבוד השופט י' אגלרד בע"פ 4317/97 הנ"ל בעניין פולאקוב, בעמ' 320-323, ודעתו של כבוד השופט מ' אילן בע"פ 807/99 מדינת ישראל נ' עזיזאן, פ"ד נג(5) 747, בעמ' 757-758).

ה. כאשר העבירה העיקרית היא תוצאתית, ונדרש בה יסוד נפשי של פזיות או כוונה מיוחדת –

אין צורך להוכיח שגם המסייע פעל מתוך נאמנות או כוונה שכוו, או שהוא התכוון לכך שהמבצע העיקרי יגשים את מטרתו. כאשר מדובר בסיוע לרצח, פירוש הדבר הוא שאין צורך להוכיח שהמסייע התכוון שהמבצע העיקרי ירצח את הקורבן, או אפילו שהוא חפץ בכך. המחשבה הפלילית של המסייע איננה צריכה להיות זוהי למחשבתו של העבריין העיקרי: די בכך שהמסייע שם לגד עניינו את המטרה לסיוע לעבריין העיקרי, יהיו מניעיו של המסייע אשר יהיו.

154. לעניין דרגת ההסתברות כי העבריין העיקרי יבצע את העבירה, חשוב לציין כי על פי ההלכה שנפסקה מפי כבוד הנשיא א' ברק בע"פ 320/99 תני"ל בעניין פלוגי, די בכך שהמסייע מודע לכך שהמבצע העיקרי עומד לבצע עבירה בעלת ייעוד מוחשי (עמ' 32-31 לפסק הדין). הדרישה למודעות בדבר ההסתברות קרובה לוודאי, נוגעת ליסוד המטרה, קרי: מודעותו של המסייע לכך שהתנהגותו עשויה, קרוב לוודאי, לתרום לביצוע העבירה העיקרית; מודעות שכוו, שקולה כנגד המטרה לסיוע לעבריין העיקרי. כפי שאמר הנשיא א' ברק: "היסוד הנפשי של מטרה (יכדי) מכון איפוא כלפי פעולת הסיוע ולא כלפי פעולתו של העבריין העיקרי" (עמ' 35).

בהקשר זה מתעוררת השאלה מתי נאמר כי לנאשם היתה "מודעות" לכך שהעבריין העיקרי עומד לבצע עבירה בעלת ייעוד מוחשי.

ההלכה היא כי "עצימת עיניים", המכונה אף "עיוורון מכון", שקולה כנגד מודעות לטיב המעשה ולקיום הנסיבות. הלכה זו, מוצאת כיום את ביטוייה בסעיף 20(ג1) לחוק העונשין, אשר קובע כדלקמן:

"רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלברר".

(נראה: י' קדמי, על הדין בפלילים, עדכון והשלמה (1996), חלק ראשון, בעמ' 37, וע"פ 3417/99 מרגלית הר-שמי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 735, בעמ' 758-757).

בספרו הנ"ל של י' קדמי נאמר, בעמ' 37:

"א. סעיף 20(ג1) להיקון, מעגן בהוראה חקוקה, את הכלל שלפיו: מקום שאדם 'מושד', בפועל, שטיב התנהגותו מביא אותה בגדרה של התנהגות אסורה או שיש אפשרות, מעשית, שמתקיימות הנסיבות הדרושות להרשעה, והוא נמנע מלברר את 'אמיתות' של החשד, רואים אותו כמי שהיה מודע לטיבה האמיתי של ההתנהגות ולקיימת של הנסיבה (אם מתברר כי נתקיימה בפועל).

ב. גם כאן... נראה כי רמת החשד צריכה להיות לפחות 'רמה מסתברת', לאמור: כי סביר יותר שהחשד אמיתי מאשר שאין לו אחיזה".

ההלכה בעניין זה מבוארת בספרו של פרופ' ש"ז פלר, יסודות דיני עונשין (כרך א', תשמ"ד), בעמ' 519, כפי שאף הפנה אליה כבוד השופט מ' חשין בע"פ 3417/99 תני"ל, בעמ' 758, לאמור:

"מודעות לאפשרות קיום הנסיבה, בה תלויה העבירה, מחייבת את האדם לבדוק, עובר לביצוע מעשהו, את המצב בכל הנוגע לאותה נסיבה, כדי להימנע ממנו, במקרה שקיום הנסיבה מתאפשר".

אם חרף החשד, לא עשה האדם כן, בין משום שבכל תנאי היה מנוי וגמור עמו לעשות את המעשה, ובין משום שהיה לו נוח יותר שלא לדעת או מכל שיקול אחר, פירוש הדבר שהשלים עם דבר קיומה של הנסיבה. לכן, שקולה ההתעלמות המודעת מאפשרות הקיום של מערכת נסיבות כנגד מודעות לעצם קיום זה; שהרי מערכת נסיבות זו עמדה לנגד עיני האדם, אלא שלא טרח לבדוק את מצב הדברים כדי לבררם. אם מתברר בדיעבד כי הנסיבות הרלוואנטיות אכן התקיימו, שקולה המודעות לאפשרות קיומן עקב החשד בכך, כנגד המודעות לעצם קיומן".

בספרו הנ"ל של יי קדמי, בעמ' 37, נאמר באשר לרמת החשד הדרושה לצורך יישום ההלכה בדבר "עצימת עיניים", כי לפני תיקון תשנ"ד לחוק העונשין נעה ההלכה הפסוקה בין רמה "סבירה" לבין רמה "גבוהה". בענין זה נאמר בספרו של פרופ' פלר, דיני עונשין, כרך א', עמ' 523, כדלקמן:

"אין לדעתנו כל יסוד לסברה כי, מלבד רציונאליות החשד – הסובייקטיבית כמובן – או, ביתר דיוק, במקום הרציונאליות שלו, צריך החשד להיות גם בדרגה גבוהה, עד כדי הסתברות קרובה לוודאי, או עד כדי העדר ספק של ממש בלבו של אדם בדבר אמיתותו... לשם השתוות 'עצימת עיניים' למודעות, די במודעות לחשד רציונאלי בדבר אפשרות קיומן של הנסיבות ובהמנעות מלברר את הדבר לאשורו".

ובעמ' 524 נאמר:

"ליסיום, די בהיות החשד מעוגן במציאות, כלומר רציונאלי, כדי להגדיר את המעשה כמבוצע תוך 'עצימת עיניים', אם, עובר למעשה, נמנע העושה מלבדוק את החשד ומלעמוד על מצב הדברים לאשורו. אין צורך במידה גבוהה של הסתברות אובייקטיבית של אמיתות החשד".

המבחן לקיומה של "עצימת עיניים" העולה כדי מודעות הוא, כאמור לעיל, סובייקטיבי. עם זאת, בתי המשפט נוהגים להיעזר לצורך קביעת רמת מודעותו הסובייקטיבית של הנאשם גם במבחן האובייקטיבי של האדם הסביר (וראה: ע"פ 15/78 משה ביבס נ. מדינת ישראל, פ"ד לב(3) 64, בעמ' 83; ע"פ 5612/92 מדינת ישראל נ. בארי ואח', פ"ד מח(1) 302, בעמ' 363; וחשווה להחלטת מבחן האדם הסביר בנוגע למודעות הנאשם להסתברות גבוהה של פגיעה בבטחון המדינה: ע"פ 3116/99 יהודה גיל נ. מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 193, בעמ' 204).

155. מן ההלכות שפורטו לעיל, ובעיקר אלו שנפסקו בע"פ 320/99 הנ"ל בענין פלוגית, עולה כי אדם אשר חושד כי חברו עומד לבצע עבירה מסוימת, אך נמנע מלברר את העניין, ואף מסייע לחברו לבצע את העבירה מתוך מודעות לכך שמעשהו יסייע, קרוב לוודאי, לביצוע העבירה בידי חברו – אם תבוצע – נחשב כמסייע על פי סעיף 31 לחוק העונשין. מהלכות אלו עולה כי אין צורך להוכיח שהמסייע צפה את ביצוע העבירה העיקרית כאפשרות קרובה לוודאי: די בכך שהיה מודע לאפשרות ההגיונית, הסבירה והממשית של ביצוע העבירה העיקרית, וחזף כך סייע לביצועה, מתוך מודעות לכך שהתנהגותו עשויה, קרוב לוודאי, לסייע למבצע העיקרי. כמו כן אין צורך להוכיח שהמסייע חפץ בביצוע העבירה העיקרית, או כי פעל מתוך כוונה שהעבירה העיקרית תבוצע.

ואולם, בע"פ 11131/02 הנ"ל בענין יוסופוב נפסק מפי כבי' השופט א. ריבלין כי התביעה צריכה להוכיח שהנאשם ידע שהתנהגותו עשויה לסייע, קרוב לוודאי, לביצוע עבירת רצח על ידי העברין

העיקרי וכי: "על מנת שתוחל הלכת הצמיחה, יש להראות, כאמור, מודעות בדרגה של קרוב לוודאי לאפשרות ביצוע העבירה..." (פסקה 19 לפסק הדין). דברים אלו שונים בנימתם מאלה שנאמרו בע"פ 320/99 הנ"ל בעניין פלוגות, כאשר גם כבי השופט ריבלין אמר בע"פ 11131/02 הנ"ל בתחילת פסק הדין (פסקה 9), כי:

"המודעות – הן לטיב ההתנהגות המסייעת והן לנסיבה של ביצוע העבירה העיקרית – יכול שתהיה מוחלטת בחשד באשר לטיבה המסייע של ההתנהגות, ובמודעות לאפשרות התקיימות הנסיבה של ביצוע העבירה על ידי העברין העיקרי, בהתאם להוראת סעיף 20(1) לחוק העונשין ("עצמת עיניים")."

156. מן ההלכות דלעיל עולה כי לא נדרשת הוכחה לכך שהנאשם היה מודע לכל פרט מפרטי העבירה שלביצועה הוא מסייע. בעניין זה נאמרו בע"פ 11131/02 הנ"ל בעניין יוספוב, מפי כבי השופט א. ריבלין, דברים בעיל חשיבות לעניינו:

"בצדק ציין בית המשפט קמא, כי מודעות לכך שהמבצע העיקרי עומד לבצע עבירה אין משמעה מודעות לכל פרט מפרטי העבירה אותה הוא מתכנן (ראו למשל: ע"פ 7085/93 נג'אר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(4) 221, 239). בעניינו, המערערת ידעה כי זייד, אליו התלוותה, נושא עימו חומר נפץ, כי הוא ביצע כבר פיגוע בעבר, וכי הוא מבקש לנקום את מות אחיו, אשר נהרג בפעולה של כוחות הביטחון. בית המשפט קמא התירשם מעדותה של המערערת, כי זו הבינה היטב שזייד עומד לבצע פיגוע בעיר תל אביב. אין חשיבות, בהקשר זה, לשאלה אם ידעה באיזה מיקום מדויק מתכוון הוא להניח את חומר הנפץ."

עוד נפסק מפי כבי השופט ריבלין באותו עניין:

"אכן, כפי שכבר ציינו, אין המסייע נדרש להיות מודע לכל הפרטים של העבירה אותה עומד לבצע המבצע העיקרי. יחד עם זאת, עליו להיות מודע, בעת שהוא מגיש את הסיוע למבצע העיקרי, לכך שקיימת אפשרות כי פעולתו תסייע למבצע העיקרי בביצועה של עבירה ממשית, ובמילים אחרות – לכך שלמבצע העבירה היה "ייעוד מוחשי" (ראו גם: ע"פ 426/67 בארי נ' מדינת ישראל, פ"ד כב(1) 477, 482-481; ע"פ 5544/91 מויאל נ' מדינת ישראל (לא מורסם). אין די בידיעה על נכונות ערטיולאית והיפותטית של המבצע לבצע עבירה, כדי להפוך אדם למסייע.

ייתכן אמנם, כפי שכבר ציינו, כי המודעות לקיום הנסיבה בשיסוד העובדתי – כלומר מודעות לכך שהמבצע העיקרי עומד לבצע עבירה – תוחלף במודעות לאפשרות שהוא עומד לבצע עבירה.

אך על מנת שנאמר כי המסייע "עצם את עינו" עלינו להשתכנע כי התקיים, בפועל, חשד רציונאלי-סובייקטיבי בעיני רוחו של המסייע, לפיו עומדת להתבצע עבירה (ש"פ פלר בספרו הנ"ל (כרך א') 524-521, 530).

זאת ועוד, על המסייע להיות ער לאפשרות שהעבירה תבוצע, בעת שהוא מושיט את הסיוע. אם סבור המסייע, בעת שהוא מבצע את הפעולות העולות לכדי סיוע, כי לא מתקיימת עוד אפשרות ממשית שהמבצע העיקרי עומד לבצע את העבירה, הרי שאין לראות בו מסייע – אף אם העריך, בשלב קודם, כי התקיימה אפשרות

שכו".

בעניין הדרישה למודעות לגבי כוונת המבצע העיקרי לבצע עבירה בעלת יעוד מוחשי, פסק כבי השופט מ. לנדוי (כתוארו אז) בע"פ 426/67 יוסף בארי ואח'י נ' מדינת ישראל, פד"י כב 477, בעמ' 481, כי כאשר הסיוע מתבטא באספקת כלי לביצוע העבירה, כגון רכב או נשק – די בכך שהמסייע מספק את הכלי ששימש לביצוע העבירה למטרת ביצוע עבירה מאותו סוג שבוצע, ולא דווקא אותה עבירה ממש. כבי השופט לנדוי אמר שהלכה זו, הנסמכת על פסיקה אנגלית, תחול "לפחות לגבי אותם מקרים, בהם משאיר המסייע 'שיקול דעת' לעברין העיקרי, לבחירת שעת המושר ומקום המושר להגשמת הכוונה הפלילית המשותפת לשניהם".

כך פסק כבי השופט לנדוי, במקרה הנ"ל, כי אילו הוכח שהמערער (אשר זוכה לבסוף) מסר את מכוניתו למבצע העיקרי של מעשה השוד על מנת להקל על הסתלקותו ממקום הפשע – לא היה צורך להוכיח שהוא התכוון דווקא לשוד התיירת שנשדדה לבסוף.

157. הדרישה למודעות הנאשם לקיומה של עבירה ספציפית בעלת יעוד מוחשי, מרוכבת גם על ידי "הכלל בדבר כוונה מועברת", המוצא את ביטוי בסעיף 20(ג) (2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

סעיף זה קובע לגבי הכוונה הפלילית כי: "אין נפקה מינה אם נעשה מעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות" (נראה: י. קדמי, על הדין בפלילים – עדכון והשלמה, מהד' 1966, חלק ראשון, בעמ' 38). על יסוד כלל זה נפסק עוד לפני שחוקק סעיף 20(ג) (2) לחוק בשנת תשנ"ד, כי: "המתכוון לרצוח את זה והרג את זה, דינו דין רוצח" (ע"פ 406/72 שנר נ' מדינת ישראל, פד"י כח(1) 234, בעמ' 242-243; ע"פ 388/76 אברהם נ' מדינת ישראל, פד"י לא(1) 601, בעמ' 607; ע"פ 6059/92 שיבאם נ' מדינת ישראל, תקי-על(4) 93; ע"פ 887/96 בטון נ' מדינת ישראל, תק-על(1) 97; 848). כפי שאמר כבי השופט ח. כהן בענין שנר הנ"ל: "אין רואים כוונה פלילית כאילו מכוונת היא לאדם מסוים דווקא". זהו אף הכלל במשפט האנגלי, כפי שציין כבי השופט ח. כהן.

ג. עבירת השידול והאבחנה בין מבצע בצוותא למשדל

158. סעיף 34. לחוק העונשין, תשל"ז-1977 קובע:

"מלבד אם נאמר בחיקוק או משתמע ממנו אחרת, כל דין החל על הביצוע העיקרי של העבירה המושלמת חל גם על ניסיון, שידול, ניסיון לשידול או סיוע, לאותה עבירה".

מכאן נובע כי חבותו של המשדל היא כחבותו של המבצע העיקרי, שכן המשדל נחשב כשותף ראשי של המבצע בצוותא – שלא כמו המסייע הנחשב כשותף משני – בשל תרומתו המהותית להתרחשות העבירה, המתבטאת בכך שהוא מביא אדם אחר לידי ביצוע עבירה (ראה: דברי כבי הנשיא א. ברק בע"פ 2796/95 הניל בענין פלונים, בעמ' 404, אשר מתייחס אל המשדל, חרף הדברים הללו, כאל "שותף עקיף", ודברי כבי השופט ד. בניש בע"פ 8464/99 אביגדור אסקין נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 65, בעמ' 82-83, למול דברי כבי השופט מ. חשין בענין פלונים הנ"ל, בעמ' 416, המסתייג מן הביטוי "שותף עקיף", שכן לדעתו תרומתו של משדל הינה תרומה ישירה, ממש כתרומתו של המבצע העיקרי).

ההוראה הכלולה בסעיף 34ד. לחוק העונשין, נגזרת מן ההתייחסות אל המשדל כאל שותף ראשי לביצוע העבירה: לכן נקבע בהוראה זו, דבר שחודגש אף בפסיקה, כי עונשו של המשדל זהה לעונשו של המבצע העיקרי (ראה: ע"פ 2796/95 הנ"ל בענין פלונים, בעמ' 401-402, 415; ע"פ 8469/99 הנ"ל בענין אסקין, בעמ' 82; ד"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם, בעמ' 42-43).

159. בע"פ 2796/95 הנ"ל בענין פלונים, הבחיר כב' הנשיא א. ברק (בעמ' 404) את אחריותו של המשדל לביצוע העבירה ומהותה, לאמור:

"תרומתו של המשדל מתבטאת בכך שהוא הביא את המבצע לידי קבלת ההחלטה לבצע את העבירה (ראה פלר, בספרו הנ"ל (8), בעמ' 228). הוא זה שהשפיע על המבצע – אם המבצע העצמי (או העיקרי) ואם המבצע בצוותא – והביא לידי כך שהתגבשה בו ההחלטה לבצע העבירה, ונעשו צעדים להגשמתה (בגדרי גיסיון או ביצוע מושלם). הוא 'האב הרוחני של העבירה' (מ. גור אריה "הצעת חוק העונשין (חלק מקדמי וחלק כללי), התשנ"ב-1992" (13), בעמ' 46). אכן, החברה מבקשת להגן על עצמה לא רק כלפי מי שמבצע עבירה – אם כמבצע עצמי ואם כמבצע בצוותא – אלא גם כלפי חוג רחב יותר של אנשים המביאים לידי כך שאחרים מבצעים עבירות..."

'קירבתו' של המשדל מתבטאת בכך שהוא זה שנטע בלב העבריין העיקרי את המחשבה הפלילית לביצוע עבירה. הוא 'המבצע האינטלקטואלי' – 'auteur intellectuel' של העבירה' (ראה פלר, בספרו הנ"ל (8), בעמ' 226-225). הוא זה שהביא לידי כך שאצל המבצע נתגבש הרעיון לבצע את העבירה – אם בכך שהוא נטע בו את הרעיון מראש, ואם על ידי כך שהטה את הכף במקום בו המבצע היסס".

כב' השופט מ. חשין פסק בענין פלונים הנ"ל בעמ' 415, כי פעילותו של המשדל מתבטאת בעיקרה בכך שבשיחו עם אחר הוא גורם לו לבצע עבירה, אשר לולא המשדל אפשר שלא היתה מתבצעת כלל.

דברים אלו מובילים לשאלת קשר חסיבתי הנדרש בין השידול לבין ביצוע העבירה בידי המשדול. כב' הנשיא ברק פסק, בקטע המצוטט לעיל, כי המשדל הוא זה שהשפיע על המבצע להחליט לבצע את העבירה, בין אם נטע בראשו את הרעיון, ובין אם הטח את הכף במקום בו המבצע היסס (עמ' 404).

בע"פ 8469/99 הנ"ל בענין אסקין, פסקה כב' השופט ד. ביניש (בעמ' 78-79), לגבי מחות השידול ודרישת הקשר חסיבתי, כי: "העיקר הוא כי התנהגות המשדל תהא בעלת 'אפקטיביות מוטנציאלית' העשויה להשפיע על המשדול לבצע את העבירה נשוא השידול, כך שמתקיים קשר סיבתי בין ההתנהגות המשדלת לתחילת ביצוע העבירה". ואולם – הוסיפה כב' השופטת ביניש (בעמ' 79):

"במסגרת יסודות השידול, אין זה הכרחי, ואף אין זה מספיק, כי היוזמה או הרעיון לביצוע העבירה יהיו של 'המשדל'. הרכיב הנסיבתי בעבירת השידול – קיומו של אחר ('משדול') הטעון הנעה מנטלית לצורך קבלת ההחלטה לבצע את העבירה – עשוי להתקיים גם במצבים שבהם הרעיון העבריני עלה לראשונה במחשבתו של 'המשדול',

אך טרם גובשה אצלו החלטה לבצע. במקרה כאמור, אם ההתנהגות המשדלת הביאה להחלטתו הסופית של 'המשדל' לבצע את העבירה, הרי נתיקים היסוד העובדתי הנדרש בעבירת השידול".

160. לענין היסוד הנפשי של עבירת השידול פסקה כבי' השופטת ד. ביניש בע"פ 8469/99 הנ"ל בענין אסקין, בעמ' 81:

"ככלל, לצורך התקיימות היסוד הנפשי במסגרת פעולת השידול יש להוכיח התקיימות של שתי דרישות: ראשית, על המשדל להיות מודע לכך שיש בהתנהגותו כדי להביא את האחר ('המשדל') לידי ביצוע העבירה נושא השידול. דרישה זו עניינה מודעות לטיב ההתנהגות המשדלת וכן מודעות לקיומו של אחר הזקוק להנעה מנטלית על מנת לבצע את העבירה נושא השידול. שנית, על המשדל להתכוון להביא את המשדל לידי ביצוע העבירה יעד השידול. לשון אחר, השידול צריך להיות מלווה בשאיפה – מטרה – מצד המשדל כי העבירה נושא השידול אכן תבוצע, על כל יסודותיה, על ידי ה'משדל' (ראו פלר בספרו הנ"ל (כרך ב) (18), בעמ' 234)".

161. בפסיקה הנוגעת לאחריותו של משדל – להבדיל מן הפסיקה הנוגעת לאחריותו של מסייע – לא צויין שהשידול צריך להתייחס לעבירה מסוימת בעלת ייעוד מוחשי, אולי משום שהדבר ברור מאליה. אך דרישה זו מובנית ביסודות עבירת השידול, ומתבקשת מקל וחומר בעניינו של המשדל, שעונשו זהה לעונשו של המבצע העיקרי (לעומת המסייע שעונשו הוא מהצית מעונשו של המבצע העיקרי). לצורך הוכחת עבירת השידול יש להראות קשר סיבתי בין השידול לבין ביצוע העבירה העיקרית בידי המשדל, ואף מטרה ושאיפה מצד המשדל שהעבירה אכן תבוצע. כל אלו מתקיימים שהשידול יתייחס לעבירה ספציפית בעלת ייעוד מוחשי, כפי שנפסק אף לגבי עבירת הסיוע. וכך נאמר בספרו של ש"ז פלר, יסודות בדיני עונשין, תשמ"ז – 1987, כרך ב' בעמ' 226:

"ראוי להבהיר מראש כי מושג השידול, כצורת שותפות לדבר עבירה, הוא בעל משמעות שאינה תמיד הולמת את המשמעות הרגילה של מטבע לשון זה. המדובר במשמעות הנותנת ביטוי ליחס בין פרט לפרט, משדל למשדול, ולא גם ליחס בין פרט לבין קהל מקום שהפרט מסית, מזיח, מתסיס, קהל מסויים או קהל בלתי מוגדר, ללא הבדל הזהות הפרטית של הנמנים על אותו קהל, לבצע עבירה מלולית.

פעולות כאלה עשויות להצמיח עבירות ספציפיות, ואמילו משתמשים בו בתבה "שדל" לשם הגדרתן, אין זה אותו "שידול", כצורה של שותפות לדבר עבירה, בו נדון בהמשך".

עם זאת, כפי שנפסק לגבי סיוע, אין צורך להוכיח שהמשדל היה מודע לכל פרט מפרטי העבירה נושא השידול, ודי בכך שהוא שידל את המבצע לעבור עבירה מאותו סוג של העבירה שבוצעה לבסוף (ראה סעיף 156 לעיל). זאת ועוד, גם לענין השידול, כמוכן, חל הכלל בדבר כוונה מועברת: אין נפקה מינה שהעבירה נושא השידול נעשתה לבסוף לגבי אדם אחר.

כללו של דבר: לא ניתן להרשיע אדם בעבירת שידול כללית לביצוע מעשי רצח, כאשר הוא קורא

לביצוע מינועים כנגד ישראל; לכך קיימת העבירה של הסתה לאלומות או לטרור (סעיף 2144ד. לחוק העונשין, התשל"ז-1977). כך גם לא ניתן להרשיע אדם בעבירה כללית של סיוע למעשי רצח, כאשר הוא מספק כספים או אמצעי לחימה לשם ביצוע עבירות שונות שאינן מסוימות. לכך קיימת העבירה של מתן אמצעים לביצוע פשע לפי סעיף 498 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שהוקקה במיוחד על מנת להתמודד עם מצבים בהם לא ניתן להוכיח ידיעה ודאית של מוסר האמצעים על כוונת מקבלם לבצע עבירה מסוימת, באופן שלא ניתן לראות בו מסייע (ראה דברי החסבר להצעת חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 36), תשל"ג-1972, ה"ח תשל"ג 1021, בעמ' 20).

162. אשר לקו המבחין בין משדל לבין מבצע בצוותא, פסק כב' הנשיא א. ברק בע"פ 2796/95 הנ"ל בענין פלונים בעמ' 406, כי: "יתרונותו של המשדל היא בכך שהוא גרם ליצירת היסוד הנפשי של המבצעים", וכי: "ככל שהשידול של המשדל אינטנסיבי יותר וככל שמתלוות אליו לא רק פעולות במישור הנפשי אלא גם פעולות במישור העובדתי, כך מתקרב המשדל למבצע בצוותא". בענין פלונים הנ"ל הורשע הקטין ט. בעבירת רצח, כמבצע בצוותא ולא רק כמשדל, בשל זריקת רימון לעבר ערבים, אף שהוא סרב להצטרף לפעולה עצמה, משום שנפסק כי הוא השתתף בתכנון העבירה, והיה "ראש וראשון לכולם" (עמ' 408-409).

בנוגע לאבחנה בין מסייע לבין משדל, אמר כב' הנשיא ברק (בעמ' 406), כי כאשר הסיוע הוא "רוחני" – עשוי המסייע להפוך למשדל: "קו הגבול עובר באבחנה בין עזרה למי שכבר גיבש לעצמו מחשבה פלילית (המסייע) לבין תרומה לגיבוש עצם המחשבה הפלילית (המשדל)".

בדנ"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם, פסק כב' השופט י. קדמי (בעמ' 63):

"כאמור, אחריותו של ה'מבצע בצוותא' נעוצה – כאמור בסעיף 29 לחוק העונשין – בהשתתפותו – בביצוע של עבירה תוך 'עשיית מעשים' לביצוע... ובהיעדרו של 'מעשה השתתפות' – כאמור – אין בסיס לאחריות בתור שבוזה... לעומת זאת, אחריותו של 'משדל' לביצוע של עבירה על-ידי אחר נעוצה בעשיית 'מעשה-של-שידול', מן המעשים המפורטים בסעיף 30 לחוק העונשין. מעשה כזה אינו מהווה 'מעשה-של-השתתפות' בביצוע, אלא מותיר את העושה 'מחוץ' למסגרת הביצוע".

בעמ' 66 אמר כב' השופט י. קדמי:

"עיונית, המבחין בין המשדל לבין המבצע בצוותא נעוץ בכך שתרומתו של המשדל לביצועה של העבירה היא ביצירת היסוד הנפשי הדרוש לביצוע העבירה אצל המשדול, שהוא המבצע העיקרי; בעוד שתרומתו של המבצע בצוותא היא, בעיקרה, במישור ההתנהגותי של הביצוע, שהרי נדרשת ממנו 'השתתפות' תוך עשיית מעשים לביצועה של העבירה (ראה בענין זה פלר בספרו הנ"ל (ברך ב) [20], בעמ' 196, 228). ואילו מן ההיבט המעשי, קו הגבול בין המשדל למבצע בצוותא מתוח בין מי ש'משתתף' בביצוע – דהיינו מנחה על הגרעין הפנימי של המבצעים – לבין מי ש'מזרז' בביצוע בלבד, דהיינו מצוי מחוץ למעגל הפנימי של המבצעים".

ד. אחריותו של מנהיג חבורה עבריינית כמבצע בצוותא או כמשדל

163. לענין קביעת אחריותו של נאשם כמבצע בצוותא או כמשדל, העניקו בתי המשפט משקל מכריע לעובדת היותו של הנאשם מנהיג החבורה העבריינית שביצעה את העבירה העיקרית. בע"פ 2796/95 הנ"ל בענין פלונים הורשע הקטין ט. כמבצע בצוותא, ולא רק כמשדל, בלא שהצטרף

לביצוע עבירת הרצח עצמה, משום שהשתתף בתכנון והיה מנהיג החבורה, ובלשונו של כב' הנשיא א. ברק "ראש וראשון לכולם".

בע"פ 8469/99 הנ"ל בענין אסקין, הורשע הנאשם כמשדל לביצוע עבירות של הצתה וכניסה ללא רשות למקום מלחן או קבורה, שבוצעו על ידי אדם שהיה כפוף לנאשם וסר למרותו; בית המשפט הדגיש את היותו של הנאשם "מנהיג ומוביל", וכן את העובדה שהנאשם היה זה שנתן את "הסכמתו ואישורו" לביצוע העבירות, וקיבל דיווח לאחר השלמת הביצוע (עמ' 81-77, 84, 90-91). עם זאת, יש לציין כי הנאשם באותו מקרה נטל חלק בתכנון העבירה, וסייע בכסף לביצועה. בנסיבות אלו, העירה כב' השופטת ד. ביניש, אגב אורחא, כי ייתכן שהיה מקום להרשינו כמבצע בצוותא, ולא רק כמשדל, באומרה (בעמ' 84):

"אף לו היינו אומרים כי עיקר 'תרומתו' של המערער לביצוע העבירה היה במתן 'אישורו' לתוכנית העבריינית ולמימושה, הרי שבנסיבות מיוחדות אפשר ש'הסכמה' לביצוע תהווה השתתפות 'בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה', כאמור בסעיף 29 לחוק העונשין".

בדבריה אלו הפנתה כב' השופטת ביניש לדברי כב' השופט י. קדמי בע"פ 5589/98 ביסאן סולטאן נ. מדינת ישראל, תק-על 99(3) 98, פסקה 9. באותו ענין הורשע המערער בעבירת רצח בכוונת תחילה, כאשר הוכח שנתן את הסכמתו ואישורו לביצוע הרצח, ושלה את המבצע העיקרי להוציא לפועל את הרצח, ואף הנחה אותו לגבי שיטת הביצוע.

השופט קדמי הדגיש שלולא הסכמתו של המערער לא היה הרצח מתבצע, ולכן מתן האישור לבצע את הרצח היה משול "לירית ההזנקה המשלחת ספורטאי למרוץ", והיא עולה כדי "מעשה של השתתפות בביצוע העבירה". לכן הורשע המערער כמבצע בצוותא ולא כמשדל, ובית המשפט הדגיש כי הוא היה מצוי "במעגל הפנימי של הביצוע", כמי שהיה לו תפקיד בביצוע, והיה "המוח של החבורה", בעוד שמשדל מצוי מחוץ למעגל הפנימי של הביצוע.

כב' השופט קדמי הוסיף ואמר כי בנסיבות המתוארות לעיל, כאשר המערער נתן "אור ירוק לרצח" והתחזית אופרטיביות בדבר דרך הביצוע, היה בהתנהגותו לפחות "מנה גדושה של שידול על דרך העידוד". גם בע"פ 8469/99 הנ"ל בענין אסקין, נפסק כי די היה בכך שהמערער אישר את ביצוע ההצתה, בחיותו המנהיג והמוביל, כדי להגיע למסקנה שהיה במתן אישור זה משום עידוד למבצע העיקרי להוציא את רעיון ההצתה מן הכוח אל הפועל (בעמ' 93).

164. שאלת אחריותו של מנהיג קבוצת עבריינים, אשר איננו משתתף באופן פיזי בביצוע העבירה בידי אלו הסרים למרותו, התעוררה במלוא חריפותה בדנ"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם. בית המשפט פסק בדעת רוב של ששה שופטים, כי רב-עבריינים אשר מנהיג קבוצת עבריינים המבצעת עבירות בשליחותו ועל-פי תכנונו והחיותו, איננו רק משדל: הוא נחשב כמבצע בצוותא בשל השליטה המלאה שיש לו על ביצוע העבירה ועל מבצעייה. כב' השופטת ד. דורנר סברה בדעת מיעוט כי יש לראות באדם שכזה משדל בלבד (עמ' 42-47). דעה אחרת, לפיה יש לראות במנהיג ארגון פשע כ"מבצע באמצעות אחר" לפי סעיף 29(ג) לחוק העונשין, מובעת במאמריהם של מ. קרמיצר "המבצע בידי העונשין קווים לדמותו", פלילים-א' (תשי"ח-1990) 65, בעמ' 72, ומ. גור-אריה, "צדדים לעבירה-תיקון 39 לחוק העונשין במבחן הפסיקה", מגמות בפלילים, עמ' 83. במאמרו של פרופ' קרמיצר נאמר בעמ' 72:

"דומה כי לא צריך להכביר מילים על כך שהמושגים הרגילים של השתתפות עקיפה (סיוע ושידול) אינם הולמים תופעות עברייניות, כגון פשעי מלחמה, פשעים המתבצעים

על ידי מדינה פושעת (פשעי הנאצים) או על ידי ארגון פשע ('המאפיה'). מי שנמצא בעמדת שליטה במערכת כזו (ולא רק ראש ההיררכיה) הנותן פקודה להמית אדם, איננו סתם משדל או מסייע לרצח כאשר פקודתו מתבצעת. האופי המיוחד של מעשהו מתבטא בכך שבעת מתן הפקודה הוא יכול לסמוך על כך שהוראתו תבוצע, מבלי שיהיה עליו להכיר את המבצע הפיזי. הוא

יודע שאם אחד האורגנים הבאים בחשבון לביצוע לא ימלא את המשימה, יבוא אחר במקומו, והעיקר – המשימה תבוצע.

המבצע הישיר שולט אמנם על המעשה (הוא מבצע במו-ידיו את המעשה, מתוך היסוד הנפשי הנדרש, וללא כפייה), ואולם מבחינתו של נותן ההוראה הוא נתפס לגמרי אחרת – כפיגורה אנונימית וניתנת להחלפה, כבורג או גלגל בתוך מנגנון הפעולה של הארגון הנתון בידי של נותן ההוראה. הפונגביליות של המבצע הישיר הופכת את השליט בארגון למבצע באמצעות אחר".

165. בדנ"פ 1294/96 הנ"ל בענין משולם, פסק כב' השופט א. מצא כי: "יש לראות במשתתף כזה – שבידו שליטה מלאה על הביצוע ושעשייתו כוללת לא רק פעולות שידול והכנה, אלא גם הנחיית העבריינים הפועלים ופיקוח על פעילותם - מבצע בצוותא לכל דבר" (עמ' 27). הוא הדגיש כי נוכחות בזירת העבירה איננה יסוד חיוני להיותו של אדם מבצע בצוותא, ואמר (בעמ' 30):

"במציאות המשפטית החדשה, התניית האחריות הישירה בנוכחות, פרושה ש'סנדקים' ומנהיגי קבוצות עבריינים, המשלחים לזירת הביצוע את 'דגי הרק' הסרים למרותם, בעוד הם מנהיגים את הפעילות הפלילית מרחוק, יראו לא כמבצעים בצוותא אלא רק כמשדלים. ואפשרות זו, שבודאי אינה משקפת את הדין הרצוי, איננה מתחייבת אף מן הדין המצוי".

כב' השופט א. מצא הדגיש לענין השליטה של המנהיג באנשיו, את העובדה שהנאשם יכול היה להורות לאנשיו לחדול מביצוע העבירה (עמ' 32, וראה גם דברי כב' השופט קדמי בעמ' 63).

כב' הנשיא ברק הצטרף לדעתו של כב' השופט א. מצא, אך הדגיש גם את העובדה שהנאשם באותו מקרה היה נוכח בזירת ביצוע העבירה עד למעצרו, ובאותה עת הניע את תוכנית העבירה (עמ' 50). כב' הנשיא ברק פסק (בעמ' 51):

"מעמדו של משולם אינו מאפשר לראות בו משדל בלבד. משולם הוא ראש הקבוצה. הוא המנהיג. הוא תכנן את המבצע. זהו מבצע שלו. הוא איננו בעל רעיון עברייני; הוא איננו רק 'אב רוחני' של העבירה. הוא איננו אדם חיצוני המבקש כי משהו אחר יבצע לעבירה. הוא בעל תרומה פנימית לביצוע העברייני... בידיו של משולם, כראש הקבוצה, השליטה האפקטיבית על הארוע העברייני, ואצלו המחשבה הפלילית הנדרשת לגיבוש אחריותו כמבצע בצוותא".

כב' השופט מ. חשין פסק (בעמ' 55) אף הוא כי: "רב-עבריינים פלוגי, היוזם, המתכנן, קובע

משימות והשולח את 'חיליו' לביצוע העבירה" – נחשב כמבצע בצוותא הגם שאינו נוכח בזירת ביצוע העבירה. הוא הוסיף כי אדם שכזה, שהוא "הרוח הרעה בכל מעשה העבריינות" אינו יכול להחשב כמשדל בלבד, שאחריותו תהיה פחותה מאחריותו של המבצע בצוותא. וכך אמר כבי השופט חשין (בעמ' 59):

"נדע מכאן, כי בסוגנו את רב-העבריינים כמשדל – להבדילו ממבצע-בצוותא – כמו הפחתנו באחריותו והקלנו עימו. 'חיליו' ששלח רב-העבריינים לביצוע מעשה פשע, אלה יישאו באחריות מלאה לעבירה שונה ונוספת שביצעו, ואילו הוא – הרב-מוח והמנהיג העליון – ישא באחריות פחותה, אף כש'אדם מן הישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות עשייתה' של אותה עבירה שונה ונוספת. מסקנה זו תמוהה ומוזרה ויקשה עלי לקבלה".

יעוד אמר כבי השופט חשין (בעמ' 59):

"הנקבל כי הרב-מוח י'הא זוט'ר ל'חיליו' עושי-דברו? אכן, אם הרב-מוח אכן רב-מוח הוא – שבלעדיו לא יוכל תמנון-השותפות-לעבירה להניע את זרועותיו – יקשה עלינו לקבל כי אחריותו תהא פחותה מאחריות המבצע בצוותא. רוחו הרעה של המנהיג שורה על כל המבצע העברייני, מוחו מילא את הקמין מפעיל-העבירה קודם תחילתה, ולעת עשייתה של העבירה הוא 'נמצא' עם העבריינים כמבצע – בצוותא עימהם. הוא ימשיך ו'יימצא' בינותם עד אם יעשה מעשה גלוי לעין למניעת העבירה, לא פחות".

כבי השופט חשין נימק מסקנה זו גם באנלוגיה שהקיש מסעיף 29ג לחוק העונשין, בראותו את המנהיג המשלח את "חיליו" לביצוע העבירה כמעין "מבצע באמצעות אחר", ובאומרו: "'חיליו' ישמעו להוראות מנהיגם עד שיבטלו את רצונם לחלוטין מפני רצונו" (בעמ' 60). לגבי הנאשם באותו מקרה, הדגיש כבי השופט חשין כי: "אחריותו נגזרת מתוך תכנון וביצוע 'המרד' קודם מעצרו – תכנון וביצוע של מנהיג – ואותה אחריות נמשכה והלכה גם לאחר מעצרו וכל-עוד לא עשה מעשה גלוי לעין לעצור את העגלה המתדרדרת במדרון" (עמ' 61).

כבי השופט י. קדמי פסק ברוח דברים אלו (בעמ' 66-67), באומרו:

"במצב דברים זה, במקום שמעורבותו של מנהיג של חבורה, שהחליטה על ביצועה של עבירה, באה לכלל ביטוי בתכנון, בהנחיה ובחלוקת תפקידים, השאלה אם בפנינו 'מבצע בצוותא' או 'משדל', תוכרע על-פי אופייה של ה'מעורבות': אם היתה זו 'מעורבות' שיש בה תרומה של 'השתתפות' בביצוע; או שמא 'מעורבות' חיצונית של שידול בלבד.

יישומה של ההבחנה האמורה אינו תמיד קל, אך תמיד אפשרי. מכל מקום, כאשר מדובר במנהיג – או בראש חבורה – המציג לנוהים אחריו ולעושי דברו תכנית קונקרטית לביצועה של עבירה, כאשר זו כוללת חלוקת תפקידים ומתן הנחיות בדבר אורח הביצוע, לא יכול להיות ספק כי לא ב'משדל' המדובר, אלא במנהיג ש'השתתפות' בביצוע באה לכלל ביטוי ב'מעשה התכנון' האמור. 'מעשה של תכנון' – להבדיל מ'מעשה-של-שידול' – מהווה מעשה של 'השתתפות' בביצוע, משום שבפועל יש בו משום שלב ראשון של הוצאה לפועל של התכנית העבריינית, קרי: של הביצוע. זאת, להבדיל מן ה'שידול', שאינו חלק

מן הביצוע, אלא גורם חיצוני המניע את המבצע.

כפי שהוסבר לעיל, ניתן להסתייע בעניין זה, בבחינת קיומה של 'זיקת שליטה'. קיומה של 'זיקת שליטה' תאשר, כי ראש החבורה הינו 'מבצע בצוותא' על כל הנובע מכך; כאשר במקום שבו אין מתקיימת 'זיקת שליטה' כמוסבר לעיל, תהיה אינדיקציה לאפשרות שהמדובר במעורבות המקימה אחריות של 'משדל' בלבד".

166. על גישתו דלעיל, חזר כבי' השופט י. קדמי בע"פ 5454/98, 5310/98, 4720/98 נחמן כהן ואח' נגד מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נ"ז 366. במקרה זה הורשע נחמן כמבצע בצוותא, לאחר שהוכח כי היה היוזם, המזמין והמוביל של מזימת הרצח, ומי שאישר את זהות המתנקש המיועד שהוצג בפניו. כבי' השופט י. קדמי אמר (בפסקה 9):

"לשיטתי, אותה הצנתי לא פעם בעבר, 'מנהיגה' של חבורה, היוזם ומוביל ביצועה של עבירה ע"י חבורתו, נמנה בין 'מבצעייה'. המנהיג, 'משותף' בביצוע העבירה במשמעות שיש לדרישה זו בסעיף 29 לחוק העונשין. גורלו קשור בגורלם של המבצעים בפועל; והוא נושא באחריות לביצוע כאילו היה 'לצידם' של המבצעים בשעת הביצוע. זה דינו של 'מנהיג' וזה דינם של ה'מתכננים' וממלאי 'תפקידים' היוניים' אחרים, שתורמתם לביצוע 'מסתיימת' אמנם מורמלית לפני תחילתו, אך היא נותרת חלק בלתי נפרד ממנו. גורלם של אלה – המנהיג, המתכנן ודומיהם – קשור בגורלם של המבצעים בפועל: הם מהווים גוף אחד, שכל איבריו נושאים באחריות למעשים שעושות 'ידיו'.

לשיטתי, מנהיג של 'חבורה' שחברה לביצועה של עבירה, אינו 'משדל' של חבריו לחבורה, אלא מי שעומד בראשם ו'מוביל' אותם להגשמת מזימתם המשותפת. המשדל מצוי מחוץ למעגל הפנימי של ה'ביצוע'; ומעשה השידול הינו שידול 'נטו', לאמור: מעשה עצמאי ונפרד מן המאמץ הכולל של הביצוע. מי ש'משותף' בביצוע – ולשיטתי, כמתחייב מן האמור לעיל, יש ליתן למושג 'השתתפות' בהקשר זה משמעות רחבה – אינו יכול להיות 'משדל'. בין ה'משדל' לבין ביצוע העבירה 'חוצץ' המבצע שסימנו 'מילוי תפקיד' בביצוע; ובמקום ש'שידול' מלווה ב'מילוי תפקיד' כאמור – לא 'משדל' ניצב בפנינו, אלא 'מבצע בצוותא'".

3. מסקנות בעניין אחריותו של הנאשם כמבצע בנותא, משדל ומסייע

167. ניתוח חומר הראיות כמפורט לעיל, מביא למסקנות העובדתיות הבאות לגבי חלקו ותפקידו של הנאשם בפיגועים נשוא כתב האישום:

א. הנאשם היה מפקד הפת"ח והתנוים בגדה המערבית. הוא היה מנהיג השטח של הפת"ח בגדה, ואחראי על היעילות הצבאית של הפת"ח בכל שטחי הגדה. הביטוי בו השתמש הנאשם, קרי: "הפעילות הצבאית", איננו אלא שפה נקיה לפיגועי הטרור כנגד ישראל, שבוצעו על ידי חוליות השטח של הפת"ח, שהתארגנו בתנועת התנוים ובמסגרת גדודי חללי אלאקצא. הנאשם הקים את גדודי חללי אלאקצא, והיה אחראי על פעילותם, בהיותו מנהיגם ומפקדם של אנשי חוליות השטח ומפקדיהם. בפעילותו זו היה הנאשם כפוף באופן ישיר ליו"ר הרשות הפלסטינאית יאסר ערפאת. פעילותו "הצבאית" של הנאשם כמתואר לעיל, נעשתה במקביל לפעילותו הפוליטית כמזכ"ל הפת"ח בגדה, והיותו חבר הפרלמנט הפלסטינאי.

ב. הנאשם החזיק בדעה כי תנועת הפת"ח חייבת להוביל את "המאבק המזוין כנגד ישראל", ולכן תמך בגלוי בביצוע פיגועים כנגד חיילים ומתנחלים. זו היתה עמדתו המוצהרת של הנאשם, אשר חבירה כי מבחינתו גם נשים וילדים המתגוררים בהתנחלויות נחשבים כאויב שיש לפגוע בו. הנאשם התנגד באופן עקרוני לפיגועים בתוך ישראל, קרי: מעבר לקו הירוק, וכן היה נגד פיגועי התאבדות. ואולם בפועל, הוא לא חדל מלתמוך באנשיו, ולסייע להם באספקת כספים ואמצעי לחימה, גם כאשר נוכח שוב ושוב שהם מבצעים פיגועים, כולל פיגועי התאבדות, בתוך ישראל. בכך הביע הנאשם את הסכמתו לכל סוגי הפיגועים שביצעו אנשי השטח של הפת"ח. עמדתו של הנאשם כמתואר לעיל, באה לידי ביטוי גם בהופעותיו באמצעי התקשורת, בהן עודד את פעילי הפת"ח לבצע פיגועים כנגד ישראל, ואף שיבח את מבצעי הפיגועים – כולל אלו שבוצעו בתוך ישראל.

ג. לנאשם לא היתה שליטה מוחלטת באנשי החוליות ומפקדיהם. אך היתה לו מידה רבה של השפעה עליהם, מכוח היותו מנהיגם, ובשל הסיוע שהגיש להם, אשר התבטא באספקת כספים ואמצעי לחימה. השפעתו של הנאשם על אנשי החוליות ומפקדיהם באה לידי ביטוי בכך שמידי פעם היה מורה להם להפסיק את הפיגועים כנגד ישראל, ולאחר מכן היה קורא לחידוש הפיגועים – בין היתר על פי הנחיות שקיבל מערפאת. יאסר ערפאת לא היה נתון את הנחיותיו בצורה מפורשת, אך דאג שהכפופים לו יבינו היטב מתי הוא מעוניין בהפסקת אש, ומתי הוא מעוניין בפיגועים כנגד ישראל. גם ערפאת עצמו ראה בנאשם כמי ששולט באנשי השטח, ולכן היה נוזף בו כאשר בוצע פיגוע שלא על דעתו של היו"ר.

ד. לאנשי חוליות השטח ולמפקדיהם היתה מידה רבה של עצמאות בביצוע הפיגועים. הם לא נהנו בדרך כלל לערב את הנאשם בתכנון הפיגועים, ואין גם ראיות כי נהגו לדווח לו לפני ביצוע הפיגועים (למעט מקרים בודדים). עם זאת, הנאשם היה מקבל מהמפקדים דיווח לאחר כל פיגוע. מתוכנת פעילות זו נבעה מרצונו של הנאשם, כמו גם רצונו של מפקדי החוליות, להגן על הנאשם מפני ישראל, ולשמר אותו כ"דמות פוליטית", שאיננה מעורבת, כביכול, בפיגועי הרצח כנגד ישראל. מטעם זה לא היה לנאשם קשר ישיר עם מבצעי הפיגועים, למעט מקרים חריגים. כך גם נוהר הנאשם שלא ליטול בעצמו אחריות בשם הפת"ח או גדודי חללי אלאקצא לאחר ביצוע הפיגועים, דבר שנעשה על ידי מפקדי החוליות. הנאשם הסתפק בנטילת אחריות באמצעי התקשורת בצורה עקיפה וכוללת, מבלי להתייחס לפיגוע ספציפי, וזאת על ידי הבעת תמיכה בפיגועים שבוצעו.

ה. לבד מאחריותו הכוללת והעליונה של הנאשם על כל אנשי התנאים וגדודי חללי אלאקצא, בהיותו מפקדם, הוא שלט בצורה טובה יותר בכמה מן החוליות שהתנהלו תחת פיקודם של אנשים שהיו עוזריו הקרובים, ונחו מסיוע ותמיכה מיוחדת שלו, כמו אחמד ברגותי, עויס, אבו חמיד ואבו סטחה.

הנאשם נטל אחריות בחקירתו לפעילותן של החוליות שפעלו בפיקודם של אנשים אלה (למעט עויס), אם כי טען שהוא היה רק אחת מן "הכתובות" אליהן פנו אנשים אלה לשם קבלת סיוע ומימון, וכי לא היתה לו שליטה מלאה בהם, אלא רק השפעה עליהם.

ו. לנאשם לא היה בדרך כלל קשר ישיר עם אנשי השטח שביצעו את הפיגועים: הקשר היה באמצעות המקורבים לנאשם, שפעלו בסביבתו, ובהם: אחמד ברגותי, עויס, אבו חמיד ואבו סטחה. אנשים אלו, שפעלו בסביבתו של הנאשם ובתמיכתו, תכננו והוציאו לפועל פיגועי רצח, כשהם משתמשים בכספים ובאמצעי הלחימה שהנאשם דאג לספק להם לצורך כך.

ז. הנאשם היה אחראי על אספקת כספים ואמצעי לחימה לחוליות השטח, באמצעות המקורבים אליו, כגון אחמד ברגותי, עויס, אבו חמיד ואבו סטחה. הוא היה מפנה את הבקשות לאישורו של ערפאת, והיה אחראי על רכישות הנשק ואספקתו לאנשי החוליות באמצעות מקורביו. הנאשם גם הגיש סיוע למבוקשים ולמשפחות המפגעים.

ח. למרות שהנאשם, כמו גם אנשיו, נזחרו בדרך כלל שלא לערב אותו באופן אישי בתכנון והוצאה לפועל של פיגועים, חרי שחבאו ראיות חד-משמעיות לגבי ארבעה פיגועים שבוצעו בידיעתו, באישורו ובעידודו של הנאשם, ושניים מהם אף ביוזמתו.

הפיגוע בתחנת הדלק בגבעת זאב, בו נרצחה יואלה חן ז"ל, בוצע על פי הוראתו הישירה של הנאשם לאנשיו, כנקמה על חיסולו של ראיד כרמי, והנאשם הודה בחקירתו באחריות לפיגוע זה.

כך גם בוצע הפיגוע בו נרצח הנוזיר היווני ציפוקטקיס גרמוס ז"ל במעלה אדומים, בעקבות פניה של חמפגע רדאידה אל הנאשם לשם ביצוע פיגוע התאבדות.

הנאשם הפנה את רדאידה אל האדם שידריך אותו ויספק לו נשק, והנחה אותו לבצע פיגוע ירי ולא פיגוע התאבדות. כתוצאה מכך יצא רדאידה לביצוע הפיגוע, וירה בנוזיר היווני למוות מנותח מחשבה שהוא יהודי.

בנוסף, נתן הנאשם את אישורו לביצוע הפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב, וזאת בטרם יצא המפגע לדרכו. הנאשם אמנם הורה לאנשיו שהפיגוע יבוצע בהתנחלות או במחסום צבאי, ולא בתוך ישראל, אך הוא אישר את הפיגוע עצמו.

כמו כן, אישר הנאשם לאנשיו לבצע פיגוע התאבדות באמצעות פיצוץ מכונית תופת, אם כי הנחה את אנשיו שהפיגוע יבוצע בשטחים הכבושים ולא בתוך ישראל. הפיגוע הסתיים במותם של שני המחבלים ליד קניון מלחה בירושלים, אשר התפוצצו ברכב בדרכם לביצוע הפיגוע.

ט. זולת ארבעת הפיגועים שפורטו בסי"ק ח' לעיל, לא הובאו ראיות הקושרות את הנאשם באופן אישי וישיר למעורבות בפיגועים נשוא כתב האישום. משיחתו של הנאשם עם מקורבו אחמד ברגותי, שהוקלטה ללא ידיעתם, עולה חשש ממשי כי הנאשם ידע הרבה יותר ממה שהוא ואנשיו חשפו בחקירותיהם, אך לא ניתן לקבוע זאת במידת הוודאות הנדרשת במשפט פלילי על סמך הראיות הקיימות.

כך או כך: ברור מן הראיות שהובאו, כי פיגועי רצח לא מעטים מאלו שפורטו בכתב האישום תוכננו והוצאו לפועל על ידי מפקדי השטח שפעלו בקרבת הנאשם ובתמיכתו, תוך שימוש בנשק שהנאשם סייע ברכישתו, ואשר נמסר למפגעים על ידי מפקדי החוליות המקורבים אל הנאשם (אחמד ברגותי, עייס, אבו סטחה ואבו חמיד). הנאשם קיבל מאנשיו דיווחים על פיגועים אלה לאחר ביצועם, ונתן את הסכמתו - לפחות בשתיקה ובחתימה - להמשך ביצועם.

168. ניתוח חומר הראיות כמפורט לעיל, מביא למסקנה הברורה שהנאשם תרם תרומה ממשית לפיגועי הטרור שבוצעו על ידי חוליות הפת"ח, התנוים וגדודי חללי אלאקצא, גם כאשר לא נטל חלק בביצועם.

הסיוע במתן אמצעי לחימה וכספים לאותן חוליות, גיוס פעילי חשט, הטיפול בהדרכתם והסיוע למשפחותיהם - כל אלה יצרו את התנאים שגדרשו לביצוע מעשי הרצח של חוליות הטרור. הנאשם היה מודע, ללא ספק, לעובדה זו, וגם ידע שאנשי חשט הנתמכים על ידו עומדים להמשיך ולבצע פיגועי רצח כנגד ישראל, והוא פעל מתוך מטרה ברורה לסייע להם לפעול בדרך זו. אין מדובר רק בחשד סביר או ב"עצימת עיניים" מצד הנאשם, אלא בידעיה ממשית שאנשי החוליות מבצעים, ועתידים להמשיך לבצע, פיגועי רצח כנגד ישראל, תוך שימוש באמצעי הלחימה והכספים שהעמיד לרשותם למטרה ספציפית זו. יתר על כן: הנאשם לא רק היה מודע למעשי הרצח שמבצעים אנשי החוליות, אלא שהוא העניק להם סיוע, כמפורט לעיל, מתוך מטרה ושיאפה שהם יפעלו בדרך זו.

עם זאת, למעט ארבעה מקרים שיפורטו בהמשך, אין ראיות שהנאשם היה מעורב בתכנון ובביצוע הפיגועים, או כי ידע מראש על הפיגועים העומדים להתבצע על ידי אנשי חשט ומפקדי החוליות שנתמכו על ידו, ושהוא למעשה היה מפקדם. אמנם עלי עיאדיה סיפר בחקירתו כי הנאשם ידע ואישר מראש את כל פיגועי הירי של אנשי התנוים (ראה סעיף 40 לעיל). אך פרט לעדות בודדת זו, מפי אדם שלא היה מקורב לנאשם, אין ראיות אחרות על כך שהנאשם ידע מראש על כל פיגוע העומד להתבצע, והוא עצמו הכחיש טענה זו. גם התביעה אינה טוענת כי הנאשם ידע מראש על כל הפיגועים (ראה עמ' 47 לסיכומיה).

169. זאת ועוד: מחומר הראיות עולה כי לנאשם לא הייתה שליטה מוחלטת במפקדי החוליות ואנשי חשט. אמנם הוא נחשב למנהיגם ומפקדם, והייתה לו השפעה עליהם, אך בכל זאת הייתה להם מידה לא מבוטלת של שיקול דעת עצמאי בתכנון הפיגועים וביצועם, ואין כל ראייה שהם היו מתאייגים עם הנאשם בעניין זה. ממכלול הראיות עולה כי גדודי חללי אלאקצא אינם גוף המאורגן תחת הנהגה אחת, אלא מקבץ של חוליות שטח, שלכל אחת מהן יש מפקד משלה. עובדה העולה מחומר הראיות, היא כי אנשיו של הנאשם ביצעו פיגועי התאבדות, ופיגועים בתחומי הקו הירוק, בניגוד לעמדתו המוצהרת של הנאשם, ולעיתים גם בניגוד לדעתו של היו"ר ערפאת. בנוסף, מחומר הראיות עולה שאנשי חשט שהיו מעורבים בביצוע הפיגועים השתדלו להרחיק את הנאשם ולנתקו מעורבות אישית בפיגועים על מנת לחגן עליו מפני ישראל, ולשמרו כ"סדומ פוליטית".

גם הנאשם עצמו ביקש להתרחק ככל האפשר מפעילות "צבאית", ומקשר ישיר עם החוליות שביצעו פיגועים, ואלו הופעלו למעשה על ידי מפקדי השטח, שחלקם היו מקורביו של הנאשם, ופעלו תחת שליטתו, בסיועו ובעידודו (כגון, אחמד ברגותי, אבו-חמיד אבו סטחה ועוים). עובדה זו מחזקת את המסקנה שהנאשם לא ידע מראש בדרך כלל על ביצוע הפיגועים, ולא היה מעורב באופן אישי בתכנונם או באישורם, שכן זו היתה מתכונת הפעילות שנבחרה על ידו ועל ידי אנשיו במתכוון.

אכן, התביעה מסכימה בסיכומיה (עמ' 47), כי:

"במסגרת ההיערכות הארגונית של הארגונים הטרוריסטים, הוקנו למפקדים ולפעילי השטח סמכויות נרחבות ומרחב תמרון רב בביצוע פעולות הטרור, והם לא נדרשו לקבל אישור מהנאשם לכל פעילות טרור, שבוצעה בהתאם למדיניות שעיצבו הנאשם והנהגת הארגונים, כאמור לעיל.

לנאשם היתה מודעות לפעילותם של הכמופים לו והוא עודכן בעניין זה, בחלק מהמקרים מראש ולעיתים בדיעבד, וזאת בהתאם לתפיסה על מיה התנהלה הפעילות של הארגונים הנ"ל."

170. ההלכה, כאמור לעיל, היא שחסינו צריך שיופנה במודע כלפי עבירה מסוימת בעלת יעוד מוחשי, ויש להוכיח כי המסייע היה מודע לכך שהמבצע העיקרי עומד לבצע, קרוב לוודאי, עבירה שכוו, קרי: עבירה בעלת יעוד מוחשי; אין די בידועה של המסייע על נכונות ערטילאית של המבצע העיקרי לבצע עבירה. אמנם אין צורך להוכיח כי המסייע היה מודע לכל פרט מפרטי העבירה, כגון המיקום המדויק של העבירה (ע"פ 11131/02 הנ"ל בעניין יוסופוב), או זהותו של קורבן העבירה וזמן הביצוע (ע"פ 426/67 הנ"ל בעניין בארי): די בכך שהוא מודע לכך שהמבצע העיקרי עומד לבצע עבירה מסוימת מן הסוג שבוצע לבסוף, וחרף כך מסייע לכיצועה.

ואולם במקרה דנא – ככל שהדבר נוגע למרבית הפיגועים נשוא כתב האישום, ולמעט ארבעה פיגועים בהם היה הנאשם מעורב אישית – אין כל ראיה שהנאשם ידע על הכוונה לבצעם, במובן של מודעות לכוונה לבצע עבירה מסוימת בעלת יעוד מוחשי, כפי שנדרש בפסיקה. היתה לנאשם ידיעה כללית שאנשי השטח המשתייכים לארגון שבהנהגתו מבצעים מעת לעת פיגועי רצח כנגד ישראלים, תוך שימוש באמצעי לחימה וכספים שהוא דאג לאספקתם. אך לא הובאו ראיות כלשהן הקושרות סיוע מצד הנאשם באופן ספציפי לפיגוע זה או אחר (למעט רצח הנזיר היווני שידון בהמשך). אין כל ראיה כי הנאשם סיפק אמצעי לחימה או כספים לצורך ביצוע פיגוע מסוים. אמנם בחלק מן המקרים הוכח שהפיגוע בוצע באמצעות כלי נשק שנמסר למפעל על ידי אחד ממקורביו הנאשם, כמו עוים, אבו חמיד או אחמד ברגותי.

אך על פי הראיות שהובאו, הסיוע שהגיש הנאשם למקורביו בעניין זה היה כללי, ולא התייחס לפיגוע זה או אחר, או למפעל זה או אחר: הנאשם דאג באופן כללי לכך שאנשי השטח יהיו מצויידים באמצעי לחימה ובכספים, וזאת באמצעות מקורביו ומפקדי השטח שסרו למרותו, וביודעו שאמצעי הלחימה והכספים משמשים אותם למטרות פיגועים. ואולם על פי ההלכות שבאורן לעיל, אין די בכל אלו על מנת להרשיע את הנאשם בסיוע לכל אחת מעבירות הרצח שבוצעו על ידי אנשים שנעזרו בסיוע כללי זה, באמצעות מקורביו של הנאשם, לצורך ביצוע פיגועים.

171. אין זה המקרה בו אדם מסייע לאנשים הסרים למרותו, בידוע כי הם עומדים לבצע עבירה

מסוימת ומוחשית, אלא שהוא רק אינו יודע היכן, מתי, באיזה אופן ועל ידי מי מאנשיו תבוצע העבירה, ומי יהיה קורבנה. מדובר במקרה בו אין כל ראיה הקושרת את הנאשם לביצועה של עבירה מסוימת, הן מבחינת היסוד העובדתי של העבירה, והן מבחינת היסוד הנפשי שלה, שכן לא הוכח שהנאשם ידע כלל על התוכנית לבצע. בנסיבות אלו, וככל שהדבר נוגע למרבית הפיגועים נשוא כתב האישום, לא ניתן לייחס לנאשם עבירה כוללת ונורפת של סיוע לרצח בכוונת תחילה בגין כל פיגוע ופיגוע, רק בשל מודעותו הכללית לכך שאנשיו מבצעים פיגועים תוך שימוש בנשק ובכספים שהוא דאג להשיג עבורם.

אין זאת אומרת שהנאשם אינו נושא כלל באחריות פלילית למעשיו, שהביאו לפיגועים שבוצעו תוך שימוש באמצעי הלחימה והכספים שדאג להעביר למפקדי השטח. לשם כך קיימת העבירה הכללית של פעילות בארגון טרוריסטי, שדינה מאסר עד 20 שנה, וכן העבירה הכללית (בה לא הואשם הנאשם), של מתן אמצעים לביצוע פשע לפי סעיף 498 לחוק העונשין התשל"ז-1977. עבירה זו נועדה למקרה של מסירת אמצעים לביצוע פשע **בלשהו**, כאשר לא ניתן להוכיח ידיעה של המוסר על כוונה לבצע עבירה מסוימת (ראה: ע"פ 507/79 מדינת ישראל נ' אליהו אסרף, פד"י (ג3) 620, 623-622). זה המקרה שבפנינו.

172. המסקנות לדעיל הנוגעות לעבירת הסיוע, ישימות גם לגבי העבירה של שידול למעשי רצח המיוחסת לנאשם. כשם שלא ניתן להרשיע אדם בישראל בעבירה כללית של סיוע למעשי רצח, כך גם לא ניתן להרשיעו בעבירה כללית של שידול למעשי רצח. כשם שהסיוע חייב להתייחס לעבירה מסוימת בעלת יעוד מוחשי, כך גם חייב השידול להיות בין פרט לפרט, ולהתייחס לשידול לבצע עבירה מסוימת בעלת יעוד מוחשי. מסקנת זו מתבקשת לגבי שידול מקל וחומר, שהרי עונשו של המשידל, שלא כמו המסייע, זהה לעונשו של העבריין העיקרי. כאשר נאשם אינו מודע כלל לכוונה לבצע עבירה מסוימת, לא ניתן להוכיח את גורם הקשר הסיבתי, דהיינו: שהמבצע העיקרי שודל על ידו לבצע את העבירה.

במקרה דנא, וככל שהדבר נוגע למכלול הפיגועים נשוא כתב האישום (פרט לארבעה פיגועים שידונו בהמשך), אין כל ראיה כי הנאשם חשפני על מפקדי השטח שבהנהגתו, או על אנשי החוליות, לבצען. שרשי אין הוכחה שהנאשם ידע כלל על הכוונה לבצע פיגועים אלו. מן הראיות שהובאו נראה כי איש לא היה צריך לשדל אותם לכך: מפקדי השטח ואנשי החוליות פעלו, בדרך כלל, על פי יוזמה ושיקול דעת עצמאיים, כשהם מקפידים שלא לערב את הנאשם באופן אישי בתכנון או ביצוע הפיגועים. כמו כן, לא ניתן להרשיע את הנאשם בעבירה גורפת של שידול למעשי הרצח נשוא כתב האישום בשל מה שניתן לכנות "שידול המופנה אל הכללי", קרי: דברי ההסתה של הנאשם באמצעי התקשורת, בהם קרא לאנשים שתחת הנהגתו, ולאחרים, לבצע פיגועים כנגד ישראל. לשם כך קיימות העבירות הכלליות של הסתה לאלימות או לטרור, פעילות בארגון טרור, וכו' (ראה סעיף 161 לעיל).

173. על פי העקרונות המשפטיים וההלכות שפורטו לעיל, גם לא ניתן לראות בנאשם מבצע בצוותא של כל הפיגועים נשוא כתב האישום, יחד עם המפגעים והמתכננים שהוציאו אותם אל הפועל, שכן אין כל ראיה לכך שהוא חיה מודע לכוונה לבצעם (פרט לארבעת הפיגועים בהם היה מעורב אישית, כפי שיפורטו בהמשך). חרף הפרשנות הרחבה מאוד שניתנה בפסיקה למילים "המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה", וההלכות הנוגעות לאחריותו של מנהיג חבורת פשע – לא ניתן לקבל את טענת התביעה, לפיה יש לראות בנאשם מבצע בצוותא של כל הפיגועים נשוא כתב האישום. המינימום הנדרש על פי הפסיקה שבוארה לעיל, לצורך הטלת

אחריות של מבצע בצוותא על מנהיג חבורה שאיננו נוכח בזירת העבירה, הוא השתתפות בתכנון העבירה או קשירת קשר לביצועה; מתן הנחיות או אישור לביצוע העבירה; פיקוח על ביצוע העבירה; או העלאת הרעיון לביצוע העבירה בצירוף סיוע או תכנון. כל אחד מאלו עשוי להיחשב על פי הפסיקה כ"עשיית מעשים לביצוע העבירה", אשר מבססת אחריות של מבצע בצוותא. אך אין די בכך שהמנהיג שולט באנשיו, ואלה סרים למרותו, כדי להטיל עליו אחריות של מבצע בצוותא למכלול העבירות שביצע אנשיו, כאשר אין כל ראיה הקושרת את המנהיג בדרך כלשהי לתכנון או לביצוע, ואף אין כל ראיה כי ידע על הכוונה לבצע.

התביעה חייבת להוכיח שהנאשם קשור בדרך זו או אחרת לעבירה **מסוימת** – הן ביסוד העובדות של העבירה, והן ביסוד הנפשי שלה, וזאת לא הוכיחה פרט לארבעת הפיגועים שיפורטו להלן.

התביעה משליכה את יחבה על ההלכה שנפסקה בדנ"פ 1294/96 **הג"ל בענין משולם**, בעתירתה להרשיע את הנאשם כמבצע בצוותא בכל הפיגועים נשוא כתב האישום. **משולם** הורשע כמבצע בצוותא, יחד עם חברות החסידים שהקיפה אותו ושביצעה עבירות שונות, לאחר שנקבע לגביו כי הוא נתן הנחיות לאנשיו, פיקח על פעילותם, היה בעל שליטה עליהם ונמנע במתכוון מלהורות להם לחדול מביצוע העבירות (כב' השופט מצא בעמ' 30, 32). כן נקבע כי היה נוכח בזירת ביצוע העבירות בסמוך לפני תחילתן, ובאותה עת הניע את תוכנית העבירה, והוא אף היה מי שתכנן את המבצע (כב' הנשיא א. ברק בעמ' 51-50); ותכנן וביצע את ה"מרד" קודם למעצרו (כב' השופט חשין בעמ' 61).

גם כב' השופט קדמי, התייחס בדבריו בענין **משולם** למי שמעורבותו בביצוע באה לידי ביטוי בתכנון, בהנחה ובחלוקת תפקידים, וציין כי משולם נמנע מלהורות לאנשיו לחדול מביצוע העבירות (עמ' 63, 66-67).

מאפיינים אלה של שליטה מלאה במבצעי העבירה, נוכחות לצד המבצעים בזירת האירועים עד לתחילתם, מעורבות בתכנון העבירות, מתן הנחיות לביצוע ופיקוח על מעשי המבצעים – אינם מתקיימים בענייננו, כאשר לא הוכח שהנאשם ידע מראש על הכוונה לבצע את מרבית הפיגועים נשוא כתב האישום.

הנאשם לא היה מעורב אישית ביוזם, תכנון או ביצוע של הפיגועים נשוא כתב האישום (פרט לפיגועים בודדים שיפורטו בהמשך). הנאשם גם לא נתן הנחיות או אישור לביצוע פיגועים אלה, והוא גם לא סייע או שידל באופן ספציפי לביצועם, כאמור לעיל. כך גם נושא השליטה של הנאשם במבצעי הפיגועים ומתכנניהם איננו נקי מספקות, כפי שפורט לעיל. על אף היותו של הנאשם נושא בתואר הלא-רשמי של ממנהל התנועה וגדודי חללי אלאקצא. אין כל ראיה שהנאשם היה חלק מן ההחלטה המשותפת לביצוע הפיגועים נשוא כתב האישום, או כי פעל יחד עם האחרים למען הגשמת פיגועים אלה, או כי נטל חלק בביצועם או בתכנונם. בהעדר כל אלה, ועל פי הכללים שנקבעו בפסיקה לאור הוראות חוק העונשין, לא ניתן לראות בנאשם מבצע בצוותא של הפיגועים נשוא כתב האישום, שלגביהם לא היתה לו כל מעורבות וידיעה אישית, רק מכוח היותו המנהיג הלא מוכתר של התנועה וגדודי חללי אלאקצא, או בשל קרבתו למתכנני הפיגועים והסיוע הכללי שהגיש להם.

174. לסיכום כל האמור לעיל, המצב החוקי השורר במדינת ישראל איננו מאפשר להרשיע מנהיג של חבורה עבריינית או ארגון טרור כמבצע בצוותא של עבירות שנעשו על ידי חברי אותה חבורה או אותו ארגון, ואף לא בסיוע או בשידול לביצוע, כאשר הוא עצמו איננו מעורב אישית ובצורה פרטנית בשום אופן בעבירות עצמן, לא לפני ולא בעת ביצוען. כזה הוא המצב, תגם שברור כי אותו

מנהיג נותן את ברכתו לביצוע העבירות, ומעניק לאנשיו סיוע כללי שלא לצורך ביצוע עבירה זו או אחרת.

הנאשם, במקרה דנא, עודד והמריץ את מפקדי החוליות ואנשי השטח לבצע פיגועים, ודאג שיהיו בידיהם כספים ואמצעי לחימה לצורך ביצוע הפיגועים. הוא היה מנהיגם של המפקדים ואנשי השטח, והיתה לו מידה לא מבוטלת של השפעה עליהם.

רבים מן הפיגועים נשאו כתב האישום הוצאו לפועל ותוכננו בידי מפקדי השטח שהיו מקורבים אל הנאשם, ונתמכו על ידו. חרף כל אלה, לא ניתן לייחס לנאשם על פי הדין הישראלי אחריות פלילית של מבצע בצוותא, מסייע או משדל - ככל שהדבר נוגע לפיגועים שאין כל ראיה הקושרת את הנאשם אליהם, וכאשר לא הוכח כי ידע על הכוונה לבצעם.

אכן, קיים פער בין אחריותו הכללית והקולקטיבית של הנאשם לביצוע הפיגועים נשוא כתב האישום, שלא לדבר על האחריות המוסרית לביצועם, לבין האפשרות המשפטית לייחס לו אחריות פלילית לביצועם של פיגועים ספציפיים שלא הוכח כי ידע על התוכנית לבצעם. לא מוכר לנו תקדים להרשעת אדם בעבירת רצח, או בשדול או סיוע לרצח, כאשר אין כל ראיה הקושרת אותו למעשה זה באופן ספציפי. הנאשם נשוא אשמת באחריות הכבדה והנוראית לפיגועים נשוא כתב האישום, בהם קפדו את חייהם אנשים רבים, בהיותו מנהיג ומפקד חוליות הטרור שביצעו את הפיגועים. אך זוהי אחריות פיקודית "מעין מניסטרטגית", ולא אחריות שניתן לבססה מבחינת דיני העונשין. אל לנו למתוח את הוראות חוק העונשין אל מעבר לגבולותיה הטבעיים, הגם שבמקרה זה ניצבת בפנינו בעיה שקשה לפתרה באמצעות הוראות החוק הקיימות.

תוצאה משפטית זו רחוקה מלהשביע רצון, ואף מקוממת. לכך כוונו דבריו של פרופ' מ. קרמניצר שצוטטו לעיל, כי המושגים המקובלים של סיוע ושדול אינם חולמים תופעות עברייניות של ארגוני פשע וטרור, ולכן גם הועלתה הצעתה של פרופ' מ. גור-אריה לתקן את החוק באופן שניתן יהיה לראות במנהיג שכזה "מבצע באמצעות אחר" (ראה סעיף 164 לעיל). בדנ"פ 1294/96 הני"ל בעניין משולם, דחה בית המשפט את האפשרות לראות במנהיג חברת עבריינים "מבצע באמצעות אחר" לפי סעיף 29(ג) לחוק העונשין, אף שהשופט מ. חשין גזר מהוראת חוק זו אנולוגיה לעניין אחריותו של מבצע בצוותא לעומת אחריותו של משדל (עמ' 59-60).

175. לאחרונה נעשה ניסיון של המחוקק להתמודד, ולו בצורה חלקית, עם בעיה משפטית זו. הכנסת חוקקה חוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003, המאפשר להטיל על העומד בראש ארגון פשיעה עונש של עד 20 שנות מאסר, כאשר הארגון מבצע עבירות מסוג פשע שעומשו עולה על 20 שנות מאסר. חוק זה איננו חל על העבירות נשוא כתב האישום, שבוצעו קודם לחקיקתו. אך הוא משתרע גם על ארגוני טרור ומנהיגיהם (ראה התוספת הראשונה המחילה את החוק על עבירות לפי סעיף 4 לפקודת מניעת טרור, ודברי ההסבר להצעת החוק: "הי"ח תשס"ב 3155, בעמ' 762). מדברי ההסבר להצעת החוק ניתן להבין כי המחוקק היה ער לבעיה המשפטית הנובעת מהעדר היכולת להרשיע את העומדים בראש ארגוני פשע בביצוע עבירות הנעשות על ידי חפופים להם, בשל ריתוקם מן העבירות. וכך נאמר בדברי ההסבר (עמ' 762):

"הצעת חוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ב-2002, באה להתמודד במישור החקיקתי עם התופעות של פשיעה מאורגנת ועם המבנה של ארגוני פשיעה, הגורם לעיתים קרובות קושי בהוכחת הקשר בין ראשיהם ומוביליהם של ארגונים מסוג זה לבין ביצוען של עבירות שנעברו על ידי אחרים; זאת לאור המבנה ההיררכי של אחדים מארגונים אלו,

היוצר מרחק בין מקבלי ההחלטות ומתווי המדיניות לבין מבצעי העבירות".

כך גם נאמר בדברי ההסבר להצעת החוק (עמ' 763), כי סעיף 2 לחוק המאפשר להטיל עונש עד 20 שנות מאסר על העומד בראש ארגון פשיעה "בא להתמודד עם הקושי להוכיח את הקשר בין נושאי התפקידים בארגוני פשיעה לבין עבירות שנעברו בפועל, והוא קובע, כי די בעצם העמידה בראש הארגון, ניהולו, מימונו וכד' כדי שהדבר יהווה עבירה...". עוד נאמר בהמשך לדברים אלה כי לגבי חברי ארגון פשיעה בדרג נמוך יותר, "יוותר הצורך להוכיח קשר לעבירה מסוימת".

מכאן ברור שהחוק בא להתמודד עם הבעיה העומדת להכרעה גם בתיק זה, דהיינו, העדר היכולת, על פי המצב החוקי הקיים, להרשיע מנהיג של ארגון פשיעה או ארגון טרור בביצוע, בשידול או בסיוע לעבירות ספציפיות המבוצעות על ידי אנשי הארגון.

ואולם, אין בחוק זה מענה לשאלה שהציב כבי' השופט מ. חשין בדני"פ 1294/96 הנ"ל בעניין משולם (בעמ' 59), לאמור: "הנקבל כי הרב-מוח יהא זוט'ר ל'חיילי' עושי דברו?". גם לפי חוק זה יהא עונשו של העומד בראש ארגון פשיעה קל מעונשם של הסרים למרותו, כאשר אלו ביצעו עבירה של רצח שדינה מאסר עולם. זאת ועוד, ככל שמדובר בארגון טרור אין צורך בחוק זה, שכן על פי סעיף 2 לפקודת מניעת טרור צפוי מנהיג בארגון טרור, ממילא, לעונש מאסר עד 20 שנה בשל עצם היותו ממלא תפקיד ניהולי בארגון (ראה תת-פרק (i) לעיל).

176. הדברים האמורים לעיל נוגעים למרבית הפיגועים המיוחסים לנאשם בכתב האישום, כפי שפורטו בפרק ה' לחלק השני של הכרעת הדין. בפיגועים אלה, כפי שבואר לעיל, לא ניתן להרשיע את הנאשם בעבירות של סיוע או שידול למעשי רצח, ואף לא כמבצע בצוותא. יחד עם זאת, הוכחו ראיות ברורות ומשכנעות למעורבותו של הנאשם בשלושה פיגועי רצח שבוצעו על ידי אנשיו, ובניסיון לבצע פיגוע רצח נוסף, ואלה הם:

א. פיגוע הרצח בתחנת הדלק בגבעת זאב

בפיגוע זה, שבוצע ביום 15.1.02, נרצחה יואלה חן ז"ל, ונפצעה נוסעת שהיתה עמה. מן הראיות שהובאו עולה בבירור כי בעת היותם בסוכת חאבלים שהוקמה לאחר חיסולו של ראיד כרמי ביום 14.1.02, הורה הנאשם למקורבו אחמד ברגותי לבצע פיגוע נקם. אחמד ברגותי מסר נשק לאבו סטחה, אף הוא מקורב של הנאשם הסר למרותו, ואנשי החוליה של אבו סטחה ביצעו את הרצח, ומיד לאחר מכן דיווחו לנאשם על תוצאותיו.

הנאשם הודה כי פיגוע זה בוצע בהוראתו, ונטל אחריות לביצועו, כשהוא מדגיש כי זה הפיגוע הראשון של הפת"ח שבוצע בתוך ישראל. במקרה זה אחראי הנאשם באופן ישיר לביצוע הרצח, משום שהוא עצמו הורה על ביצועו.

בוודאי שהוראה שכזו של הנאשם לאנשים חסרים למרותו מהווה שידול לרצח, גם אם הנאשם לא התעניין באופן ספצימי באיזה מקום ובאיזה אופן יבוצע הפיגוע. כאשר הנאשם הורה לבצע פיגוע נקם, היה ברור לו ולאנשיו שהכוונה היא לרצח ישראלים. אולם אחריותו של הנאשם אינה רק כשל משדל, אלא כמבצע בצוותא יחד עם המבצעים האחרים, שהם אחמד ברגותי, אבו סטחה ואנשיו. הנאשם היה חלק מן התוכנית המשותפת

לביצוע הפיגוע, כמי שיזם את ביצועו. היתה לו מעורבות נפשית גבוהה וידיעה על כך שהעבירה עומדת להתבצע על פי הוראתו. הנאשם לא רק הביא אחרים לידי ביצוע העבירה במקרה זה, ולא רק נתן את אישורו לביצוע העבירה, אלא הוא הורה לבצע את העבירה, ובשל מעמדו כמנהיג ומפקד, ומערכת יחסיו עם אחמד ברגותי ואבו סטחה, היתה הוראה זו משולה ללחיצה על ההדק שהביאה לרציחתה של יואלה חן ז"ל.

למצב דברים כגון זה כוונת דבריה של כבי השופטת ד. ביניש בע"פ 8469/99 הנ"ל בעניין אסקלן, כי: "בנסיבות מיוחדות אפשר שהסכמה לביצוע תהווה השתתפות בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה" באמור בסעיף 29 לחוק העונשין". כך גם פסק כבי השופט י. קדמי בע"פ 5589/98 הנ"ל בעניין סולטאן, כי מתן "אור ירוק לרצח" משול ל"ירית ההזנקה המשלחת ספורטאי למרוץ", והוא עולה כדי "מעשה של השתתפות בביצוע העבירה" (ראה סעיף 163 לעיל).

בדני"פ 1294/96 הנ"ל בעניין משולם אמר כבי השופט מ. חשין (בעמ' 59): "רוחו הרעה של המנהיג שורה על כל המבצע העברייני, מוחו מילא את הקמין מפעיל-העבירה קודם תחילתה, ולעת עשייתה של העבירה הוא 'נמצא' עם העבריינים כמבצע - בצוותא עימם". כך יש לומר על הנאשם שבפיגוע, ולפיכך יש להרשיעו לגבי פיגוע רצח זה כמבצע בצוותא של רצח בכוונת תחילה, ולא רק כמשדל.

ב. רצח הנזיר היווני ציפוקטקיס גרמוס ז"ל במעלה אדומים

גם פיגוע זה בוצע בהוראת הנאשם וביוזמתו ביום 12.6.01. המפגע רדאידה פנה אל הנאשם על מנת לקבל נשק ולבצע פיגוע התאבדות.

הנאשם הנחה אותו שלא לבצע פיגוע התאבדות, אלא פיגוע ירי "כמקובל בתנאים", והפנה אותו אל מוהנד לצורך קבלת נשק והדרכה בירי, בידיעה ברורה שרדאידה עומד לבצע פיגוע ירי ולרצוח ישראלים על פי הנחיתו. כך אכן עשה רדאידה יחד עם מפגע נוסף, כאשר קיבלו שני רובי קלעניקוב ממוהנד, ואף קיבלו ממנו הדרכה כיצד להשתמש בהם - כל זאת על פי הוראת הנאשם. בפיגוע רצח הנזיר היווני ציפוקטקיס גרמוס ז"ל במעלה אדומים, כאשר המפגעים חשבו אותו בטעות ליהודי.

גם במקרה זה אחריותו של הנאשם לרצח הנזיר היווני היא כשל מבצע בצוותא, ולא רק כמשדל. הנאשם לא רק שכנע את רדאידה לבצע פיגוע ירי רצחני אלא הוא הנחה אותו כיצד לבצע את הפיגוע, סייע לו בהשגת נשק והדרכה לצורך הפיגוע, והורה לו למי עליו לפנות על מנת להוציא לפועל את הפיגוע. במקביל הורה הנאשם לאנשיו לסייע לרדאידה לבצע את הפיגוע, ואלה אכן פעלו על פי הוראת הנאשם.

על פי החלטה, שידול שמתלווה אליו מעשה לביצוע, כגון: תכנון או מתן הוראות ביצוע - מהווה השתתפות בביצוע, ולא רק שידול. כפי שאמר כבי הנשיא א. ברק בע"פ 2796/95 הנ"ל בעניין פלונים: "ככל שהשידול של המשדל אינטנסיבי יותר, וככל שמתלווה אליו לא רק פעולות במישור הנפשי אלא גם פעולות במישור העובדתי, כך מתקרב המשדל למבצע בצוותא" (ראה סעיף 161 לעיל). לכן הורשע באותו מקרה הקטין ט' כמבצע בצוותא, ולא רק כמשדל, משום שהשתתף בתכנון העבירה, והיה "ראש וראשון לכולם".

גם במקרה דנא, אחריותו של הנאשם כמבצע בצוותא נגזרת ממעמדו כמנהיג ומפקד, ומן התנחיות שנתן לרדאידה ולאנשיו לגבי דרך ביצוע הפיגוע. הנאשם לא רק סייע לביצוע הפיגוע, ולא רק שידל לביצועו על ידי עידודו של רדאידה לפעול כפי שפעל, אלא הנאשם היה

חלק מן התוכנית המשותפת לביצוע פיגוע זה, ולמעשה הורה על ביצועו. על משמעותה של הוראה שכזו עמדנו בס"ק א' לעיל, ולפיכך יש להרשיע את הנאשם גם לגבי פיגוע זה בעבירה של רצח בכוונה תחילה.

ג. פיגוע הרצח במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב

פיגוע זה בוצע ביום 5.3.02 במסעדת "סי פוד מרקט" בתל אביב על ידי המפגע אברהם חסונה, שרצח במהלכו את יוסף הבי ז"ל, אליהו דהן ז"ל והשוטר רס"ר סלים בריכאת ז"ל. מן הראיות שהובאו עולה כי הפיגוע תוכנן והוצא לפועל על ידי מקורביו של הנאשם אחמד ברגותי, אבו חמיד ועוסי, וכי אחמד ברגותי דיווח לנאשם לפני שהפיגוע יצא לדרך על כך שהוא עומד להתבצע. הנאשם אישר את ביצוע הפיגוע, ורק חורה לבצעו שלא בתוך ישראל, אלא בהתנחלות או במחסום צבאי בגדה המערבית. מיד לאחר ביצוע הפיגוע התקשר אחמד ברגותי לנאשם על מנת לדווח לו על כך, והנאשם חורה לעוסי שלא ליטול אחריות על הפיגוע, כיוון שבוצע בתוך ישראל.

מן הראיות שפורטו לעיל, ברורה אחריותו של הנאשם לפיגוע זה כמבצע בצוותא. הנאשם היה שותף לתוכנית הפיגוע, נתן הנחיות לגבי מקום ביצועו ואישר לבצעו. העובדה שהמבצעים סטו מההנחיות שנתן לחם הנאשם, אינה מעלה ואינה מורידה דבר לעניין אחריותו הפלילית. כפי שבואר לעיל, אחריותו של הנאשם לפיגוע זה איננה רק כשל משדל, שכן הוא נתן את אישורו לביצוע פיגוע רצח, דבר שמהווה מעשה של השתתפות בביצוע העבירה. הנאשם היה חלק מתוכנית הפיגוע, ונתן למתכנן הפיגוע הנחיות לגבי מקום הביצוע, ולכן גם קיבל ממנו דיווח מיידי לאחר על הביצוע. מנחיג חבורה עבריינית המאשר ביצוע רצח, ונותן הנחיות לביצועו, נושא באחריות לרצח כמבצע בצוותא, ולא רק כמשדל, על פי החלכות שבוארו לעיל. לפיכך יש להרשיע את הנאשם גם בגין פיגוע זה באחריות של מבצע בצוותא לעבירה של רצח בכוונה תחילה של שלושה אנשים.

ד. ניסיון פיגוע ליד קניון מלחה בירושלים

מתכנן הפיגוע, גי'האד ג'וערה, הודיע לנאשם יום לפני הפיגוע על הכוונה לפוצץ מכונית תופת, והנאשם אישר את הפיגוע, אך הורה לבצעו שלא בתוך ישראל, אלא בגדה המערבית. בפועל התפוצצו שני המהבלים עם מכונית התופת ליד קניון מלחה בירושלים, בדרכם לבצע את הפיגוע. גם בפגיעה זה נעור הנאשם במקורבו אחמד ברגותי.

גם כאן אחריותו של הנאשם אינה רק כמשדל, אלא כמבצע בצוותא אשר נתן "אור ירוק לרצח", בצירוף הנחיות ביצוע. הואיל והפיגוע נכשל, יש להרשיע את הנאשם במקרה זה בעבירה של ניסיון לרצח.

חלק חמישי: סיכום

177. הנאשם הצחיר בשלב הסיכומים: "אני נגד הרג חפים מפשע, נגד רצח ילדים ונשים. צריך

להתנגד לכיבוש בשטחים, אני נגד פעולה צבאית או התאבדות. לא נכון שהייתי אחראי לכך שהיו התאבדויות" (נמי 24 לשיבה מיום 29.9.03). אולם בפועל הוכח מעבר לכל ספק שהנאשם נטל חלק, ועמד בראש, פעילות רצחנית שמטרתה פגיעה בחפים מפשע - הן בשטחי יהודה ושומרון והן בתחומי "יהקו הירוקים" - כולל פיגועי התאבדות.

178. הנאשם בחר שלא להתגונן כנגד האשמות החמורות העולות מחומר הראיות שנצבר כנגדו, כפי שפורט לעיל. טענותיו שהועלו במהלך הדיון ובדברי הסיכום שנשא התמקדו בשאלת סמכותו של בית משפט זה לדון בעניינו, ובהצדקת מה שהוא רואה כהתנגדות לכיבוש הישראלי. לטענות אלו של הנאשם התייחסנו בהחלטתנו המקדמית שנietנה ביום 19.01.03 – ככל שמדובר בטענות שאינן במישור הפוליטי בלבד. דחינו טענות אלו, ופסקנו כדלקמן:

א. בית משפט בישראל מוסמך לדון ב"עבירות חוץ" כנגד בטחון המדינה, או כנגד אזרח או תושב ישראלי, יהא מקום ביצוע העבירה אשר יהא, על פי סעיף 13(א)-(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, אם כי רוב העבירות נשוא כתב האישום הן "עבירות פנים" הנוגעות לפגיעים שבוצעו בישראל.

ב. חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (נסמכויות שיפוט והוראות אחרות), התשנ"ו-1996, הנותן תוקף להסכם הביניים ישראל-פלסטיני בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה, כמו גם תקנה 2 לתוספת לחוק לאהרית תוקפן של תקנות שנת חירום (יהודה ושומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשל"ח-1977 – אינם שוללים את סמכותו של בית משפט בישראל לדון בעבירות חוץ או בעבירות פנים המיוחסות לנאשם. חיקוקים אלו העבירו לרשות הפלסטינאית את סמכות השיפוט לגבי פלסטינאים שביצעו עבירות בשטחה, אך לא בגין עבירות שבוצעו כנגד אזרחי או תושבי ישראל בשטח מדינת ישראל או בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה.

ג. לנאשם לא עומדת חסינות כלשהי בגין העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, גם אם כיהן כחבר הפרלמנט הפלסטינאי, שכן המשפט הבינלאומי אינו מכיר בחסינות שכזו.

ד. הנאשם איננו זכאי למעמד של "שבוי מלחמה" על פי אמנת ז'נבה השלישית, ועל כן אין מניעה להעמידו לדין על מעשים שביצע כלוחם בלתי חוקי. אדם הפועל מחוץ למסגרת הלוחמה החוקית, ובניגוד לדיני המלחמה, ואשר מעורב בביצוע פעולות טרור שמטרתן לפגוע ללא אבחנה באוכלוסייה אזרחית, חושף עצמו לסנקציות הפליליות הרגילות של המשפט הפלילי הבינלאומי, ואינו זכאי להגנה הניתנת במשפט הבינלאומי.

ה. התנגדות לכיבוש, כפי שטוען הנאשם, איננה מהווה צידוק על פי דין כלשהו לביצוע מעשי הרג של אזרחים חפים מפשע. פעילות טרור שמפרה את דיני המלחמה, ואיננה מבחינה בין מטרת צבאית לבין מטרת אזרחית, איננה נחשבת כפעילות לוחמתית המוכרת על פי כללי המשפט הבינלאומי, גם אם מטרתה היא הסרת הכיבוש – כפי שטוען הנאשם.

179. **לסיכום:** לאור כל הטעמים שפורטו בהכרעת הדין לא מצאנו בסיס משפטי להרשעת הנאשם בביצוע מכלול הפיגועים נשוא כתב האישום, ומן הדין להרישעו בעבירות הכלליות שיוחסו לו בכתב האישום, ובעבירות הרצח וניסיון הרצח הנוגעות לארבעה פיגועים שבכתב האישום (מסי 3

7, 12 ו- 36 בנספח לכתב האישום).

על סמך התשתית הראייתית, ולאור הניתוח המשפטי דלעיל, אנו מרשיעים את הנאשם בביצוע העבירות הבאות:

- א. רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (בשלושה מקרים בהם נרצחו חמישה בני אדם);
- ב. ניסיון לרצח לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977;
- ג. פעילות בארגון טרור לפי סעיף 2 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948;
- ד. חברות בארגון טרור לפי סעיף 3 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948.
- ה. העבירה של קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 הוכחה אף היא, ככל שהדבר נוגע לארבעת הפיגועים בהם הורשע הנאשם, והיא נכלעת בעבירה העיקרית של רצח בכוונה תחילה וניסיון רצח.

ניתן ותודע היום כ"ט באייר תשס"ד (20 במאי, 2004) בנוכחות ב"כ התביעה, הסניגוריה הציבורית והנאשם.

שרה סירוטה, ס"נ	אברהם טל, שופט	ד"ר עמירם בנימיני, שופט
אב"ד		